

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

81477

TÜRKİYE' DE MÜZAYEDE EVLERİNİN SANAT
ESERLERİNİN DEĞERLENDİRMESİNDEKİ
YERİNİN BELİRLENMESİ

AYŞEGÜL ÖZKARAMAN

MÜZECİLİK ANABİLİM DALINDA HAZIRLANAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI : PROF. TOMUR ATAGÖK

İSTANBUL 1999

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER	Sayfa
ÖNSÖZ.....	V
ÖZET.....	VI
RESİM LİSTESİ.....	VIII
BÖLÜM	
1 . GİRİŞ.....	1
2 . KOLEKSİYONCULUK VE KOLEKSİYON MALZEMELERİNİN OLUŞMASI.....	2
2 . 1. KOLEKSİYONCULUKLA İLGİLİ TANIMLAR.....	3
2 . 2. KOLEKSİYONCULUĞUN TARİHÇESİ.....	7
3 . SANAT ESERLERİNİN PİYASASININ OLUŞMASI VE TİCARİ YÖNTEMLER.....	13
3 . 1. SANAT ESERLERİNİN PİYASASININ OLUŞMASI VE ESERLERİN DEĞER KAZANMASI.....	14
3 . 2 . PİYASANIN OLUŞMASINDA TİCARİ YÖNTEMLER.....	22
3.2.1. Komisyon aracılığıyla satış	
3.2.2. Sanat tacirleri aracılığıyla satış	
3.2.3. Galeriler aracılığıyla satış	
3.2.4. Müzayede evleri aracılığıyla satış	

4 . SANAT ESERLERİNİN DEĞERİNİ BELİRLEYEN OLGU : MÜZAYEDE.....	25
4 . 1. MÜZAYEDECİLİĞİN TARİHÇESİ.....	26
4 . 2. MÜZAYEDECİLİĞİN SİSTEMLERİ.....	30
4.2.1. Türkiye’ deki müzayede sistemi ve müzayede evleri.....	37
5 . ASAR-I ATİKA NİZAMNAMESİ’ NDEN, 2863 SAYILI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI’NIN KORUNMASI İLE İLGİLİ YASAYA, KOLEKSİYONCULAR VE MÜZAYEDE EVLERİ İLE İLGİLİ KANUN VE YÖNETMELİKLER.....	44
5 . 1 . KOLEKSİYONCULARLA İLGİLİ HÜKÜMLER.....	45
5 . 2 . MÜZAYEDE EVLERİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER.....	47
6 . TÜRKİYE’DEKİ MÜZAYEDE EVLERİNİN SANAT ESERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDEKİ YAPTIRIMI.....	48

ÖNSÖZ

Ülkemizdeki müzayede sistemi ve müzayede evleri batılı ülkelerle karşılaştırıldığında, yaşadığımız coğrafyada bu kavramların yeterince ele alınmadığı ve belli bir sisteme oturtulmadığı görülür. Bu bağlamda, kuralları henüz yerleşmemiş olan bu sistem kendi içerisinde çelişkiler ve düzensizlikler içermektedir.

Müzayede evinde çalışmış olmam, müzayede evlerinin işleyişindeki karmaşık düzenin içinde bir çalışan olarak yer almam beni bu konuda çalışma yapmaya yöneltmiştir. Ayrıca bu konudaki eksiklikleri farkedenden hocam Sn. Prof. Tomur Atagök' ün desteğiyle bu çalışma oluşturulmuştur.

Çalışmanın ülkemizdeki bu açığın kapatılması yönünden bir başlangıç olduğunu düşünerek, başta danışman hocam Sn. Prof. Tomur Atagök' e, sanat tarihi ve tez yazımı konusundaki bilgilerinden yaralandığım Sn. Sedat Göksu' ya, görüşlerinden faydalandığım Sn. Dr. Fethiye Erbay' a, koleksiyonculuk ve müzayedelerle ilgili bilgileri bana veren yurtiçi ve yurtdışındaki müzayede evi yetkililerine ve çalışmamda benden yardımını esirgemeyen değerli koleksiyoncu Sn. Jak Rabinoviç' e teşekkür ederim.

İstanbul 1999

AYŞEGÜL ÖZKARAMAN

ÖZET

Tarih ve kültür varlıklarının kuşaktan kuşağa aktarımları çeşitli yollarla olmaktadır. Bu yolların en önemlilerinden biri de müzayedelerdir. Müzayedeler, geçmişte tüzel kişiler tarafından düzenlenirken günümüzde bu hak, yasalarla özel şirket statüsünde olan müzayede evlerine devredilmiştir.

Müzayede kavramının ortaya çıkması, koleksiyonculuk bilincinin toplumlarda kabul görmesiyle paralellik gösterir. Koleksiyonculuğun başlangıcı, insanlığın yerleşik hayata geçtiği döneme kadar iner; önceleri gelecekteki gereksinimlerini düşünerek yiyeceğini ve giyeceğini toplayan insan, zamanlara bunlara savunma aletlerini de eklemiştir. Çok Tanrılı dinlerin ortaya çıkmasıyla adak törenlerinde kullandıkları eşyaları ve putları saklamaya başlamıştır. Yunan ve Roma’ da dini objelerin yanısıra güzelliklerin ve gündelik hayatın işlendiği vazolardan, heykellerden koleksiyonlar oluşturulmuştur. Ortaçağ’ da kralların, soyluların ve din adamlarının, koleksiyon oluşturmaktaki amaçları; halka üstünlüklerini göstererek otoritelerini güçlendirmek istemeleridir. Rönesans döneminde bu gruba ticaretle zenginleşen burjuvaziler de eklenmiştir.

Geçmişten günümüze koleksiyon oluşturmaktaki sebep temelde hep aynı kalmıştır : Üstünlük gösterme. Ülkemizde koleksiyonculuk, maddi açıdan aynı düzeydeki insanların, birbirlerinden farklı olmalarını sağlayan bir hobidir. Halbuki batıda bu hobi, insanların yaşam biçimidir.

Müzayede, antikalardan ve sanat eserlerinin açık arttırma yöntemiyle satılmasıdır ve koleksiyonculukla paralellik gösteren bir olgudur. Aslında açık arttırma yoluyla satış bir ticari yöntemdir ve mezat olarak adlandırılır. Köle satışıyla başlayan mezatlar, günümüzde de balık hallerinde, çiçek toptancılarında, hacizli eşyaların satışında kullanılmaktadır. Müzayedelerin başlangıcını 16. Yüzyıla kadar indirmek mümkündür. İlk önce liman kentlerinde ticari hayatın gelişmesiyle başlayan müzayedeler, zamanla tüm dünyaya yayılmıştır. İngiltere’ de 18. Yüzyılda kurulan Sotheby’s ve Christie’s müzayede evleri halen Londra merkezli olmak üzere dünyanın pek çok yerinde müzayede düzenleyen firmalardır. Ülkemizde müzayedelerin başlangıcı, 18. Yüzyılda Cevahir Bedesteni’nde düzenlenen mezatlara kadar iner. 19. Yüzyılda Sandal Bedesteni’nde hemen hemen her gün müzayedeler yapılmaktaydı. Atatürk’ ün emriyle 1925-27 yıllarında başlayan ev müzayedeleri yerini özel şirketler olan müzayede evlerine bırakmıştır.

Müzayede evleri, sanat eserlerinin değerlendirilmesinde büyük rol oynamaktadır. Sanat eserleri, yapıldıkları günden beri eser niteliği taşıyan

tablolar, heykeller, gravürler ve baskılardır. Müzayede evlerinin sahip olduğu müşteri potansiyeli düşünülecek olursa, sanat eserlerinin değerlendirilmesi bu kurumlardaki satışlarla en iyi şekilde yapılmaktadır.

Koleksiyonculuk ve müzayede evleri birbirleriyle varolan kavramlardır. Bir taraftaki yanlışlıklar diğer tarafı da etkileyeceği için, kanunların denetimiyle bu denge sağlanmaya çalışılmaktadır. Ülkemizde müzayede evlerinde yaşanan sorunların çözümü, temelde eğitim sistemimize bağlıdır. Bunu yanı sıra uzmanlaşmanın önemi, toplumumuzun büyük bir çoğunluğu tarafından henüz kavranamamıştır. Bu sorunlar müzayede evi yetkilileri, koleksiyoncular, eğitimciler ve hukukçuların ortak çalışması ile çözümlenebilir.

RESİM LİSTESİ

1. Victorya dönemi ressamlarından Edwin Long' un “ Evlilik Pazarı ” isimli tablosu
2. Paris Hotel Druot' nun içinden genel görünüm
3. II. Abdülhamid döneminde yapılan yardım müzayedesinin katalogunun ön kapağı
4. Aynı katalogun arka kapağı
5. Katalogun iç sayfasından bir örnek
6. Müzayede öncesinde, satışa çıkacak eserlerin teşhiri ile ilgili bir resim
7. Teşhir salonunu başka bir açıdan gösteren resim
8. Portakal sanat ve kültür evinin sahibi Rafi Portakal'ın kendi düzenlediği müzayedenin münadiliğini yaparken gösteren bir resim
9. Müzayede sırasında, eser satışını takip eden, telefonla katılımını sağlayan müzayede evi görevlilerinden bir görüntü
10. Müzayedeyi takip eden Büyükşehir Belediyesi ve Mezat Müdürlüğü'nün görevli elemanlarının resmi
11. Müzayededeki katalog sırasına göre eserleri gösteren görevlilerin resmi

1. GİRİŞ

Ülkemizde müzayede ve müzayede evleri hakkında bugüne kadar yeterli çalışmaların yapılmamış olması, bu tezin hazırlanmasında başlıca etken olmuştur.

Müzayede ve müzayede evleri kavramlarının kökeni batıya dayanmaktadır. Bu kavramlar batıda doğmuş, batılı toplumlar tarafından geliştirilmiş ve bugünkü hallerini almışlardır. Bu yüzden bu çalışmayı oluştururken yapılan ilk iş, batı müzayedeciliği ve batıdaki müzayede evlerinin kuruluş amaçlarını, çalışma şartlarını ve dayandıkları temelleri incelemek olmuştur. Bunun içinde Londra'da bulunan Sotheby's ve Christie's başta olmak üzere müzayede evleriyle temasa geçilmiş, yetkililerle görüşülmüş ve konu hakkında fikirleri alınmıştır. Ayrıca British Library (İngiliz Kütüphanesi)den konuyla ilgili dökümanlar toplanmıştır. Ülkemizdeki yazılı kaynakların eksikliği, bu çalışmanın ağırlıklı olarak mülakatlar sonucunda elde edilen bilgilere dayandırılma zorunluluğunu doğurmuştur.

Yukarıda belirtilen kaynaklardan derlenen bilgiler 7 bölümde toplanmıştır:

Birinci bölüm, çalışmanın oluşumunda kullanılan yöntemler ve kaynakların anlatıldığı giriş bölümüdür.

İkinci bölüm, koleksiyonculukla ilgili tanımların verildiği ve koleksiyonculuğun tarihçesinin anlatıldığı bölümdür.

Üçüncü bölüm, sanat eserlerinin günümüzdeki anlamını kazanması sürecinin açıklandığı, sanat eserlerinin ve antıkların değerlendirmesinde kullanılan satış yöntemlerinin verildiği bölümdür.

Dördüncü bölüm, dünyada ve ülkemizde müzayedeciliğin tarihinin ve müzayede evlerinin tanıtıldığı bölümdür.

Beşinci bölüm, koleksiyonculuğun ve müzayedeciliğin kanun ve yönetmelikler açısından incelendiği bölümdür.

Altıncı bölüm, müzayede evlerinin sanat eserlerini değerlendirmesindeki öneminin belirlendiği bölümdür.

Yedinci bölüm, konunun toparlandığı, eleştirilerin ve önerilerin aktarıldığı bölümdür.

Bu bölümlerin dışında çalışmamız, görsel belgeler ve konuyla ilgili kanunlar ve yönetmeliklerle desteklenerek tamamlanmıştır.

2 . KOLEKSİYONCULUK VE KOLEKSİYON MALZEMELERİNİN OLUŞMASI

Koleksiyonculuk karmaşık bir olgudur: tam olarak izah edebilmek, kimin neyi topladığına ve koleksiyonun nelerden ibaret olduğuna göre değişir. Koleksiyoncular genelde krallar, başkanlar, milyonerler veya büyük paralara sahip kişilerdir. Bunun haricinde de koleksiyoncular vardır. Herşey koleksiyon malzemesi olarak toplanabileceği gibi, çok büyük paralar harcanmadan da koleksiyoncu olunabilir. Koleksiyon oluşturmada bazı insanlar çok mantıklı, bilinçli ve düzenlidir, bazıları ise tamamen bilinçsizce davranırlar. Yaşamak için bir insanın fiziksel manada koleksiyon oluşturmaya ihtiyacı yoktur, fakat psikolojik açıdan ele alınırsa insan hayatında çok önemli bir yer tutar. Koleksiyonculuktan büyük servetlere sahip olanlar olduğu gibi bu yüzden iflas edenlere de tarih sayfalarında rastlayabiliriz. Bunlara karşın bir tek şey sabittir; çok az insan koleksiyonculuktan pişman olmuştur.

Çok büyük ve saygı duyulan bir koleksiyoncu olan Kardinal Mazarin, Mart 1661' de ölmeden bir gün önce bütün koleksiyonunun etrafında dolaşıp kederli bir şekilde şöyle söylemiştir: " Bunları bırakmak zorundayım, halbuki bunları toplamak için ne kadar zorluk çektim ve gittiğim yerde bir daha bunları göremeyeceğim." Pek çok koleksiyoncu Kardinal Mazarin'le aynı duyguyu hissetmiş, koleksiyonuyla yüzleşmiş ve ayrılma duygusunu yaşamıştır.(1)

Koleksiyon oluşturan bazı kişilerin yaklaşımı tamamen entellektüel olup, bazılarınıninki ise tamamen duygusaldır. Koleksiyon oluşturmak için tek bir sebep yani yönlendirici teşvik edici yoktur. Bazı koleksiyoncular sorgulayan bir duygu veya öğrenme duygusu içinde koleksiyon oluştururken, bazıları bunu bir problemin çözülmesi olarak görmektedir, halbuki bir başka taraftan ise kendini gördüklerinden alamayarak kalp atışındaki hızlanmayı ve bir anlamda aşkı hisseder.Koleksiyonculukta en büyük bağlayıcı ve gerçek etken bu duyguyu hissettiren şeye sahip olma duygusudur. Bu duygu tıpkı ikili ilişkilerde olduğu gibi her zaman karşılığını bulamaz. Fakat insana hissettirdiği heyecan ve ümit o insanı koleksiyonculuğa iter.

Genelde koleksiyoncular beş duyu organımızdan görme ve dokunmayı kullanırlar. Tatma ve koku alma da özellikle şarap koleksiyoncularında işlevsellik kazanır. Her ne kadar görme ve dokunma birbirine bağlı olarak kabul edilse de, aslında tamamen değişiktir. Göz aldatılabilir fakat dokunma hissi çok nadir olarak aldatılabilir. Bir örnek vermek gerekirse bazen bir tablo bize hakiki gibi gözükebilir ya da mermer görünümünü verilmiş bir sıva uzaktan mermer zannedilebilir, fakat dokunma hissiyle porselenin, gümüşün, tahtanın ve ipeğin kendine has ısısı, ağırlığı ve dokunma özelliği ayırt edilebilir. Çok nadir olarak gözün ve elin beraber yanıltma ortamı doğar, bu yüzden de tüm koleksiyoncular ve eksperler gördükleri objeye dokunmak isterler.

Koleksiyonculuk doyurucudur, başkalarıyla paylaşılabilir ve kazandırıcı bir etkisi olduğundan kültür ve maddi imkanlar bakımından belli bir seviyeye ulaşabilenlere has bir özelliktir. Bazen nadir olarak saplantı haline gelir, yıkıcı olur ve yeni ufuklar açacağına, engel oluşturur. Koleksiyon oluşturken zamandan, paradan ve vakitten ödün vermek gerekmektedir.

Bütün uygar toplumlar, herhangi bir sebebe dayanarak koleksiyon oluşturmuşlardır. Bunun liderleri, yöneticiler, gruplar, sınıflar arasında hatta ülkeler ve toplumlar arasında da değişebilir. Belli olan ve önemli olan şeyler bir kalıba sokulup halk tarafından genel amaçlı toplanabilir. Fakat özel koleksiyonculuğu tek yapan, bireysel davranan cesur insanların bazen kimsenin önemsemediği şeyleri toplamalarıdır.

2 . 1. KOLEKSİYONCULUKLA İLGİLİ TANIMLAR

Koleksiyonculuk insanların toplama güdülerinin sonucunda ortaya çıkmış bir kavramdır. İlk başlarda yiyeceğini toplayıp biriktiren insanoğlu sonraları kendisini koruduğuna inandığı, dini inançlarını yansıtan objeleri toplamaya ve korumaya başladı. Zamanla kendilerinin güzel buldukları, belli bir özelliği yansıtan objeleri de biriktirdiler. Koleksiyonculuğun nereden nereye geldiğini ve günümüzde ne tür bir anlam içerdiğini bir sonraki bölümümüzde ele alacağız. Bu noktada, bize gerekli olduğuna inandığımız tanımları belirlememiz gerekmektedir.

Koleksiyon, Latince “ colligere ” fiilinden türetilen bir sözcüktür. Kelimenin Türkçe anlamı için çeşitli kaynaklarda şu tanımlar yapılmıştır:

“ Eğlence, bilgi edinme veya kazanç temin etme gibi maksatlarla toplanmış, tasnif edilmiş aynı cinsten eşya veya paraların tümü ” (2)

“ Belgesel değerleri, güzellikleri, fiyatları, ender bulunmaları v.b. gibi niteliklerinden dolayı toplanarak sınıflandırılan eşya topluluğu ” (3)

“ Öğrenme, zevk veya yarar sağlama amacıyla biraraya getirilmiş ve sınıflandırılmış nesneler bütünü ” (4)

“ Belirli bir sistem içinde sınıflandırılarak belli şartlarda, belirli yerlerde saklanan, korunması gerekli taşınır kültür varlıklarından oluşan grubu ifade eder.” (5)

Yukarıdaki tanımlardan koleksiyon için ortak bir tanım çıkarılacak olursa aşağıdaki yargıya varılabilir:

üstünde, yer altında ve su altında bulunan taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarıdır.

Bu tanımın içinde geçen taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının 2863 sayılı Eski Eserler Kanunu'na göre tanımlanması, eski eser kavramının anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

a) Taşınmaz Kültür Varlığı: Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19.yüzyılın sonuna kadar yapılmış, taşınmazlar ve belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri açısından Kültür Bakanlığı'nca korunmaları gerekli görünenler ve sit alanı içinde bulunanlar. Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescili söz konusu olmaksızın tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve alanlar.

b) Taşınır Kültür Varlığı: Jeoloji, antropoloji, prehistorya, arkeoloji, sanat tarihi ve etnografya açısından belge değeri taşıyan ve ilgili oldukları dönemin sosyal, kültürel teknik özelliklerini yansıtan ve ender bulunur özelliklere sahip olan eserler. Ayrıca milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle milli mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna ait tarihi değer taşıyan belge ve eşyalar, Mustafa Kemal Atatürk' e ait zati eşya, evrak, kitap, yazı v.b. eserler.

Eski eser genel bir kavram olduğu için, bu kavramı 13. 6.1984 gün ve 18488 sayılı resmi gazetede yayınlanan yönetmelikte belirtildiği gibi Arkeolojik eser, Etnografik eser ve Güzel Sanat eserleri olarak üçe ayırmakta fayda vardır.

Arkeolojik Eser: Jeolojik devirlerden itibaren zamanımıza kadar intikal eden ve genellikle kazı ve benzeri çalışmalarla bulunan, sanat ve estetik değerleri veya eskilik ölçüleri bakımından korunması gerekli olan insan yapısı taşınırlardır.

Etnografik Eser: Halkın hayat tarzını, kültürünü temsil eden araç ve gereçler dahil, bilim, kültür, din ve mihaniki sanatlarla ilgili taşınır varlıklardır. Müze koleksiyonlarını tamamlayıcı nitelikte olmayan ve belge değeri taşımayan etnografik nitelikteki kültür varlıklarının yurt içinde alım satımı, devri Kültür Bakanlığına bağlı müzeler denetiminde yapılır.

Güzel Sanat Eserleri: Yağlı ve sulu boya tablolar, resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma kakma eserler, heykeller, kabartmalar, mimarlık eserleri, elişleri ve küçük sanat eserleri ve fotoğraf eserleridir.

Yukarıda belirtilen tanımların dışında koleksiyon kavramını ilgilendiren ve halk arasında çok fazla kullanılan "antika" kavramının ne olduğunu irdelemek gerekmektedir.

Antika: Taşınır eski eser anlamına gelmekle birlikte, Türkçe'de eskilik ve az bulunurluk değeri olan eşya anlamına gelir. Günümüzde antika terimi genel olarak en az yüz yaşındaki sanat eserleri ve tarihsel değer taşıyan eşyalar için

kullanılmaktadır.(6)

Bir eşyanın antika sayılabilmesi için ilk anda akla gelen yüz yıllık olma koşulu, tartışılması gereken bir koşuldur. Eğer bir eşyayı antika sıfatıyla tanımlayacaksak, dikkat etmemiz gereken genel koşul, eşyanın estetik, tarihsel ve dönemsel açıdan belli bir özgünlüğe sahip olmasıdır. Bu yüzden yaşı yüz yılı aşmış her eşya antika özelliğine sahip olmayabilir. Genel olarak antikayı müzelerde sergilenen düzeyde önemli olan eserler için kullanmamız yerinde olacaktır. Müzayedelerin özellikle antika satışı için kullanılmasının sebebini şöyle belirtebiliriz; bulunabilme koşulu azalan ve bu yüzden fiyatı belirlenemeyen eserlerin değerinin oluşması için açık arttırma yoluyla satılmasıdır. Bu amaçla yola çıkarak düzenlenen müzayedelerin karşılaştığı sorunları ve kavram kargaşalarını bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak inceleyeceğiz.

2.2. KOLEKSİYONCULUĞUN TARİHÇESİ

Koleksiyonculuk, insanlığın yerleşik hayata geçtiği döneme kadar iner; önceleri gelecekteki gereksinimlerini düşünerek yiyeceğini, giyim ve savunma aletlerini yığmayı ve korumayı öğrenen insan, gelişen kültürle toplum içinde mesleki ve sınıfsal konum edinmek amacıyla silah, zırh, ipekli kumaş, altın ve mücevher gibi değerli objeleri toplamaya başladı. Koleksiyonlar iki farklı yoldan oluşmuştur:

a- Dini amaçla toplanan eşyalar b- Feth edilen şehirlerden elde edilen ganimetler.

Birinci grubun oluşması " Çok Tanrılı Dinlerin " ortaya çıkmasıyla ilgilidir. Tanrılara belli dönemlerde sunulan adaklar, toplumları kötülüklerden korur, mezarlara konan eşyalar tekrar hayata gelindiğinde rahat etmeyi sağlar, şeklindeki inanışlar tapınaklarda, kutsal yerlerde ve mezarlarda belli eşyaların birikmesine sebep olmuştur. Kutsal yerlerde toplanan adaklar zamanla insanların ziyaretine açılmaya başlamıştır.

İkinci gruptakiler ise tamamen dini veya askeri monarşilerin gücünü göstermek amacıyla, saraylarda ve kutsal yerlerde sergilenirdi. Örneğin Assurbanipal, Mısır ve Susa'dan aldığı iki obelisk ve 32 adet heykeli, M. Ö. 9. yüzyılda benzer ganimetlerle Asur Şehir kapısına yakın bir yerlerde sergilemiştir.

Arkaik dönemde yapılan adak objelerine ince işçiliklerinden dolayı hayranlık duyulurdu. Bu objelerde dini konuların yanı sıra güzellikler de işlenmiştir.

M. Ö. 5. yüzyıl da özellikle Yunanistan'da dini ve politik anlamın yanı sıra, sadece estetik niteliği düşünülerek toplanan objelere de rastlanır.

İlk kişisel koleksiyonu oluşturmaya merak saranların Yunanistan'ın istilasından yararlanan Romalılar olduğu düşünülmektedir. Philostratos'un bir betimlemesi M.Ö. 2. yüzyılın özel galerileri ile ilgili bilgi verir. M. Ö.212 yılında Roma İmparatoru Marcus Cladius'un Etrurya'yı işgal etmesi sonucu elde edilen savaş ganimetlerinin Roma'ya getirilmesi koleksiyonculuğun yayılmasını sağlamıştır. Toplumda belli bir statünün belirtisi olan koleksiyonculuk, kumandanlar arasında bir moda dönüşmüş, zamanla her koleksiyoncunun evinde bir kitaplık, resim ve bronz heykel galerileri ortaya çıkmıştır. Eğer Yunan Sanatı'nın orjinallerine sahip olunamıyorsa bunların kopyaları yaptırılmaya başlanmıştır. İmparatorluğun son dönemlerindeki maddi sorunlar koleksiyonculuğun durmasına sebep olmuştur.

Bizans İmparatorluğu'nda sanat çalışmaları ve sanat eserleri önemlerini devam ettirerek, meydanları süslemiştir. Ayrıca saraylardaki bazı özel odalar özellikle hazineleri belirginleştirmek için dekore edilmiştir. Ancak Yunan ve Roma' da görülen özel koleksiyonculuk geleneği Ortaçağ'da yavaş yavaş önemini kaybederek yok olmuştur. Ortaçağ boyunca kiliseler, sanat eserlerinin merkezi olmakla kalmayıp, herkese açık bir halk müzesi şekline dönüşmüşlerdir. Gotik dönemde (12.yüzyılın ortası - 13.yüzyıl başları) ticaretin gelişmesiyle zenginleşen şehirlerde

koleksiyon tipleri ortaya çıkmış: bunlar, dini ve kilise koleksiyonları, soyluların koleksiyonları ve burjuvazi koleksiyonlarıdır. Dini objelerin yanı sıra, günlük hayatı anlatan güzellikleri betimleyen, günlük hayatın içinde yer alabilecek türden eserler de (tezhipler, antik paralar, duvar halıları, takılar, minyatürler vb.) toplanmıştır. Taşınabilir 14. ve 15. yüzyıl koleksiyonlarının en önemlilerinden Burgundy ve Berry Dükleri'nin koleksiyonları, dinsel kitap bezemeleri, değerli taşlarla süslü takılar ve duvar halılarından oluşmuştur.(7)

Rönesans döneminde (1420 – 1530), Hümanistler, Antikite bilgilerini ortaya çıkarıp, anlaşılmasına yönelmişlerdir. İlk başlarda koleksiyonları eğitsel amaçlı toplarken, daha sonra zevk almak ve zenginliklerini göstermek için oluşturmuşlardır. Soylular saraylarına bilimsel araştırmalarını sürdürdükleri kitaplık ve portre galerilerini eklemişlerdir. Bu eğilimin doğal bir sonucu olarak bazı kişiler talepleri karşılamak için dolaşarak koleksiyon malzemesi toplamışlardır. Bunlara örnek olarak: Anconalı Ciriaco (ö.1457) yalnız İtalya değil, aynı zamanda diğer ülkeleri de gezerek, çok sayıda yazıt ve resimlerle yurduna geri dönmekteydi.(8) İtalya'da koleksiyonlar farklı merkezlerde, farklı konularda oluşturulmaktaydı. Padua da bilimsel koleksiyonlar eğitim amaçlı oluşturulurken, Venedik' de ise evlerin döşenmesi için antikalar kullanılmış, sonra koleksiyon fikri oluşmuştur. 16. yüzyıl boyunca sanatçı; uzman, eleştirmen ve aracı pozisyonlarını tekeline almıştır. Aynı şekilde 16.yüzyılın prensleri, soyluları sanatın patronluğunu benimsemişlerdir. Onlar koleksiyon oluşturmak için yetiştirildiler, bu bir mecburiyet ve şarttı. Böylelikle kişisel zevkten uzak, büyük ve karmaşık koleksiyonlar oluşmuştur. Fransa Kralı I. François, Leonardo da Vinci'nin son yıllarında Cloux'da kalmasını sağlayarak kendisine bir koleksiyon oluşturttu, bu koleksiyonun en önemli eserlerinden birisi " Mona Lisa "dır. İngiltere Kralı I. Charles ise Montua Dükü'nün koleksiyonunu İtalya'dan ülkesine getirtmiştir. Koleksiyonculuk krallıklar tarafından yönetimin bir parçası olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda gösteriş, halka karşı bir siyasal erk şeklinde ortaya çıkmıştır. Çünkü kraliyet koleksiyonlarının diğer bütün şeylerden daha çok dikkat çekmesi gerekmektedir. Bu durum belli bir süre Avrupa monarşisinin karakteristik bir özelliği olmaya başlamıştır. Manierist (1530 – 1600 civarı)dönemde eski eserlerin yanı sıra çağdaş sanatçıların eserlerine de talep artmıştır. Bu gelişimlerin ve ekonomik etkenlerin sonucunda koleksiyonlar daha belirgin bir parasal değere ulaşarak, ilk koleksiyon katalogları ile şehir kılavuzları ortaya çıkmıştır.

17. yüzyılda Hollanda'da özellikle Amsterdam'daki ticaretin hareketliliği sanata ve dolayısıyla koleksiyonculuğa da yansımıştır. İngiliz yazar John Evelyn'in notlarında belirttiği üzere, sergiler ve kermesler aracılığıyla özellikle Hollandalıların toprağa olan özlemini giderebilecek manzara konulu tabloların fiyatı 2000-3000 sterline kadar çıkıyordu. Hiçbir devlet onların ticari gücüne ve maddi imkanlarına bunların sonucundaki ticari koleksiyonculuğa yetişemiyordu. Özellikle 1636 yılında en üst noktasına ulaşan Lale koleksiyonculuğu inanılmaz rakamlara ulaşmıştı. 17. yüzyılın başlarında İngiltere'de görülen soyluların yarattığı tekdüze

koleksiyonculuk yüz yılın sonlarında yerini, amatör toplayıcılara bırakmıştır. Koleksiyonculuk, Fransa'da 17. yüzyılda saray çevresinde hakimdi. XVI. Louis'nin zamanında koleksiyonculuk en yüksek noktasına ulaştı. Versailles Sarayı Fransız hükümetinin hazineleriyle bir bütün oluşturmaktaydı. Aynı zamanda Papalık da maddi ve ruhani güçlerini, otoritesini güçlendirmek için sanat eseri koleksiyonculuğunu ve patronluğunu kullandı. 17. yüzyıl boyunca Fransız Burjuvazisi koleksiyon yapmanın zevkini halka kadar indirmişlerdir. Böylelikle iki çeşit koleksiyoncu ortaya çıktı. Birinci grup genelde sosyete de sanatın modasını belirlerken, ikinci grup daha çok bilimsel amaçlı koleksiyonculuğa yönelmiştir. Koleksiyon yapmak giderek gelişti, ilerledi ve bütün halka dükkanlar aracılığıyla inmesi sağlandı. İngiltere'de ise koleksiyonculuk hala zengin toprak sahiplerinin tekelindedir, halka inmemiştir. Genelde İtalyan sanatçıların eserlerine yönelmişler, kendi sanatçılarına değer vermemişlerdir.

Saray koleksiyonları, seçilmiş insanlar dışında kimsenin göremediği koleksiyonlardı. Koleksiyonların halka gösterilmesi gerektiği fikrini ilk kez ortaya atan Romalı yazar "Pliny"dir. Bu fikrin uygulanması Rönesans Dönemi' nin ünlü sanat koruyucusu Medici Ailesi ile başlamıştır. Profesyonel anlamda halka açık koleksiyonlara ilk örnek; 1683 yılında Oxford'da açılan Ashmallan Müzesi ve 1759'da açılan İngiliz Müzesi (British Museum) dir. Aslında Fransa'da da İhtilal' den önce koleksiyonların halka açılması planlanmış bu ancak yeni rejim tarafından gerçekleştirilmiştir.

Koleksiyonculuk, 18. yüzyıl da daha değişik bir karmaşıklığa yöneldi. Yalnız merak için yapılan koleksiyonculuk yerini daha bilimsel ve kültürel amaçlı koleksiyonculuğa bıraktı. Bu dönem İngiliz koleksiyonculuğunun en büyük dönemidir. Çünkü İngiltere'den diğer ülkelere sömürü amaçlı bilinçli bir göç sözkonusudur. Gittikleri ülkelerden üç dört yıl içinde beraberlerinde çok önemli ve değerli sanat eserleriyle birlikte geri döndüler. 1719 yılında Lord Burlington Dover Limanına çoğunluğu sanat eserleriyle dolu 848 adet çantayla geldi(9). Bu kadar yoğun miktardaki sanat eseri ticareti sayesinde gelen yüksek kaliteli ve sahte mallar İngiltere'yi Avrupa' nın hazine evi haline getirdi ve bu böyle kaldı. Çünkü ne vergilendirme ne de enflasyon İngiltere'de bir ihtilale ya da savaşa sebep olmadı ve böylelikle özel koleksiyonlar artarak büyümeye devam etti. Fransız İhtilali insanların pek çok malı İngiltere'ye ulaştırmasına sebep oldu. Bu kadar uzun süreli devam eden koleksiyonculuk eksperlerin yetişmesine, onun bir kültür ve gelenek haline dönüşmesine ve müzayedeciliğin bugüne kadar gelmesine sebep oldu. 18. yüzyılda İtalya pek çok ülke için önemini sürdürmüştür. Pompei ve Herculaneum'daki kazılar sonucunda arkeolojik eser koleksiyonculuğu önem kazanmıştır.

19.yüzyılda, Sanayi Devrimi sonucundaki endüstriyel kalkınma da koleksiyonculuğun Avrupa'da artmasına sebep olmuştur. O döneme ait fotoğraflar evlerin nasıl üst üste mallarla dolu olduğunun en güzel ispatıdır. 19. yy.da

koleksiyonculuk büyümeğe başladı. Koleksiyoncular, erken dönem dekoratif sanatlarla ve İtalyan tablolarına, üzerinde durulmamış konulara önem vermeye başladı. 20.yüzyıla girildiğinde durum radikal bir şekilde değişmeye başladı. Bunun sebebi de artık müzeler, özel koleksiyoncuların rakibi durumundadır. Buna en güzel örnek; Berlin Frederick Müzesi modern sanatı hareketlendirerek yeni tip koleksiyoncuların oluşmasına neden olmuştur. Büyüyen ve zenginleşen Amerika Birleşik Devletleri'nde de koleksiyonculuk yayıldı. Zengin ve hırslı kişiler Avrupa sanatını kendi geçmişleri için toplamaya başladılar. Sanat eserleri Avrupa'dan batıya Atlantığı geçerek yeni koleksiyonları beslediler. Henry C. Frick, Andrew Mellon ve J.P.Morgan gibi önemli pek çok koleksiyoncu vakıflar kurarak ya da ölümlelerinden sonra koleksiyonlarını enstitülere bağışlayarak isimlerini ölümsüzleştirdiler.

Mezopotamya ve Hitit başta olmak üzere Anadolu' da yaşayan kültürlerde koleksiyonculuğun ilk örneklerini bulmak mümkündür. Çatalhöyük ile başlayan Anadolu toplayıcılık geleneği, Selçuklu dönemine kadar gelmiştir. Konya' nın Roma Dönemi İkonium' un etrafını çeviren sur, Selçuklular tarafından onarılmıştır. Bu sura buldukları her döneme ait, her tür işlenmiş taşı surun görünür bir yerine yerleştirmişlerdir. (10) Türklerde koleksiyonculuk göçebe hayattan yerleşik düzene geçtikten sonra başlamıştır. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun yükselme devrinde saray gelenekleri doğrultusunda bir koleksiyonculuk ortaya çıkmıştır. Sarayın hazine bölümünde ganimetler ve padişahlara gönderilmiş hediyeler saklanmaktaydı.Osmanlı padişahlarının hemen hepsi güzel sanatlara ilgi duyarak hem kendi eserlerini ortaya koymuşlar, hem de çeşitli sanat eserlerini saraylarında toplamışlardır. Sarayda ilk koleksiyonu Fatih Sultan Mehmet yapmıştır ve hükümdarlığı süresince İslam sanatçılarının yaptığı minyatürleri toplayarak günümüzde Fatih Albümü adıyla Topkapı Sarayı'nda teşhir edilen minyatür koleksiyonunu oluşturmuştur. 1477-78 yılında İstanbul' a gelen Constanza da Ferrara' ya bronzdan madalyonlar hazırlatmış; 1479-80 yılında Venedikli ressam Gentile Bellini' ye ilk kez yağlıboya portresini yaptırmıştır.Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman'ın Çin Porselenlerine olan ilgileri önemli bir koleksiyonun oluşmasını sağlamıştır. II. Abdülhamid Yıldız Koleksiyonu adı altında topladığı mücevherlerle dünyadaki önemli koleksiyoncular arasında yer almıştır. Osmanlı İmparatorluğu' nun gelişme ve yükselme döneminde padişahlar ve yüksek düzeydeki idareciler, imparatorluğa yeni kattıkları topraklardaki sanatçıları saraya getirerek korumuş ve çalışmalarının devamını sağlamışlardır. Böylece günümüze kadar ulaşan koleksiyonların yapıtları oluşmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu' nda 19. yüzyılda Batı kültürünün etkisiyle müzecilik anlayışı ortaya çıkmıştır. Batılılaşma döneminin bir gereği olarak kabul edilen müze kurma olgusu zamanla yerini gereği anlaşılan bir olguya bırakmıştır.

1845-46 yıllarında Silahtar Ahmet Fethi Paşa'nın eski silahları Aya İrini'de toplatmasıyla Türkiye'de ilk müze kurulmuştur. Bunu sırasıyla 1876 yılında Çinili Köşk'de kurulan Arkeoloji Müzesi, 1891'de bugünkü Arkeoloji Müzesi izlemiştir. 20. yüzyılda özel koleksiyonculuk, özel müzelerin kurulmasına kadar ulaşan bir

gelişim izlemiştir. Günümüzde müzayede evlerinin katkılarıyla pek çok koleksiyoncu, koleksiyon oluşturmaya ve koleksiyonlarını geliştirmeye devam etmektedir. Koleksiyoncu sayısındaki artışı ülkelerdeki refah düzeyinin artmasına ve geçmişe olan özleme bağlayabiliriz. Ülkemizde Osmanlı İmparatorluğu' nu temsil eden eserlerin yanısıra, resim koleksiyonculuğuda yadsınmayacak düzeydedir.

DİPNOTLAR

1. Robert Cumming, **Christie' s Guide to Collecting**, Phaidon – Christie' s, Oxford, 1984, s. 11
2. Mehmet Doğan, **Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul
3. “ Koleksiyon, ” **Büyük Larousse**, Cilt 13
4. “ Koleksiyon, ” **Meydan Larousse**, Cilt 11
5. 15. 3. 1984 gün ve 18342 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan yönetmeliğin tanımlar bölümü
6. Ana Britannica, cilt 1, Antika maddesi
7. Prof. Tomur Atagök, “ Çağdaş müzecilik kavramı doğrultusunda Türk sanat müzelerinin kültürel etkinliklerinin saptanması, ” (Sanatta Yeterlilik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, 1982)
8. Jacob Bruckhardt, İtalya' da Rönesans Kültürü, çev.Prof. Bekir Sıtkı Baykal, cilt 1, Maarif Basımevi, 1957, s.256
9. Robert Cumming, Christie' s Guide to Collecting, Rhaidon Christie' s, Oxford 1984, s.15
10. Semavi Eyice, Müzeciliğimizin Başlangıcı ve Türk İslam Eserleri Müzeleri, Müze/Museum, Temmuz 1989, ss.2-3

3 . SANAT ESERLERİNİN PİYASASININ OLUŞMASI VE TİCARET YÖNTEMLERİ

Her toplum temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra gerek dinsel gerekse estetik kaygıyla bazı eşyalar üretmeye başlamışlardır. Bunlar Pagan dönemde Tanrı ve Tanrıça heykelleri ve onların, halkın yaşayışını anlatan heykel ve kabartmalarken, Ortaçağ da yerini tamamen el yazmalarına ya da kilisede halkın Hristiyanlığı anlamasını sağlayacak freskolara, ikonalara bırakmıştır. Sanatçının ve sanat eserinin günümüzdeki anlamını kazanması 13.yüzyıldan itibaren şekillenmeye başlamıştır. Bu şekillenme yaşanan yüzyılın düşünce sistemine, ticaretin ve paranın gücüne bağlı olarak gelişmiştir. Bu bölümde zanaatkardan sanatçıya , ihtiyaç maddesinden sanat eserine dönüşümün geçirdiği aşamalar üzerinde durulacaktır.

3. 1. SANAT ESERLERİNİN PİYASASININ OLUŞMASI VE ESERLERİN DEĞER KAZANMASI

Heroic dönem, Homeros dönemi ve Klasik çağlarda, sanatçı daha iyi tanımıyla usta, iş bulmak için kasabadan, kasabaya dolaşmak zorundaydı. Yunan sanatı herşeyden önce dinsel bir sanattı ve kolektif bir nitelik taşıyordu. Eski Yunan'da şehir yönetimi sanat eserlerinin en büyük alıcısıydı. Siparişlerle çalışan sanatçıların arasında büyük bir rekabet vardı. Bir sanatçı tek başına yarattığı eserlerle alıcı bulamayabilirdi. Sanatçılar geleneklere ve yerel yönetime uygun çalışıyordu. M.Ö.VI. yüzyıla kadar sanatçı adına pek rastlanmamaktadır; yüzyılın sonuna doğru, sanatçılar güçlerinin ve becerilerinin tam bilincine varmışlardır. Sanatçıların hala zanaatçı sayılmalarına ve hor görülmelerine karşın, sayıları gittikçe artan bir sürü insan, sanatçının işiyle, yalnızca dinsel veya siyasal anlamı için değil, içsel değeri için ilgilenmeye başlamıştı. Büyük İskender zamanı, Hellenistik Dönem' de (M.Ö. III. ve II.yy), yapılan fetihler ve kazanılan zaferler sonucu refah düzeyi artmıştır. Bu sebeplerden dolayı kişilerin zenginlikleri arttığı için, sanat eserlerine de talep çoğaldı. Bu dönemde sanat, artık büyü ve dinle olan eski bağımlı büyük ölçüde yitirmiştir. Asıl o dönemdeki en büyük değişiklik; sanatçıların esnaflık statüsünden, daha yüksek bir statüye geçebilmesi için felsefe dersi alması zorunluluğuydu.

Roma İmparatorluğu'nun gelişme döneminde M.Ö. 2. ve 1.yüzyıl da sanatçıların çoğunluğu köleydi ve bu yüzden emeklerinin karşılığını maddi açıdan alamıyorlardı. Fetihler sonucunda kazanılmış başka uygarlıklara ve dönemlere ait sanat eserleri, nadirliğinden dolayı daha fazla değer bulmaya başladı. O döneme kadar Eski Kültürlere ve Dinlere ait eserlerin fiyatları daha yüksekti. Roma İmparatorluğu'nda fetihler sonucunda eyaletlerin oluşması ve buralardan ganimet alınması tüm devletin olduğu gibi kişilerin de zenginliklerinin artmasına sebep oldu. Bu da sanat piyasasını hareketlendirdi. Roma'da "Via Publica" sanat eserlerinin merkeziydi. Buralarda satılan eserler, Yunanlılar, İskenderiyeliler ve diğer Orta Doğululardan tedarik ediliyordu. Yunan sitelerinden yağmalanmış ve özellikle Paul Emile ve L. Miumminus'un Romaya getirdikleri sayısız sanat eserleri sayesinde, sanat eserlerinin koleksiyonunu yapma modası çıktı. Varlıklı kimseler sanat yapıtlarını toplamaya, ünlü yapıtları kopya ettirmeye, elde edebildiklerinin özgünlerini sağlamaya ve buldukları özgün yapıtlar için çok yüksek ücretler ödemeye başladılar. Sanatçı, toplumda hala alt seviyedeydi fakat sanat eserinin kendisi değer kazanmaya başlamıştı.

Antik Çağ'ın sona ermesinden Rönesans'a kadar olan dönemi tarihçiler Ortaçağ olarak tanımlamaktadırlar. Antik Çağ'dan Ortaçağ'a geçişin 5. ve 4. yüzyıllarda gerçekleştiği kabul edilir. Bu geçişin sebepleri şöyle sıralanabilir:

- Platon'un Akademia'sının kapatılması(529),
- Norcia'lı Benediktus'un (480-543) belirlediği kurallar çerçevesinde manastırların düzenlenmesi ve ilk Benedikten manastırlarının kurulmaya

başlanması,

- Bizans İmparatoru Justinianus 'un (527-565) Hristiyanlığın yayılması ile ilgili önemli adımlar atması,

- Bizans kültürünün etkisinin Avrupa'da duyulmaya başlanması.(1)

Ortaçağ'ın tarihi, köleci rejimin düşüşü ve feodalizmin yükselmesiyle başlar ve Avrupa'nın en ileri ülkelerinde burjuva devrimlerinin yani kapitalizmin doğuşunu izleyen devrimlerin başlamasıyla sona erer. Feodal rejim, toprağın, temel üretim aracı olarak, büyük toprak sahiplerinin elinde olduğu bir üretim biçimidir. Avrupa'da güçlü merkezlerin olmadığı bu dönemde toplumsal ve ekonomik düzenin temeli, bir derebeyinin koruması ve yönetimi altındaki köy birimleridir. Bu birimler sınırlı isteklerini kendi içinde karşılar, dışa kapalı yaşarlardı. En güçlü kurum kiliseydi; insanların bu dünyadan beklentileri kalmamıştı. Tamamen öbür dünyaya yönelmişlerdir. Orta Çağ'ın sanat açısından en yüksek seviyesine ulaştığı 12. yüzyılda aynı zamanda bir çözülme de sözkonusudur. Bu çözülmenin başlangıç sebebini 1000 yılı dolaylarındaki tarım yöntemlerinde görülen teknik gelişmelere dayandırabiliriz. Bu gelişmelere birkaç örnek vermek gerekirse: At yetiştirilmeye başlanır ve zamanla tarımda öküzün yerini alır. Su değirmeni canlanır ve daha iri sabanlarla toprak işlenir. Bunların sonucu olarak ürün artar, çalışan köylü sayısı azalır. Köylü artık para ya da ürün karşılığı çalışmaktadır. Kıtlıklar azalır ve zamanla kaybolur bunun yanı sıra nüfus düzenli olarak artar. Nüfusun artması, teknik yeniliklerle birleşir ve yeni tarlalar açılmaya başlanır, bu da ürün artışına sebep olur. Filistin, Roma ve Kudüs gibi kutsal yerlere ziyaret artmıştır. Yollardaki artan gidiş gelişler, tarım ürünleri için ayrı bir pazarlama fırsatı yaratır, köylü elindeki ürün fazlalığını konaklama yerlerine çıkarır. Böylece nakit, tarım kesimine de girmiştir. Aslında, nakitin büyük bir bölümü çeşitli gerekçelerle derebeylerine ve kiliselere akmaktadır. Özellikle kilise adamları bu yeni nakit artışını kiliseleri zenginleştirmek için kullandılar.

Orta Çağ'ın başlangıcında para akışının azlığı, sanat eserlerinin ticaretini önlemiştir. Bu dönemde sanat eserlerinin konuları ve ticareti o kadar kısıtlıydı ki, eserler anonimleşti ve sanatçı isimleri ortadan kalktı. Ortaçağ sanatçısı duyduğu şeyi yapıtında anlatmasını öğrenmiştir. Bu yüzden de doğaya benzer, güzel şeyler yapmak zorunda değildir. Önemli olan hristiyanlara İncil'deki hikayeleri anlatmaktır. Ortaçağ Sanatının bütün temeli buna dayanmaktadır. Kilise ve derebeyleri müşteri durumundadır. Ayrıca manastırlardaki rahipler de bir bakıma sanatçı konumundadır. El yazmalarının resimle süslenmesi görevi genelde onlara aitti. Bizans İmparatorluğu'nda yönetici grup sosyal olarak entellektüel sayılıyordu ve sanat eserlerini sadece devlet ve kilise için onlar satın alıyorlardı. Buna rağmen sanatçılara himayelik yapanlar vardı. Rahip Suger (1081-1151) Paris'e yakın St. Denis Kilisesinin değerini yükseltmek için önemli eserleri alarak halka sunmuş, böylece pekçok değerli ve önemli eser, bu yolla Avrupa'nın her yerinden toplanıp kiliseye verilmiştir.

Bütün bu teknik gelişmelere bağlı olarak derebeylerinin kazandığı paralar, lükse yönelmelerine sebep olmuştur. 11. yüzyılın ikinci yarısında, şatolarda yaşayan derebeylerinin istedikleri eşyaları bulup, satan yeni bir sınıf ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu kişiler Rönesans Çağı'nda önemli rol üstlenen burjuvazinin kaynağı olan tüccarlardır.

Feodal düzenin çökmesi, parasal ve ticari aktivite Rönesans'ı yarattı. Bunun sonucunda ticaret yaparak zenginleşen bir grup yani " Burjuvazi " ortaya çıktı. Bu da sanatçılara ve ustalara pazar sağladı, böylece sanat eserlerinin ticareti tekrar başlamış oldu.

12. yy. dan sonra sanat eserlerinin ülkeler arası ticaretinin yanısıra sanatçılar da bu ülkelere giderek sipariş almaya başladılar. 13. yüzyılın sonlarından itibaren Ortaçağ Kültürü' nün ve Ortaçağ Sanatı' nın hızla çözülüp, klasikleşmiş olan niteliklerini yitirerek değişmeye başladığı görülür. 14. yüzyılda Skolastik felsefenin düşünsel ve kültürel egemenliği ve eğitim üzerindeki tekeli giderek yok olmuştur. Bu yüzyılda Ortaçağ ve Rönesans kültürünün öğelerini birarada bulmak mümkündür. Artık öbür dünya değil bu dünya önem kazanmaktadır. Yeni sınıf, burjuvazi ekonomi alanında olduğu gibi, sanat ve düşünce alanında da derebeylerine kıyasla daha akılcı ve değişimden yanadır. Sanatçı giderek katı kurallardan kurtulup, serbest piyasa için üretmektedir. Çünkü 12. ve 13. yüzyıllarda sanatçılara verilen büyük projeler artık azalmıştır ve sanatçı kendi atölyesinde halka satabileceği küçük objeler üretmektedir. Bunun sonucunda da sanatçılar arasında sebebi maddiyata dayalı bir rekabet ortaya çıkmıştır. Bu rekabetin sonucunda da sanatçılar daha büyük siparişleri alabilmek için eserlerine imza atmak zorunda kalmışlardır.

14. yüzyılın diğer önemli gelişmesi ise kültürel öncülüğün yavaş yavaş Fransa' dan, İtalya' ya geçmeye başlamasıdır. Bunun sebebi de 1337 yılında Fransa ve İngiltere arasında gerçekleşen Yüzyıl Savaşları'dır. Bu savaş Fransa'nın Avrupa ticaretindeki

gezegeni ve en önemlisi kendini tekrar keşfetmektedir. Bu keşiflerin doğal sonucu olarak kimliğini gizlemeyen sanatçı, kendini ve düşüncelerini özgür bırakarak sanatına bunu yansıtmıştır. Sanatçı, sanat koruyucusunun ya da siparişi verenin işçisi değildir. Ünlü sanatçılar, istemedikleri, beğenmedikleri siparişleri ve projeleri kabul etmeme özgürlüğünü kazanmışlardır. Rönesans sanatçılarının bir diğer özelliği de birden fazla alanda ürün vermeleridir. Örneğin Leonardo da Vinci çok iyi bir ressam olmasının yanı sıra mimar, mühendis, doğa bilimcisi ve mekanikçidir. Mimar Leon Batista Alberti de aynı zamanda bir bilim adamıdır.

İtalya'nın en zengin kentlerinden birisi olan Floransa, entelektüel niteliği olan kişiler ve akademisyenler tarafından yönetiliyordu. Bu kişiler sanatı desteklemiş ve sanatçıların Floransa'ya gelmelerini sağlamıştır. Özellikle Medici Ailesi sanatın ve sanatçıların en önemli destekleyicisi ve koruyucusuydu. Lorenzo di Pier Francesco de Medici, Sandro Botticelli'ye (1446-1510) "Afrodit'in Doğuşu" tablosunun siparişini vermiştir. Bu tablo hem Çok Tanrılı Din'in bir konusunu anlatması bakımından hem de figürdeki insalıcılık ve güzellik bakımından tam anlamıyla Rönesans sanatçısının özgürlüğünü yansıtmaktadır.

16. yüzyıla geldiğimizde, kentlerin birbirleriyle sanat açısından yarış halinde olduğunu görüyoruz. Birçok kent en ünlü sanatçıların hizmetini elde edebilmek için uğraşıyorlardı, fakat bu durumda en son söz hep sanatçıya aitti. Aynı zamanda 15. yüzyılda başlamış olan geçmişe hayranlık ve Yunan, Roma eserlerini toplama isteği eski eser piyasasını oluşturdu. Bu talep 16. yüzyılda beraberinde o dönemin Arkeolojik kazıları denebilecek araştırmaların yapılmasına imkan verdi. Bu konuyu Jacob Burckhardt, "İtalya'da Rönesans Kültürü" isimli kitabında şöyle anlatıyor:

"... Bu arada yapılan kazılar sayesinde Roma'nın maddi varlığı daha iyi tanınıyordu. Daha VI. Alexandr zamanında "Grotesques" adı verilen eskilerin duvar ve kemer dekorasyonları keşfedilmiş ve Porto d'Anzo'da Belvedere Apollo'su bulunmuştu. II. Julius devrinde ise Laocoon, Vatican Venüs'ü, Torso; Cleopatra ve daha bir takım parlak buluntular elde edilmişti. Büyüklerin ve Kardinallerin sarayları da klasik ilk çağdan kalma heykel ve parçalar halinde diğer eserlerle dolmaya başlamıştı. Rafael, Papa X. Leo hesabına olarak eski Roma şehrinin bütününe ideal şekilde restore etmek teşebbüsüne girmişti ki kendisinin (veya Castiglione'nin) meşhur mektubunda bundan bahsedilmektedir. II. Julius zamanında bile hala devam etmekte olan tahriplerden dolayı acı acı şikayet ettikten sonra papayı, sayısı çok azalmış klasik eser kalıntılarını korumaya davet etmektedir; ilkçağın tanrısal ruhunun azamet ve kudretine tanıklık eden bu kalıntıların hatıralarıdır ki, bugün yüce işler görmeye kabiliyetleri olan insanların ruhunu ateşlemektedir. Sonra Rafael, dikkate değer şekilde derin görüşlerle mukayeseli bir sanat tarihinin temellerini atmaktadır. Sonunda ortaya koyduğu arkeoloji kuralları bugün de değerlerini muhafaza etmektedir. Kağıda alınırken her eser için ayrı ayrı olmak üzere yapılmış cephe resmi ve kesit istemektedir. O zamandan beri arkeolojinin, hususiyile dünyanın bu kutsal şehrini ve topografisini incelemeye kendini verdiği, böylece gelişerek özel bir bilim haline nasıl geldiği ve hatta Virtuvian Akademisinin arkeolojiye ne kadar geniş hedefler çizdiği hakkında burada daha etraflı bilgi veremeyeceğiz..." (2) Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere, 16. Yüzyıldan itibaren arkeoloji biliminin temelleri atılmaya başlanmıştır

17.yüzyılda modern anlamda sanat ticaretini, Hollanda da görüyoruz. Bu ticaret

ilk başlarda sanatçının kendi eserlerini ya da başka sanatçıya ait eserleri satması şeklinde olmuştur. Bu satışlara zamanla tablolar, mücevherler, kitaplar, baskılar ve çerçeve eklenmiştir. Hatta hancılar bile bu satışları yapmaya başlamıştır. Sanatla, sanat ticaretiyle uğraşanlar o kadar artmıştı ki kasabaları idare edenler bu satışları kontrol altına alabilmek amacıyla "Lonca" kurdular. Sanatçılar, eserlerin satışıyla uğraşamayacak kadar meşgul oldukları için sanat tacirleri, eser satışını ellerine geçirdiler. Bu kişiler stüdyolardan aldıklarını halka indirdiler, kendi işlerini kurarak bir piyasa oluşturdular ve buna bağlı olarak bir müşteri portföyü belirledi. Öyle ki bu müşteriler eser almaya ya da bir eser hakkında bilgi edinmek için bu kişilere gittiler. Bu da sanat tacirlerinin belli sanatçılara isteklerine göre sipariş vermesine imkan sağladı.

Yakın Çağ' da sanat eserinin satışında iki taraf önemli rol oynuyor; alıcı ve satıcı. Her iki tarafın bağlantısını sağlayan hatta bu satışları kontrol eden müzayede ve galeri satışları ortaya çıkmıştır. Sanat piyasasındaki hareket, ülkenin sosyal, ekonomik ve politik ortamına göre değişir. Piyasanın önemli ölçüde hareketine sebep olan olaylardan biri, İngiliz Kralı I.Charles'ın idamı sonrası koleksiyonun satılmasıdır. Ayrıca Fransız İhtilali ve Napoleon Savaşları alışı ve satışlarda büyük dalgalanmalar yarattı. Bu olaylar Avrupa'daki ülkelerin, kendi sanat galerilerini oluşturmalarına sebep oldu. I. ve II. Dünya Savaşları, ırkçılık ve sonucundaki zulümler ve katliamlar sanat piyasasını dalgalandıran olaylardandır. Ağır vergiler ve buna benzer sosyal değişiklikler, ailenin koleksiyonlara olan bağlarından dolayı, hiçbir zaman piyasaya çıkamayacak eserlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Ülkemizde sanatın önem kazanması ve sanat piyasasının oluşması şu şekilde bir gelişme izlemiştir: Osmanlı İmparatorluğu' nun yüzyıllar boyunca sahip olduğu siyasi güç, imparatorlukta içe kapanık ve kendi kendine yeterli bir toplum yapısı geliştirmiştir. Bu yüzden de Batı dünyasıyla kültür alışverişi sınırlı düzeyde kalmıştır. Osmanlı İmparatorluğu' nda minyatür, hat ve çini sanatlarında ve dokumalarda çok güzel örnekler verilmiştir. Özellikle Bursa dokumaları ve İznik çinileri ince işçilikleri ile önemli eşyalar arasındadır. Fakat bu örnekler o zamanın ihtiyaç ürünleridir ve yapıldığı dönemde sanat eseri özelliği taşımamaktadır. Bir nesnenin sanat eseri olarak düşünülmesindeki en büyük etken, tek olması ve de bir ihtiyaç nesnesi olmamasıdır. Bu sebeplerden dolayıdır ki tezimizde yağlıboya tabloları bir sanat eseri olarak değerlendirip, günümüze kadar geçirdiği aşama üzerinde duracağız.

Sultan II. Mehmed dönemine kadar Osmanlı İmparatorluğu' nda Avrupa kökenli yağlı boya resim sanatına ilgi duyulmamıştır. Fatih Sultan Mehmed 1479-80 yıllarında Venedikli ressam Gentile Bellini' yi saraya davet ederek portrelerini yaptırmıştır. Sanatçı kaldığı süre içinde padişah portreleri, sarayın bazı odalarının süslenmesi ve İstanbul konulu resimler üretmiştir. Fatih Sultan Mehmed' den sonra gelen padişahlar da sanata olan ilgilerini sürdürmüşlerdir.

Fakat Batı ile ilişkilerin yeni boyutlar kazanması ve batılı anlamda resim sanatıyla ilgilenilmesi 18. yüzyıla rastlamaktadır. 17. ve 18. yüzyılın siyasal olayları ve gerileme sürecinin başlamış olması, Osmanlı İmparatorluğu' nu dışa açılmaya, daha doğrusu batıya yönelmeye zorlayınca, toplumsal ortamdaki değişiklik sanat ortamına da yansımıştır. Bu değişikliğin oluşmasını sağlayan etkenler aşağıda belirtildiği gibidir:

* 1683 Viyana bozgunu ve Karlofça Anlaşması sonucunda Osmanlı İmparatorluğu' nun gerilemesinden güç alan bazı Avrupa ülkeleri, özellikle Fransa, Osmanlı pazarına sahip çıkmak istemiştir.

* 1669 yılında Süleyman Efendi'nin XIV. Louis ile yaptığı ticaret anlaşması sonucunda Fransızlar Osmanlı ticaret hayatında önemli roller üstlenmişlerdir.

* 17. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda sanat alanında büyük bir atılım olmamıştır.

* Yabancı elçilikler, özellikle Fransız elçisi Marquis de Nointel' in 1676 yılında elçilikte yeni bir tiyatro salonu yaptırıp, bu salonda bale ve tiyatro gösterileri düzenlediği bilinmektedir.(3)

Gerçek anlamda batılılaşma hareketinin başlangıcını pekçok tarihçi " Lale Devri " (1711-1730) olarak kabul etmektedir. Özellikle Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi' nin 1720-21 yıllarındaki Fransa gezisi batıya açılan ilk pencere olarak kabul edilmektedir. Bundan sonra Osmanlı saray çevresinde, Fransa saray yaşantısına karşı duyulan hayranlığın yansımaları görülür. 1727 yılında Sait Mehmet Efendi tarafından ilk Türk matbaasının kurulmasının da kültür hayatına çok büyük katkısı olmuştur. Matbaanın kurulması ile yabancı kültürleri tanıtan kitaplar çoğaltılarak saray çevresine dağıtılmıştır. Böylece yabancı ülke mallarına ilgi artmıştır. Özellikle 18. yüzyılda Fransız malları İstanbul piyasasına tamamen egemen konumdadır. Saraya sık sık verilen hediyeler saray çevresinde çok beğenilmektedir, ayrıca piyasadaki Avrupa malları da halk arasında Avrupa hayranlığının artmasını sağlamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu' nda resim eğitimine ilk kez III. Selim döneminde kurulan Mühendishane-i Berri-i Hümayun' un (1793) öğretim programına resim dersi konmasıyla başlanmıştır. III. Selim 1793 yılında Avrupa ülkelerine sürekli elçi göndermektedir, bu bilinçli bir şekilde batıya yöneldiğinin ve gelişmeleri yakından izlemek istediğinin bir göstergesidir. Ayrıca gönderdiği elçilerden de ayrıntılı bir rapor istediği bilinmektedir. (4)

II. Mahmut döneminde kültür ve sanat alanlarında batıya yönelme daha da hızlanmıştır. Bu dönemde İstanbul' a gelmiş olan Perault, Bartlett, Allom gibi birçok Avrupalı gravürcünün yaptıkları gravürleri bir kitap halinde yayımlaması

o zamanı belgelemesi açısından büyük önem taşımaktadır. Evlerde ve resmi dairelerde duvarlara gravürler asılması, İstanbul'a gelip resim yapan sanatçıların bir etkisidir. Ayrıca duvar resimlerini sayısı bu dönemde gittikçe artmıştır. Fausto Zonaro ve Van K. Aivazoski gibi sanatçılar İstanbul peysajlı resimler yapmışlardır. Sultan Abdülmecid (1839-1861) döneminde batılılaşma hareketleri Tanzimat Fermanı ile birlikte bir devlet programı halinde kendini gösterir. 1874 yılında Mühendishane yeni programla mimarlık okulu haline gelir. Böylece öğrenciler batı anlamında perspektif ve resim tekniklerini öğrenme imkanı bulabilmişlerdir. Sanayi-i Nefise Mektebi' nin (1883) açılmasıyla sanat, askeri okullardan çıkıp sivil okullarda da okutulmaya başlanmıştır. Okulun kurucusu Osman Hamdi Bey o dönemdeki Türk sanatçıların yetersiz bulduğu için yurtdışından Valarie, Zarzeşki gibi hocaları getirtmiştir. Ayrıca 1881 yılında ilk arkeoloji müzesini de kurmuştur. 1885' de öğrenime açılan Mekteb-i Fünunu Harbiye-i Şahane' de de resim dersleri önem kazanır. Bu dönemde yeni kurulan sivil okulların birkaçının programında resim derslerinin varlığı görülmektedir : Hendese-i Mülkiye (1869), İstanbul Galatasaray Sultanisi (1869), Darülsafaka Lisesi (1873).

1910 – 1914 tarihleri arasında Sanayi-i Nefise Mektebi' nden mezun olan Nazmi Ziya, İbrahim Çallı gibi pekçok sanatçı Paris'e resim eğitimi için gönderilmişlerdir. 1914 yılında ise bu sanatçılar ülkemizde İzlenimcilik akımını başlattılar. Aynı zamanda bu akım, Modern Sanata geçiş sürecini başlatıyor. İlk kez Türk resminde “ Nü ” yü kullananlar izlenimci sanatçılar olmuştur. Bu değişim ve gelişim ; 1917' de açılan “ Şişli Atölyesi ”, 1929 yılında kurulan “ Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği ”, 1933' deki “ D grubu ”, 1940'larda “ Yeniler Grubu ” ve 1959' daki “ Yeni Dal Grubu ” ile günümüze kadar bir süreç izlemiştir. Günümüzde ise “ Soyutçular ” ve “ Figüratifçiler ” olarak nitelendirilen iki ana grup bulunmaktadır. Grup ve üslupsal farklılıkların yanında, batılı ülkeler ve ülkemiz arasındaki bir diğer fark ise, sanat eserlerine uygulanan vergi mevzuatındadır.

Günümüzde Avrupa'da vergi sistemlerindeki değişiklik, sanat eserlerinin toplanmasını teşvik etmiştir, şöyle ki; birçok ülke sanat eserlerine vergi koymadığı gibi sanat eserlerinin satışından da vergi almamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde de koleksiyoncular, ölümlerinden sonra eserlerini müzeye bırakmak koşuluyla, aldığı eseri aynı yıl içinde vergiden düşebilmektedir. Bu tür kolaylıklar da koleksiyonculuğu teşvik etmektedir ve gün geçtikçe çok önemli koleksiyonlar oluşmaktadır.

3 . 2. PİYASANIN OLUŞMASINDA TİCARİ YÖNTEMLER

Sanat eserlerinin ticareti, yukarıda da belirttiğimiz olaylara bağlı olarak, ülkeden ülkeye değişiklik gösterir: 16.yüzyılda İtalya en büyük alıcıyken, 18. yüzyılda en büyük satıcı olup İngiltere alıcı olmuştur. 20. yüzyılda ise İngiltere satıcı, Amerika Birleşik Devletleri alıcı durumundadır. 21.yüzyıla yaklaştığımız şu günlerde A.B.D., Fransa, İngiltere, İtalya, Japonya; Rusya ve Türkiye farklı konularda alıcı ve satıcı durumundadır.Sanat eserlerinin ticaretinde kullanılan yöntemleri toplarsak, dört şekilde yapıldığını söyleyebiliriz:

- 1- Komisyoncu Aracılığıyla Satış
- 2- Sanat Tacirleri (Antikacılar) Aracılığıyla Satış
- 3- Galeriler Aracılığıyla Satış
- 4- Müzayede Evleri Aracılığıyla Satış

3 . 2.1. KOMİSYONCU ARACILIĞIYLA SATIŞ

Bu tür satışlarda, sanatçı ve alıcı ya da satıcı ve alıcı arasındaki diyalogu sağlayan bir üçüncü kişi vardır. Bu kişi satış sonucunda satıcıdan bazı durumlarda da alıcıdan belli oranda komisyon alır. Alıcı ve satıcı hiçbir zaman bir araya gelmez ve birbirini tanımaz. Aslında komisyoncular her iki durumda da uzmanlıklarını kullanırlar. Bu kişiler bir bakıma sanatçıların menajeri durumundadır ve zamanlarını eserleri için harcayabilmelerine yardım ederler. Çünkü eserini satmak için müşteri aramak zorunda kalmayan sanatçı, kendin işlerine verebilmektedir. Bir koleksiyoncunun komisyoncusu, istenen eseri bulmak için uzmanlığını kullanarak çalışmaktadır.

3 . 2. 2. SANAT TACİRLERİNİN(ANTİKACILARIN) ARACILIĞIYLA SATIŞ

Alıcı ve satıcı arasında bir kişiymiş gibi görünse de, komisyonla satıştan farklıdır. Burada tacir olarak adlandırdığımız kişi yani günümüzdeki ismiyle antikacı, eserin bedelini ödeyerek esere sahip olur. Aldığı fiyatı belli oranda arttırarak alıcıya satar. Bu oran bazen %10 gibi düşük bir rakamken, bazen de %100 ve üzerine çıkabilir. Günümüzde bu tür satış daha çok antikacı dükkanlarında görülmektedir. Antikacılar sadece geçmiş sanatın ticaretini yaparlar, günümüz sanatına katkıları sözkonusu değildir. Her antikacının bir müşteri kitlesi vardır, ellerindeki mala göre bu kişilerle temasa geçip satışı gerçekleştirirler. Ayrıca antikacılar sahip oldukları malı satmanın dışında konsinye usulüyle de çalışırlar. Bu bir çeşit komisyonla satış yöntemidir. Mal sahibinden malları örneğin bir ayda satıp parasını ödemek koşuluyla dükkanında sergiler, eğer bir satış olursa mal sahibinden %10-20 arasında değişen bir komisyon alır.

3 . 2. 3. GALERİLER ARACILIĞIYLA SATIŞ

Galeriler de, komisyon usulü çalışırlar. Eserlerin fiyatlarına galerinin masrafları ve komisyon eklenerek alıcıya satış yapılır. Galeriler tamamıyla kar güdümlü çalışan kurumlardır ve pazarı olan eserleri satarlar. Genelde belli bir piyasası olan sanatçının sergisini düzenleyip satışını yaparlar. Bazı galeriler yeni sanatçıları tanıtmak amacıyla çalışmaktadırlar fakat yeni sanatçıların piyasasını oluşturduktan sonra, tekrar kar güdümlü satışlara geri dönmüş olur.

3 . 2. 4. MÜZAYEDE EVLERİ ARACILIĞIYLA SATIŞ

Müzayedeler, belli bir komisyon aracılığıyla, açık artırma yöntemiyle yapılan satışlardır. Tezimizin konusunu sanat eserlerinin değerlendirilmesinde, müzayede evlerinin yerinin belirlenmesi şeklinde özetleyecek olursak, burada müzayedeciliğin ve müzayede evlerinin tarihsel sürecini ülkemiz ve dünya bağlamında incelememiz yerinde olacaktır.

DİPNOTLAR

1. Engin Akyürek, **Ortaçağ' dan Yeniçağ' a Felsefe ve Sanat**, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1994, s.25
2. Jacob Bruckhart, **İtalya' da Rönesans Kültürü**, çev. Prof. Bekir Sıtkı Baykal, cilt 1, İstanbul: Maarif Basımevi, 1957, ss. 259 – 260
3. A. Vandal, **Les Voyages du Marquis de Nointel (1670 - 1680)** , 2 eme de, Paris, 1900, ss.202-206
4. Günsel Renda, **Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı 1700-1850**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1977, s.15

4 . SANAT ESERLERİNİN DEĞERLERİNİ BELİRLEYEN OLGU: MÜZAYEDE

İngilizce müzayede anlamına gelen "auction" kelimesinin köken olarak Latince "auctus" ve "augere" (artırma ve artış) kelimelerinden geldiği tahmin edilmektedir. 1961 Mog Auction Act' (Hazırlıksız Müzayede Kanunu) da verilen tanım : " Karşılıklı fiyat yükseltile, alıcı tarafından artırılıp, satıcı tarafından kabul edilen ve çekiç vurulmasıyla biten satış" şeklindedir. Müzayedenin Türkçe'deki sözlük anlamı "açık artırma, mezat"tır. Aslında mezat ve müzayede tam anlamıyla birbirlerinin aynı değildir. Mezat, bir eşyanın zorunlu olunduğu için, en kısa sürede açık artırmayla satışdır. Oysa ki müzayede de keyfiyet sözkonusudur, zorunluluk yoktur. Tamamen arz talep meselesidir. Farklı kaynaklarda müzayede kelimesinin tanımları şu şekildedir:

" Bir mal veya mülkün bir tellal vasıtasıyla en fazla artırana verilmesi şeklinde yapılan satışır." (1)

" Alıcılar arasındaki yarışmaya dayanan ve en yüksek fiyatı sürene malın verilmesiyle biten bir satış yolu. " (2)

Müzayedenin yapıldığı yere "müzayede salonu", müzayedeyi yöneten kişiye "münadi" veya "çığırtkan" ismi verilir. Sanat eserleri müzayedelerinde genelde İngiliz sistemi adını verdiğimiz, fiyat yükseltme esasına dayalı bir yöntem kullanılmaktadır.Bu yöntemin haricinde başka yöntemler kullanılarak da müzayedeler yapılmaktadır. Bütün yöntemleri "Dünya'daki Müzayede Sistemleri"ni açıklarken belirtmeyi uygun bulduk. Müzayede yoluyla satış, İlkçağ' dan günümüze kadar kullanılan bir ticaret yöntemidir. Eski Yunan' da köle ticareti için kullanılan mezatlar, 16.yüzyıldan itibaren yerini antika ve sanat eserlerinin satışında kullanılan müzayedelere bırakmıştır. Bu açıklamalardan sonra mezatların ve müzayedeciliğin günümüze kadar ne çeşit aşamalardan geçtiğini incelemek yerinde olur.

4.1. MÜZAYEDECİLİĞİN TARİHÇESİ

Açık artırma yoluyla satış, mezat, neredeyse insanlık tarihinin başlangıcından itibaren kullanılan bir ticaret sistemidir. Bir ticaret sistemine neden ihtiyaç duyulduğunun açıklanabilmesi için, insanlığın geçirdiği aşamalardan söz etmek gerekir.

İlkel Çağ insanların bitki toplama ve avlanma eylemleri, ortaklaşa eylemlerdi. Bu topluluk, sınıfsız ve insanın başka insanlar tarafından sömürülmediği bir topluluktu ve bu özelliğini binlerce yıl korudu. Zaten her bireyin sadece temel ihtiyaçlarını ancak karşıladığı bir toplulukta sömürgecilikten bahsetmek imkansızdır. Bununla beraber, çeşitli aletlerin bulunması özellikle sabanın kullanılması sonucunda tarım gelişmiştir. Toprağın işlevselliğinin artmasına bağlı olarak değer kazanması, özel mülkiyeti ortaya çıkarmıştır. Özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla sınıflandırılmış toplum çağı başlamıştır. Miras yoluyla ana-babadan çocuklara geçen mal mülk zamanla servet eşitsizliğine neden olmuştur. Bu da zengin ve fakir insanlar arasında sınıf farkına bağlı olarak "köleliği" doğurmuştur. Kölelik, İlk Çağ'dan 19. yüzyıl sonlarına kadar geçerliliğini koruyan bir sınıftır. Köle tüm öteki aletler ve hayvanlar gibi efendisinin mülkiyetindeydi. Efendisi onu alır, satar ve hatta öldürebilirdi. İlk başta hayvan karşılığı köle ticareti yapılırken daha sonra mezat yoluyla yapıldı. Mezatlarda köle fiyatları cinse, yaşa, fiziki kondisyonlarına ve yapabildikleri işlere göre değişiyordu.

Heredot'a göre, İ.Ö. 500 civarında Babil'de, evlenme çağına gelmiş genç kızlar müzayede yoluyla satılırdı. Bu pazarlarda güzel olanlar yüksek fiyata alıcı bulurken, çirkin olanlar daha düşük fiyatlara hatta güzel bir kızın yanında hediye olarak verilirdi. (Resim 1)Eski Roma'da da ticari anlamda müzayede anlayışı var.Roma müzayedeleri aslında günümüz müzayedelerinin öncüsüdür. Roma Kanunlarına göre yapılan bu müzayedelerde dört ana unsur bulunuyordu:

- 1- Dominus: Malı satılan kişi
- 2- Argentarius: Satışı organize eden ve bazı durumlarda finanse eden kişi
- 3-Praeco(Herald): Eserlerin fiyatını belirleyip, müzayedenin duyurusunu yapan ve münadilik yapan kişi
- 4- Emptor: Alıcı

Müzayedenin yapıldığı yere de "Atrium Auctinarium" adı verilir.(3)Mallar müzayede öncesi teşhir edilerek, alıcılar tarafından kontrol edilmesi sağlanırdı. Fiyat artırma sistemine göre, en yüksek fiyatı verene mal satılırdı. Bilinen müzayedeler iflas sonucunda veya devletin parasal sorunlarını gidermek için yapılan müzayedelerdi. Romalı askerlerin yağmaladıkları yerlerden aldıkları ganimetler de müzayede yoluyla satılıyordu. İmparator Caligula bizzat kendisinin münadiliğini yaptığı müzayede de ailesinin eşyalarını satarak borçlarını ödemiştir. Roma İmparatorluğu'nda, aracı kurumlar kanunlarla gelişmemiş olmasına rağmen, Praeco

(münadi), Dominus'un (satıcı) aracılık görevini üstlenmiştir. Müzayede bitiminde yukarıda ünvanlarını belirttiğimiz dört kişi birbirlerinden komisyon alırlardı. Belki de tarihin en önemli müzayedesini Roma İmparatorluğu'nda İ.Ö.193 yılında gerçekleştirmiştir. İmparator Pertinax'ın öldürülmesinden sonra, koruma muhafızları tahtı satışa sunmuş ve bunun sonucunda en yüksek fiyatı veren Didius Julianus iki ay gibi kısa bir süre de olsa tahta geçmiştir. Antik Dönemde Çin'de de bunu benzer açık arttırma yoluyla satışlar yapılmış ve bunlardan elde edilen gelir, Budist Tapınakları ve Manastırları için kullanılmıştır. Çin' de bu tür satışların yapıldığı dört kurum vardı: Rehin dükkanları, çekilişçiler, karşılıklı finans dernekleri ve müzayedeler.

Ortaçağ' da ticari hayatta bir durgunluk sözkonusudur. Sanat eserlerinin ticaretinde de kilisenin koymuş olduğu bazı kurallar var. Herşey kilise tekeline olduğu için de ticari anlamda mezatlar pek rastlanmamaktadır. Rönesans döneminde, Avrupa'da ticari anlamda mezatlar, koloni malların satışı için uygulanıyordu. Coğrafi keşiflerin sonunda Avrupa ülkelerinin sömürgelerinden gelen özellikle sebze ve meyvanın satışı için mezatlar idealdi. Çünkü gemi limana yanaşır yanaşmaz, getirilenler bozulmadan, bayatlamadan toptancılara açık arttırma yoluyla satılırdı. Sebze ve meyvanın yanında şarap, deri ve değerli taşlar da önemli mezat ürünlerindendi. İhtiyaç maddelerinin açık arttırma yoluyla iyi fiyata satıldığını gören tüccarlar sanat eserlerini, eski kitapları ve katalogları da bu yolla yani müzayede aracılığıyla satmaya başladılar.

İngiltere'de 1595 yılına ait Oxford Sözlüğünde "Auction(Müzayede)" maddesine rastlıyoruz.1676 yılında İngiltere'de William Cooper tarafından kitap müzayedesini yapıldı. Samuel Pepys'in 3 Eylül 1662 tarihli günlüğünde bir eserin satışı için harcanan zamanı belirlemek için mum sisteminden bahseder. Yanan mum belli bir uzunluğa inene kadar bir eser üzerinde fiyat arttırımı ve tartışmalar devam eder. O uzunluğu bulduğu anda bir sonraki eserin satışına başlanır. 17. yüzyıl müzayedeleri ile ilgili pek fazla bilgi yok. Sadece 1689/90 Şubat ayına ait bir katalogta, Barbadeos Coffee House (Barbados Kahvesi) da "Resim ve Baskı Müzayedesini" ile ilgili bilgi bulunuyor. Ayrıca bu katalogta, eser sahiplerinin kendi eserlerine fiyat yükseltmeleri yasak olduğu, böyle bir durumda anında satışın iptal edileceği bir dipnotla belirtilmiş. 18.yy. ortalarında İngiltere'de 60 adet müzayede evi vardı. Bu müzayede evlerinden üç tanesi günümüze kadar büyüyerek gelmiştir; Christie's, Sotheby's ve Philips.

Ülkemizde 18.yy.da P.Ğ.İncicyan "18. Asırda İstanbul" adlı eserinde, mezatlardan söz etmektedir. (4) Cevahir Bedesteni'nin dört kapısında, farklı eşyalar mezat usulu satılırdı. Bu kapılar satılan eşyanın türüne göre isimlendirilmiştir:

- 1- Kuyumcular Kapısı; Altın, gümüş, ve kıymetli taşlarla süslü ziynet eşyaları,
- 2- Oturakçılar Kapısı; I. kapının karşısındadır. Hazır elbise,
- 3- Kitapçılar Kapısı; Her türlü kitap ve baskılar,

4- Dolancılar Kapısı; Özel olarak yapılmış elbiseler satılırdı.

Ayrıca bu kitapta anlatıldığına göre, Cuma, Pazar ve Ermenilerin yortu günleri haricinde hergün mezat yapılırdı. Mezat başlamadan önce müslüman tellallar, kuyumcuların başı olan Kible Ustası'nın önünde, Dua Meydanı'nda ve başka yedi yerde namaz kılarlarmış. Ülkemizde batılı anlamda, dökümanlarına ulaşılabilinen ilk resmi müzayede, 93 Harbi (1877)'nin şehit aileleri ve yetimleri, gazi ve yakınlarına yardım sağlamak amacıyla Sultan II. Abdülhamid' in (1842 – 1918) himayelerinde Yıldız Sarayı'nın bu iş için hazırlanan köşkünde yapılmıştır. Bu müzayedede yer alan eserler, başta Sultan ve ailesi olmak üzere saray erkanı, Avrupa ülkeleri yönetici ve idarecilerinin gönderdiği bağışlardır. Örneğin; Alman Kayseri, Fransa Cumhurbaşkanı ve Mısır Hidivi de bu satış için eşya yollamışlardır. Bunlardan bazıları müzayede için hazırlanan katalogda yer almaktadır. Bu katalog Osmanlıca ve Fransızca metinle Nürnberg (Almanya) de renkli olarak basılmıştır.(5) (Resim 2-3- 4)19.yüzyıl ortalarında Osmanlı İmparatorluğu' nun ticari hayatı gümrük indirimleri ile Avrupa endüstrisine teslim edilirken, yerli dokumacılığın çöküşüne paralel olarak Sandal Bedesteni esnafı yoksullaşmış. 1912'den itibaren esnaf düzeninin kaldırılması ile çökmüş ve 1914'te belediyece satın alınıp ya da kamulaştırılıp müzayede yeri haline çevrilmiştir. Bu düzenlemeyi yapan Şehremini Operatör Cemil Paşa'nın Paris'in ünlü mezat yeri Hotel Druot'yu taklid ederek bedesteni müzayede salonu haline getirdiği söylenebilir.

Sandal Bedesteni'ndeki müzayede sistemini orada muhammenlik ve münadilik yapan Maksut Varol şöyle anlatıyor;" Mücevher, halı ve diğer eşyalar olmak üzere üç ayrı konuda müzayede yapılırdı. Belediye Mezat Müdürlüğü kurulduktan sonra malları müdürlük teslim alırdı. Burada ikişer eksper, ayar memuru ve münadiler bulunurdu. Mezat Müdürlüğü satışa çıkan mallardan kefil ve kefalet alırdı. Malı satın alan üç gün içinde parasını ödeyip malı alıyordu. Gelen bir mücevher etiketlenerek Kapalı Çarşı esnafına gösteriliyordu ve herkesten fiyat alınıyordu. Toplanan fiyatlar arasından mal sahibi istediğini seçiyordu. Seçilen kişiden para alınarak mücevherin satışı tamamlanmış olurdu." (6) Ayrıca Sandal Bedesteni'ndeki müzayedelerin haricinde terekeler ve ev müzayedeleri de yapılıyor. Ev müzayedelerinin başlangıcı terekelerdir. Terekenin sözlük anlamı mirastır. Ölen bir kişinin mirasının paylaşılması için eve bir tereke çağrılır. Tereke evin genel görüntüsüne göre, hiçbir çekmeceyi açmadan, hiçbir eşyayı incelemeyen bir fiyat verir. Ev sahipleriyle fiyatta anlaşıldıktan sonra evdeki tüm eşyayı alır ve Üsküdar Bit Pazarı, Mecidiyeköy Antikacılar çarşısı veya Çukurcuma'daki esnafa satar. Oradaki esnaf da koleksiyonculara veya diğer bölgelerdeki antikacılar satar. Tereke, herkesin yapacağı bir iş değildir. Belli terekeler vardır ve onların dışında kimseyle bu satış yapılmaz. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu zamanında kişiler ölmeden önce terekelerinin kimin tarafından yapılacağını belirlerdi.

Ev müzayedeleri Atatürk'ün emriyle 1925-27 yıllarında, Yervant Portakal'ın münadiliğiyle başladı.(7) Anadolu Hükümetine karşı olan, kurtuluşu sabote

ettiği belgelenenler, Sultan Vahdettin'in yurtdışına kaçmasıyla Atatürk'ün emriyle sürülmüşlerdir. Bu ailelerin konakları düzenlenen müzayedelerle satılmış ve geride kalan aile bireylerine gelir sağlanmıştır.1947'de ev müzayedeleri genelde miras dolayısıyla veya ihtiyaçtan dolayı yapıldı.1950'lerde antika eşyaya sahip olmak demode olduğu için, ev müzayedeleri ile bu eşyalar satılıp yerine kübik ve art deco dönemini yansıtan eşyalar alındı. Ayrıca bu yıllarda Kore Harbi sebebiyle ülkemize gelen Amerikan askerlerinin getirdiği modern dünyaya ait pekçok obje yüksek fiyatlardan satın alındı.Örneğin; boş "Old Spice" parfüm şişeleri 100 liraya satılırken, buzdolaplarının ayakları 1000 liraya alıcı buluyordu.(8) 1980 yılında Sandal Bedesten'indeki müzayedeler sona erdi. Buna karşın ev mezatları devam ediyordu fakat içeriğinde bir değişme söz konusuydu. Bu değişimi antikacı Selden Emre şöyle anlatıyor: " Annem, Semra Emre eski bir koleksiyoncuydu, elden çıkarmak istediği pekçok eşya Beşer Apartmanındaki dairemizde yer işgal ediyordu. Aret Portakal'la anlaşarak bir ev müzayedesiyse bu eşyalar satışa çıkarıldı. Bu müzayede de başka antikacıardan alınan mallar da satıldı. Böylece ev müzayedesini adı altında, diğer antikacıardan alınan eserlerle günümüzdeki anlamını içeren bir müzayede yapılmış oldu. " 1980'li yıllarda ülkemizde müzayede evleri açılmaya başladı. Ülkemizdeki ve dünyadaki müzayede evlerini ve bir müzayedenin nasıl oluştuğunu bir sonraki bölümümüzde ayrıntılı olarak inceleyeceğiz.

4 . 2. MÜZAYEDECİLİĞİN SİSTEMLERİ

Müzayedenin tanımlarını bir önceki bölümde farklı kaynaklar bağlamında belirttik. Günümüzdeki anlamını toparlamamız gerekirse, bir eserin açık artırma yoluyla, en yüksek fiyata verene satılmasıdır. Kabul edilen bu satış sisteminin haricinde, farklı konular için farklı müzayede sistemleri de kullanılmaktadır. Bu sistemler:

- a) Hollanda Müzayede Sistemi: Fiyat azaltma sistemine göre satış yapılmaktadır. Münadi malın satışına yüksek bir fiyatla başlıyor ve yavaş yavaş fiyatı düşürüyor ta ki alıcılardan biri "benim" diye bağırana kadar. Bu satış sisteminin mal sahibi açısından iyi sonuç vermesi müzayedeye katılanlara ve malın durumuna bağlıdır. Eğer alıcı fazla fiyat ödemek istemiyorsa, fiyatın istediği seviyeye kadar düşmesini bekler.
- b) Hollanda Müzayede Sisteminde Bir Diğer Yöntem: Bu sistemde fiyat arttırma ve fiyat azaltma sistemi birarada kullanılıyor. İlk önce malın en yüksek değerinin bulunması için arttırma yapılıyor, sonra bulunan yüksek değerden yine bir önceki müzayede sistemindeki gibi fiyat azaltılmaya başlanıyor.
- c) Üçüncü Dünya Ülkelerinin Müzayede Sistemi: Bir çeşit fiyat arttırma sistemidir. burada alıcı, satıcıyla özel olarak konuşarak, el çırparak ya da fısıldıyarak fiyat belirleniyor. Satıcı bunlar arasından en yüksek fiyatı seçiyor ve malı satıyor. Bu sistem daha çok pul, para, v.b. malların satışı için kullanılıyor.
- d) Sınırlı Müzayede Sistemi: Fiyatın arttırılmasına dayanıyor. Fakat bu arttırmanın belli bir süre içinde yapılması gerekmektedir. Süreyi belirlemek için, bazen kum saati bazen de bir mumun belli bir uzunluğa gelene kadar yanması için gerekli olan zamanı kullanıyorlardı. Bu zaman bitene kadar fiyat teklifleri toplanıyor, kim en yüksek fiyatı vermişse o fiyata satılıyordu.
- e) Onaylı Arttırma Sistemi: Malı almak isteyenler, kapalı zarf usulü şeklinde fiyat teklifleri veriyorlar. Açılan zarflardan satıcının isteğine bağlı olarak teklif verenlerden birine satılıyor. Bu kişi her zaman en yüksek fiyatı veren olmuyor çünkü satış tamamen satıcının isteğine bağlı oluyor. Genelde bu sistem gayri menkullerin satışında kullanılıyor.
- f) İngiliz Usulü Arttırma Sistemi: Bu sistemde eser, önceden uzmanlarca belirlenen başlangıç fiyatından arttırmaya konur. Arttırmaya üzerinde numara yazılı olan bir kağıtla yani bayrak kartıyla katılır. Bu bayrağın her kalkışı ortalama %10 oranında fiyat artışını temsil eder. Eserin en son bulunduğu fiyat, çekiş fiyatıdır. Günümüzde özellikle sanat eserlerinin müzayedelerinde bu yöntem kullanılmaktadır.

Müzayede evleri, kültür ve sanatın ülkeler arası ve insanlar arasında transferini sağlayan kurumlardır. Sanatın, geçmişten günümüze, günümüzden gelecek kuşaklara aktarılmasında büyük rol oynar. Bu bağlamda ele aldığımızda gerçekten tüm insanlık tarihini ilgilendiren bir misyona sahiptirler. Bu sebepten dolayı müzayede de satılacak eserlerin bulunmasından, o eserin doğru insanlara aktarılmasına kadar yapılacak tüm işlemleri ve sorumluluğu üzerlerinde taşırlar.

Günümüzde dünyada ve ülkemizde eski eserlerin satışında " İngiliz Usulu Arttırma " sistemi kullanılmaktadır. Müzayedenin oluşması için yapılan işlemleri İngiltere örneği ile anlatmak yerinde olur.Genel sistemi incelerken İngiltere'yi örnek almamızdaki sebep, dünyanın çeşitli yerlerinde İngiliz firmalarının müzayede yapmasıdır. Yeri geldiğinde diğer ülkelerin kendi firmalarında görülen benzerlikler ve de farklılıklar da anlatılacaktır.

Bir müzayedenin yapılabilmesi için öncelikle müzayede de satılacak olan eserlerin bulunması gerekir. Bir müzayede evine iki yoldan eser aktarımı olur:
1. Koleksiyoncular 2. Halk.

Koleksiyoncuların koleksiyonlarındaki eserleri satışa çıkarmasında iki amaç vardır. Birincisi, koleksiyonunun düzeyini arttırmak, daha önemli eserleri alabilmek için elindeki bazı eserleri satışa sunmak, ikincisi ise maddi açıdan gereksinimlerini karşılamaktır. Halk olarak belirttiğimiz ikinci grubun satış amacı ise tamamen maddiyattır. Amaç ne sattığını, elindeki eşyanın değerinin ne olduğunu bilmeden, aileden kalma eşyaları satarak para kazanıp ihtiyaç gidermektir. Eserlerin gelmesiyle başlayan, müzayede günü ve sonrasında devam eden işlemler şu şekilde sıralanmaktadır:

İngiltere'deki müzayede evlerinde tam anlamıyla hiyerarşik bir düzen vardır. Bu düzenin kavranabilmesi için bir nesnenin müzayede evine gelmesinden, o nesnenin eser niteliğini kazanmasına kadar yapılan ekspertizlik işlemleri bir örnekle açıklanmalıdır. Örneğin siz evinizde uzun zamandan beri duran ve ne olduğunu kesin olarak bilmediğiniz bir tabağa sahipsiniz. Bu tabağı alıp bir müzayede evine götürdüğünüzde ilk olarak resepsiyon bölümü adı verilen bölüme gidersiniz. Bu bölümde çalışan yetkililer tabağın modeli, damgası ve biçimine bakarak uygun olan bölümden bir eksper (uzman) çağırır. Genelde ilk olarak "Junior expert" adı verilen, tam anlamıyla uzman olmayan birisi tabağı görmek için bölümden yollanır. Bu kişi tabağı inceleyip ya asıl eksperini çağırır ya da tabağı göstermek için eksperin yanına gider. Eksperin veya eksperlerin incelemesi sonucunda, tabağın dönemi, özellikleri ve müzayede de bulması düşünülen değer belirlenmiş olur. Bu değere "muhammen bedel" denir. Müzayede evlerinde çalışan eksperler gerçekten dünya çapında belli bir yerde olan, uzmanlık dalıyla ilgili kitap yazmış, bilgilerine güvenilen ve konularında otorite sayılan kişilerdir.

Ekspertiz işleminden sonra tabağınızı müzayedeye koymak isterseniz, ilgili bölüm size eserin özelliklerini ve satılacak fiyatı belirten bir fiş verir. Bu fişle ilk önce başvurduğunuz resepsiyona tabağınızı teslim edersiniz. Onlar da bunun karşılığında size bilgisayardan teslim fişi hazırlarlar. Bu fiş iki kopya hazırlanır. Siz imzaladıktan sonra esas müzayedede evinde kalmak koşuluyla fişinizi alırsınız. Bu fişi müzayedede sonuna kadar saklamak zorundasınızdır. Eğer eseriniz satılırsa muhasebe bölümünden paranızı, satılmazsa da eserinizi iade almak için bu fişe ihtiyaç vardır. Ayrıca bu fişe satılması durumunda sizden alınacak komisyon miktarı, ve hangi tarihli müzayedeye satışa çıkacağı da yazılır.

Bu işlemlerden geçerek toplanan eserlerin fotoğraf ve katalog bilgi işlemlerine başlanır. Kataloglarda fiyat olarak, muhammen bedel yazılır. Yurtdışındaki müzayedelerde muhammen bedel, eserin satılması gereken minimum ve maksimum fiyatlardır. Katalogta da bu iki fiyat bir arada kullanılır. Müzayedeye minimum fiyatın altında bir fiyatla başlanır ve minimum fiyat bulunursa eser satılır. Minimum fiyat eserin satışı için yeterli bir fiyat olduğu için, eser bu fiyata ulaştığında satılır. Bu noktada belirtilmesi gereken bir husus var; yurtdışında yapılan müzayedeler uluslararası düzeyde olduğu için müzayedede tarihlerinin bir yıl önceden programlanıp bildirilmesi ve kataloglarında en az bir ay önceden hazır olması gerekir. Fakat bu sürenin uzayıp bir sezon öncesine kadar çıktığı görülebilir. Bu duruma genelde çok özel koleksiyonlarda rastlanır: Dünyaca önemli bir kişinin eşyaları, belli bir koleksiyonun tümü tek bir müzayedeye satılacaksa ve o kişi adına özel bir müzayedede yapılıyorsa katalogu satışından bir sezon önce hazır olur. Çünkü böyle bir koleksiyonun ekspertizinin tamamlanıp, fiyatlarda anlaşılması için işlemler yaklaşık müzayedede tarihinden bir yıl önce başlar. Böyle bir müzayedenin tüm dünyaya duyurulması da zaman alacağından katalogları bir sezon önce hazırlanır. Bu müzayedelere örnek olarak; Prenses Diana'nın Kıyafetlerinin satıldığı müzayedeyi söyleyebiliriz. Kataloglar hazırlandıktan sonra dağıtılmaya başlanır. İlgilenenlerin

Fakat telefonla katılmak için gerçekten müzayede evinin bilinen bir müşterisi olmanız gerekir. Bu şekilde müzayedeye katılacaksanız, telefonla katılım formu doldurulup imzalanır. Kişisel bilgiler, müzayede günü bulunacağınız yerin telefon numarası ve hangi eserlerle ilgileniyorsanız onların numaraları bu formda belirtilir. Müzayede günü, müzayede saatinden önce verilen numara aranarak kontrol edilir. Böylece katılımcı müzayedeyi yakından takip ederek, pey sürme olanağı kazanır. Bütün bu katılım şekillerinin haricinde esas olan, müzayedeye şahsen iştirak etmek için yapılan işlemdir. Bir müzayedeye katılmak için, müzayede katılım formunu eksiksiz olarak doldurmanız gerekir. Bu form daha önce de adı geçen pey formundaki bilgileri içerir; tek fark bu forma ilgilendiğiniz eserin numarasını ve düşündüğünüz fiyatı yazmazsınız. Bu formu doldurup imzalamanızın karşılığında size bayrak adı verilen, üzerinde numara bulunan bir kart verilir. Verilen bayrakla müzayede de pey sürülür, en yüksek peyi verene eser satılır ve bayrak numarası kaydedilir. Bütün bu formları doldururken eğer varsa müzayede evinin size verdiği kimlik kartını kullanırsınız. Bu kart müşterilerin işlemlerinin daha kısa sürede ve doğru olarak yapılmasını sağlar.

Müzayedeye katılım işlemleri anlatıldıktan sonra, müzayedenin oluşmasını sağlayan eksperler ve teknik elemanlardan, müzayede gününde, müzayede de yer alan görevlilerden bahsetmek yerinde olacaktır. Müzayede evlerinde çalışan uzmanların eğitimlerinde pek fazla ortak noktaları yoktur. Bütün uzmanların yüksek öğrenimlerini, uzman olduğu konuda yaptığını düşünmek yanlıştır. Eksperlik, belli bir zamanda ve belli eğitimlerden, testlerden sonra kazanılan bir ünvandır. Eksperlerin haricinde bölümlerde stajyerler çalışır. Bu kişiler her türlü araştırma, katalog bilgisi hazırlama, eserlerin bakımı ile ilgilenirler. Stajyerler gelecekteki eksper adaylarıdır ve müzayede teşhirinde, müzayede gününde de görevlidirler. Teşhir edilecek malların taşınması, gerekiyorsa asılması veya vitrinlerin düzenlenmesiyle teknik ekip ilgilenir. Teknik elemanlar, taşıma araçları müzayede evinin bünyesinde. Müzayede gününe geldiğimizde ortaya şu elemanlar çıkar: Teşhir sırasında kullanılan elemanlar, eserlerin müzayede de katalog sırasına göre gösterilmesini sağlar. Bazı müzayedelerde eserler dia makinasından gösterilir. Özellikle mücevher ve saat müzayedelerinde, eserlerin küçük olmasından dolayı bu yöntem kullanılır. Daha önce değindiğimiz, telefonla müzayedeye katılacakların organizasyonu ile ilgilenen görevliler bulunur. Bu görevliler, müzayede evinin farklı bölümlerinden olabilir.

Müzayedede en büyük görevi üstlenen münadi, bölümlerden ve müzayede konusundan ayrı bir kişidir. Münadinin görevi satışa sunulan eserlerin başlangıç fiyatını ilan ederek, her bayrak kalktığında yaklaşık %10 civarında bir artışla fiyatın değişkenliğini takip etmektir. Bayrağın her kalkışı müzayede terminolojisinde pey sürmek olarak adlandırılır. Münadi en son pey verene eseri satar ve bunu "satıyorum, satıyorum, sat....tım" şeklinde bağırarak ve elindeki çekici vurarak, salona ilan eder. Münadiler sadece bu iş için müzayede evlerinin bünyesinde eğitilmiş elemanlardır. Münadinin hemen yanında dört tane daha görevli vardır. Bu

kişilerden birisi müzayede arttırmalarını bilgisayarla,müzayede salonundaki fiyatları gösteren panoya aktarır. Eserin satılıp satılmadığıyla ilgili gerekli olan bilgileri yükler. Bir diğer görevli sadece kataloğa arttırma sonuçlarını kaydeder. Üçüncü kişi bırakılan peylere göre müzayedeye katılır. Son görevli tamamen hukuki bir kişidir ve rezerv fiyatlar varsa onları takip eder. Ayrıca müzayedeler baştan sona kameraya alınır ve sesler de kaset çalara kaydedilir. Uluslararası düzeyde müzayede yapıldığı için yukarıda sözü geçen panoya ihtiyaç vardır. Bu pano, beş ülkenin para birimleri arasındaki kur paritelerine göre fiyat değişikliklerini gösterir. Kur pariteleri: İsviçre Frangı, Amerikan Doları, İngiliz Sterlini, İtalyan Lireti ve Japon Yeni arasındaki paritelerdir.

Satın alınan malı teslim alabilmek için, bayrakla birlikte muhasebe bölümüne gidilir. Müzayede devam ediyor olsa da ödeme ve mal teslim işlemleri yapılabilir. Muhasebe görevlisi, bayrak numarasına göre alınan eserlerin dökümünü yapar. Müzayede satış fiyatına yani çekiç fiyatına komisyon ve vergiler eklenerek satış fiyatı çıkar.Sadece alıcıdan %10 oranında komisyon alınır. Eklenen vergi oranları %2.5 ile %17.5 arasında değişmektedir. Bu oranlar 1 Haziran 1995 yılında İngiltere' de kabul edilen kurallarla ilgilidir. Hangi eserlerden hangi oranda vergi alınacağı katalogta eser numaralarının yanına konan sembollerle belirtilmiştir. Eserin bedeli ödendikten sonra muhasebe ödendi belgesi verir. Bu belge iki nüsha şeklindedir. Bir nüsha alıcıda kalır, diğer nüsha eserin paket bölümünde kontrolü alıcı tarafından yapıldıktan sonra imzalanarak paketleme bölümünde bırakılır. Eser alınan ülkeden başka bir ülkeye taşınacaksa müzayede evi ayrıca taşıma ücreti de alır.

Müzayedelerin nasıl hazırlandığını ve yapıldığını belirttikten sonra, İngiltere'deki müzayede evlerini ve diğer ülkelerdeki sistemlerin açıklanması uygun olur.

İngiltere: İngiltere'de 18.yy.dan günümüze kadar faaliyetini sürdüren üç firmadan bahsetmemiz gerekir: Sotheby's, Christie's ve Phillips.

Sotheby's : 1774 yılında Samuel Baker tarafından, Covent Garden'da Russell Street kuruldu. 1924 yılına kadar Sotheby & Co. olarak tanındı. İlk başlarda sadece kitap satmasına karşın, ilk olarak güzel sanat eserleri satmaya başlayan kuruluştur.1900'lerden sonra antika, güzel sanat eserleri ve mücevher satışı müzayedelerin en önemli konuları haline gelmiştir.

Christie, Manson & Woods Ltd.(Christie's) : 1766 yılında James Christie tarafından Pall Mall' da kuruldu.1823 yılında King Street' e taşındı. İlk başlangıçları resim müzayedesiydi. Bunun sebebi de ressam Joshua Reynolds ve Thomas Gainsborough'un James Christie'nin yakın arkadaşları olmalarıdır.

Sotheby's ve Christie's İngiltere haricinde A.B.D., Avustralya, Çin,Fransa, Hollanda, İsrail, İspanya, İsviçre, İtalya, Japonya, Kore ve daha pekçok ülkede ofisleri olan, oralarda da müzayede yapan firmalardır.

Phillips, Son & Neale (Phillips) : 1796 yılında Harry Phillips tarafından kuruldu. II. Dünya Savaşı'ndan sonra madalyalar ve eski paralar satan Glendining&Co, müzik aletleri satan Puttick&Simpson firmalarıyla birleşti. Günümüzde Londra haricinde Cenevre'de de çeşitli konularda müzayede yapan bir firmadır.

Avustralya : Genelde İngiliz usulü artırma sistemini kullanıyorlar. Müzayedeler haftada iki kere yapılıyor. Müzayedelerde ağır iş makinalarından, küçük ev eşyalarına antikalara ve tablolar kadar pekçok eşya satılıyor. Daha özel satışlar ancak yılda birkaç kere yapılıyor. Joel's ve Aingers, G.K. Gray gibi müzayede firmaları var. Bütün münadilerin sertifikası olması gerekiyor. Bu sertifika teknik bir kolejden alınan bir kurs sonucunda veriliyor.

Avusturya : Müzayede merkezi Viyana'dır. En önemli müzayede evi 1707 yılında Kral I. Joseph tarafından kurulmuş Dorotheum, 26 farklı branşta faaliyettedir. Hergün, günde iki veya üç tane müzayede yapılır. Satışlarda sadece alıcıdan %10 komisyon alınır. Vergi oranları %8 ile %30 arasında değişmektedir.

Fransa : Diğer ülkelere göre daha farklı kuralları olan bu ülkede ilk zamanlarda müzayedeler merkezi bir sistemle devlet tarafından sahiplenilmiş ve bu müzayedelerin nerede, nasıl, ne zaman yapılması gerektiğine dair kanunlar çıkarılmıştır. XIV. Louis zamanında çıkarılan kanunlara göre belirlenmiş bölgelerde lisanslı olarak müzayede yapılabilirdi. Bu kanunlar I. Napoleon zamanında biraz hafifletilerek günümüze kadar gelmiştir. Müzayede yapabilmek için verilen özel izne "chargé" adı veriliyor. Bu izin Fransız Kanunlarında bir ayrıcalığı temsil ediyor

4 . 2. 2. TÜRKİYEDEKİ MÜZAYEDE SİSTEMİ VE MÜZAYEDE EVLERİ

Ülkemizde İngiliz Usulü Arttırma sistemine göre mezatlar ve de müzayedeler yapılmaktadır. Her sabah balık halinde, sebze ve meyva halinde, çiçek pazarlarında fiyatın yükseltilmesine dayanan bu sistem kullanılarak mezat yapılmaktadır. Eski eserlerin satışı için yapılan müzayedeler daha iyi anlaşılması için iki bölüme ayırarak incelendi ve sonrasında ülkemizde faaliyet gösteren müzayede evleri alfabetik sırayla belirtildi.

1. Müzayede Kataloğu Basımı Öncesi Yapılan İşlemler

İlk bakışta çok basit gibi görünen müzayede, öncesinde yapılan hazırlıkları incelediğimizde çok komplike ve uzun bir zaman sürecinin ürünü olarak karşımıza çıkar. Bir müzayedenin yapılabilmesi için öncelikle müzayedenin tarihinin, saatinin ve yerinin belirlenmesi ve ayrıca satışa sunulacak eserlerin toplanması gerekmektedir.

Bir eşya müzayede evine geldiğinde ülkemizde yapılması gereken ilk işlem olarak tetkik defteri denilen bir deftere kaydedilir. Bu deftere eşyayı getirenin yani satıcının adı, soyadı, adres ve telefonu gibi kişisel bilgilerle, eşyanın cinsi, boyutları ve varsa hasar tespiti(durumu) yazılır. İki kopya olarak hazırlanan bu sayfalardan birisi satıcıya verilir. Bu işleme ön kayıt denir. Ön kayıttan sonra gerekli konulardaki uzmanlara ki bu kişilere eksper denir, eşyanın hem fiyatı hem de orijinalliğinin belirlenmesi için ekspertiz yaptırılır. Ekspertiz sonucunda gelen eşyanın satılabilecek değerinin yani muhammen bedelin tespitiyle birlikte, eser olarak kabul edilmesi sağlanır. Eserin muhammen bedelden müzayedeye konması gerçek anlamda arttırmaya imkan vermeyeceği için müzayede evleri, başlangıç fiyatı ismini verdiğimiz bir fiyatla arttırmayı başlatmak ister. Bu fiyat, muhammen bedelin yaklaşık olarak %10 - %20 altındadır. Satıcıya muhammen bedel söylenir ve bunun altındaki başlangıç fiyatında anlaşma sağlanmaya çalışılır. Bazan satıcının istediği fiyat rezerv olarak konur, münadi rezerv fiyatı buluncaya kadar eseri satamaz.

Ekspertizi yapılan eser, konsinye defterine geçer. Bu deftere de tetkik defterindeki bilgilere ek olarak eserin başlangıç fiyatı, varsa rezerv fiyatı da yazılır. Genelde bu deftere eserin satılması durumunda satıcıdan alınacak komisyonun oranı da yazılır. Bu oran, çekiç fiyatının; (eserin en yüksek değerden yapılan satış fiyatı) üzerinden ortalama % 23 kadardır.

Bu şekilde toplanan eserlerin katalogta yazılacak olan bilgilerinin araştırılmasına ve düzenlenmesine başlanır. İlk aşamada eserin cinsini, boyutlarını, durumunu varsa sanatçısını belirten bir açıklama yapılır. Eğer gerekli görülürse sanatçısını, sanatçısının özelliğini veya dönemin özelliğini anlatan katalog bilgileri eklenir. Bir yandan bu bilgiler derlenirken, bir yandan da katalogta fotoğraflarının yer alması

istenen eserlerin fotoğraf çekimi işlemine başlanır. Bazı müzayede evleri, katalogdaki bütün eserlerin fotoğraflarını çektirirken bazıları sadece önemli olarak nitelendirebileceğimiz eserlerin fotoğrafını çekirtmeyi uygun bulur. Eğer müzayede evi sıklıkla müzayede yapıyorsa (örneğin onbeş günde bir) katalog yerine liste hazırlayarak eserin cinsi ve fiyatıyla ilgili bilgileri alıcılara iletebilir.

Buradan çıkarılacak sonuç; bir müzayedenin yapılabilmesi için uzun bir zaman ve yoğun bir çalışma temposuna ihtiyaç vardır. Bunun için de müzayede evleri ilan ettikleri müzayede tarihinden yaklaşık olarak iki, iki buçuk ay öncesinde eserlerini toplayıp, belgelemiş olmalıdır. İki aylık sürede de eserlerin katalog sıralaması yapılır ve bu sıralamaya göre katalog bilgileri bilgisayara yüklenerek fotoğraflarla birlikte matbaaya teslim edilir. Matbaa istenilen sıralama doğrultusunda bir katalog örneği hazırlar. Bu örnek müzayede evlerindeki görevliler tarafından kontrol edilir, yanlışlıklar düzeltilir ve son bir kontrolden sonra onay verilerek baskıya girilir.

Buraya kadar anlattıklarımızı toparlarsak; bir eşyanın müzayede evine gelmesi ve tetkikler sonucunda eser niteliği kazanmasını ve koleksiyonculara sunulmadan önceki hazırlık aşamalarını irdeledik. Bundan sonraki bölümümüz ise koleksiyonculara ulaşabilme sonucu eserlerin satışı ve müzayede sonrasındaki işlemlerle ilgili olacaktır.

2. Müzayede Katalogu Hazırlandıktan Sonra Yapılan İşlemler:

Müzayede katalogu basılırken, daha önceden yapılan duyuru ki bu müzayedenin tarihi, saati ve yeri ile ilgilidir, bu sefer gazete ilanıyla koleksiyonculara ve ilgililere duyurulur. Ayrıca müzayede öncesinde yapılacak bir kokteyl varsa ya da sadece müzayadeye davet etmek için koleksiyonculara davetiyeler dağıtılmaya başlanır. Sonra da hazırlanan kataloglar yerlerine ulaştırılır.

Müzayede gününden yaklaşık olarak bir hafta önce, satışa sunulacak eserler teşhir edilmeye başlanır. (Resim 6- 7) Bazı eserlerle ilgilenip de müzayedeye katılamayacak kişiler pey formunu doldurarak pey bırakmak suretiyle ya da müzayede de telefonla pey sürmek suretiyle müzayedeye katılabilirler. Pey formu, müzayedeye katılmak isteyen kişi tarafından eksiksiz olarak doldurulup imzalanmak zorundadır. Bu forma kişisel bilgilerle birlikte, müzayede numarası, eserin numarası ve verilen fiyat da yazılır. Bu noktada müzayede de kullanılan bazı kavramları açıklamak yararlı olacaktır.

Bir müzayedeye katılmak için öncelikle bayrak kartı adı verilen formun doldurulup, imzalanması gerekir. Bu formda da pey formunda olduğu gibi, ad, soyad, adres, telefon, farklı ise fatura adresi, vergi dairesi ve numarasının belirtilmesi gerekir. Bu bilgiler yazıldıktan sonra hangi tarihli müzayede ise o tarih yazılıp imzalanır. Bunun karşılığında bayrak görevlisi, müzayedeye katılmayı sağlayacak olan numarayı verir. Bu numara; tek haneli, iki haneli ya da üç haneli bir

numaradır. bu numaranın yazılı olduğu plastiğe veya kağıda "bayrak" adı verilir. Bayrak numarası da bayrak kartına yazılarak müzayedeye katılmanız sağlanır.

Buraya kadar anlatılanlar toparlanacak olursa bir müzayedenin gerçekleşmesi için gerekli şartlardan ve müzayedeye katılmak için yapılması gereken işlemlerden bahsettik. Ayrıca konunun işlenişi gereği müzayedenin başlamasından itibaren görev alan kişilerden bahsetmek gerekir. Müzayedeyi yönetene münadi denildiğini daha önceki bölümde söylemiştik. Münadiler, ülkemizde çoğunlukla müzayede evlerinin sahipleridir. (Resim 8) Bu kişiler eserle, müzayede evine geldiği ilk andan müzayede de arttırması sonuçlanana kadar ilgilenirler. Bu arada ilgilenenlere eserin özelliklerini anlatırken bir anlamda da pazarlamasını yaparlar. Halbuki İngiliz firmalarında durum farklıdır: müzayede evlerinin bünyesinde sadece görevi münadilik olan elemanlar vardır. Bu kişilerin eser sahibiyle, ilgilenenleriyle ilgili en ufak bir bilgisi yoktur. Müzayede saati geldiğinde kürsüye çıkıp arttırmanın doğru yapılmasını sağlarlar. Bizim görüşümüze göre de doğru olan, tek bir kişinin herşeyi yapması bazı karışıklıklara imkan verebileceğinden, özellikle münadinin farklı konumda birisi olmasıdır.

Bayrak kartını tanımlarken bahsettiğimiz görevliye bayrak görevlisi denir. Bayrak görevlisi, bayrakların eksiksiz doldurulmasını ve muhasebe bölümüne iletilmesini sağlar. İlk bakışta çok basit gibi görülen bu görev aslında büyük bir sorumluluk gerektirmektedir. Eksik bilgi ya da yazım hatasına bağlı bir yanlışlık olursa bütün müzayedenin aksamasına yol açabilecek sorunlar oluşabilir. Bunu bir örnekle açıklamak yerinde olur; mesela bayrak numarası 212 olan birisinin bayrak kartına

yerinde olacaktır. Daha önceden de belirttiğimiz gibi eserler yaklaşık bir hafta önceden teşhir edilir. Teşhir sırasında görevliler bilgi edinmek ve eseri incelemek isteyenlere yardımcı olurlar. Gerekirse pey formunu doldurarak, müzayede gününe kadar muhafaza ederler. Müzayedenin yapılacağı günün bir önceki akşamı, görsel bir düzenleme yapılmış eserler, katalog sırasına göre kürsünün arkasındaki bölüme yerleştirilir. Bu bölüme "Mutfak" adı verilir. Mutfak bölümünde yapılacak bir dizim ya da etiket hatası, müzayede sırasında yanlış eserlerin, yanlış kişilere satılmasına kadar büyüyecek sorunlara yol açabilir. Mutfak görevlisi müzayede başlayana kadar herşeyi tekrar tekrar kontrol eder. Müzayede başladığında da eserleri gösteren görevlilere, katalog sırasına göre verir.(Resim11) Mutfakta müzayede sırasında karışıkları önleyebilecek iki bölüm yer alır. Bunlar, müzayede de satılan mallar için satılanlar bölümü, satılmayanlar içinde iade bölümüdür. Eseri gösteren görevli, eserin satılıp, satılmama durumuna göre eseri uygun olan bölüme yerleştirir.

Alicılar ödeme yapmış olsalar bile ülkemizde, müzayede bitmeden eserlerini alamazlar. Müzayedenin sona ermesiyle muhasebe bölümünde yoğunluk artar. Muhasebe bölümü hem ödemeleri kabul eder, hem de alıcılara çekik fiyatına eklenen yaklaşık %23lük oran (KDV+Komisyon+Belediye Rüsumu) dahil toplam borcunu belgeleyen bir döküman verir. Ödemesini yapan alıcıya faturasıyla birlikte ödendi belgesi verilir. Paketleme bölümünde ki, ülkemizde bu iş için ayrı bölümü bulunan müzayede evi azdır, ödendi belgesine göre mal teslimi yapılır. Yurtdışında bu belge iki nüsha verilir, eser teslim edilmeden önce alıcı tarafından incelenir, bir problem yoksa imzalanarak bir nüsha paketleme bölümünde kalır. Herhangi bir sebepten 10 gün içinde ödemesi yapılmayan eserlerin gerekli görüldüğü takdirde satış iptaline gidilir. Satışı iptal edilmeyen eserlerden de gecikme faizi ve depo ücreti alınır.

Müzayedenin nasıl gerçekleştiğini ve müzayede günü yapılan işlemleri böylece tamamlamış olduk. Ülkemizdeki tüm müzayede evleri, 18342 sayılı Resmi Gazetede çıkan yönetmelik gereği, eski eser ticareti yapabilmek için Kültür Bakanlığı'ndan izin belgesi almak zorundadır. Yapacakları her müzayedeyi İl Kültür Müdürlüğü'ne bildirip, müze uzmanlarına eserleri kontrol ettirmelidirler. Bu kontrol sonucu tescile tabi tutulması gereken eser varsa, müze uzmanları tarafından hem eser, hem eser sahibi ve satıldığı takdirde alıcı tescil edilir.

Ülkemizde faaliyet gösteren müzayede evleri şunlardır:

1. Antik A.Ş: Yöneticisi ve sahibi, Turgay Artam. 1983' ten beri faaliyet gösteriyor. Bir yıldır her cumartesi müzayede düzenliyor. Bunun haricinde yılda en az dört tane büyük müzayede yapıyor. Üç yıldan beri Antika Seminerleri veriliyor. Antik&Dekor isimli dergiyi çıkarıyor.

2. Artium Sanatevi: Yöneticisi ve sahibi Rüştü Sungur.Resim müzayedeleri yapan bir kuruluştur.

3. Burak Filateli A.Ş: Yöneticisi ve sahibi, Yaşar Temiz. 1983'ten 1991'e kadar

sadece pul müzayedesini yaptı. 1991'den beri "Ephemara" adı verilen kağıt eserleri müzayedesini ile resim müzayedesini yapıyor.

4. Eskidji: Yöneticisi ve sahibi, Dikran Masis. 1998'in ilk günlerinden beri faaliyettedir. Hemen hemen hergün farklı konularda müzayede yapıyor.

5. İstanbul Mezat Ltd. Şti(KÜSAV): Vakfın kurucusu Haldun ve Çiğdem Simavi. 1985-1993 yılları arasında her yıl düzenledikleri Antika Fuarı'nda müzayede yapıyorlarken, 1993'ten beri iki haftada bir müzayede yapıyor. Müzayedeyi organize eden Çiğdem Birol'dur. Ayrıca "Arkeoloji ve Sanat Tarihi" kursları düzenliyor. 1990 yılında Kültür Bakanlığı tarafından KÜSAV'a tahsis edilen "Alay Köşkü"nde yılda en az 2 sergi organize edilmektedir.

6. Koleksiyon Ltd. Şti: Yöneticisi ve sahibi, Behruz Büyükoğlu. 1986'dan beri faaliyette, yılda en az on tane müzayedeyi Ankara ve İstanbul olarak yapıyor.

7. Maçka Mezat Antikacılık: Yöneticisi ve sahibi Ahmet Utku. 1990 yılından beri faaliyet gösteriyor. 1996 yılına kadar müzayede sayısı yılda 4-5 iken şimdi ikiye indirildi.

8. Maksut Varol Müzayede Evi: Yöneticisi ve sahibi Maksut Varol. 1979-1990 yıllarında müzayede yaptı. Her hafta müzayede yapılırdı, şimdi antikacı dükkanı şeklinde çalışıyor.

DİPNOTLAR

1. “ Müzayede, ” **Meydan Larousse**, Cilt 9
2. Hasan Eren, **Türkçe Sözlük**, s.57
3. Ralph Cassady, **Auction & Auctioneering**, England, 1967, ss.27-28
4. P. Ğ. İncicyan, **18. Asırda İstanbul**, 2.b., İstanbul: Baha Matbaası, 1976, s.36
5. 1877 yılında Rusya - Osmanlı İmparatorluğu arasındaki 93 harbinin sonucunda iki ülke arasında imzalanan Ayastefanos Anlaşması’ nın ağır şartlarının Avrupa’ nın müdahalesiyle İmparatorluk lehine değıştiren Berlin Anlaşması(1878) ndan sonra harp mağduru ve felaketzedeleri yararına ayrılan fona, para toplamak için düzenlenen bağışların satışıdır.
6. Maksut Varol ile “ Terekeler ve mezatlarla ” ilgili 1998 Mayıs- Haziran ayında yapılan görüşmeler
7. Raffi Portakal ile “ Türkiye’ deki müzayede tarihçesi ” ile ilgili 1998 Haziran ayında yapılan görüşmeler
8. Ibid.

5 . ASAR-I ATİKA NİZAMNAMESİ' N DEN, 2863 SAYILI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARININ KORUNMASI İLE İLGİLİ YASAYA, KOLEKSİYONCULAR VE MÜZAYEDE EVLERİYLE İLGİLİ KANUN VE YÖNETMELİKLER

Yasalar, devletin yetkili organları tarafından konulan hak ve yükümlölükleri belirten kurallardır. Ülkemiz pekçok uygarlıkların yaşadığı topraklar olduğu için eski eser konusunda da zengin bir kaynaktır. Osmanlı İmparatorluğu zamanında özellikle yabancılar tarafından keşfedilen Anadolu topraklarının korunması için 1869 yılında çıkarılan ilk nizamnameyle birlikte eski eser hukuku oluşmaya ve gelişmeye başlamıştır. Sırasıyla 1869 - 1874 - 1884 ve 1906 Asar-ı Atika Nizamnameleri, 1710 sayılı yasa ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması yasası ve bu yasayla ilgili yönetmelikler çıkmıştır. Bütün bu nizamnamelerin, yasaların ve yönetmeliklerin, koleksiyoncular ve müzayede evleri bağlamında incelenmesi gerekir.

5.1. KOLEKSİYONCULUKLA İLGİLİ HÜKÜMLER

1710 sayılı yasaya kadar hiçbir nizamnamede koleksiyonculuktan bahsedilmemiştir. 1710 sayılı Kanun'un geçici 1 inci Maddesi, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bir yıl içinde, eski eser koleksiyonu yapan kimseleri, koleksiyonlarına dahil eserlerin ve sanat tarihini ilgilendiren etnografik eşyanın bir envanterini çıkartarak en yakın müzeye haber vermeyi mecbur kılmıştır. Bildirmeyenlere 48 inci madde doğrultusunda para ve hapis cezası getirilmiştir. Bu kanuna bağlı koleksiyonculukla ilgili 14590 sayılı ve 10.7.1973 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelikte, koleksiyon " kanunun 1nci maddesi ile 2nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen eski eserlerden meydana gelen grup" olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre, koleksiyoncu devlet müzelerinde korunması gerekli olan tüm kültür varlıklarından koleksiyon oluşturabilmektedir. Ayrıca kaçak kazılarla elde edilen eserlerin koleksiyonculara gidişini yasallaştırmış, ancak bu eserlerin tekrar satışlarını engelleyerek " ticari meta " haline dönüştürmemiştir. Dolayısıyla koleksiyoncuların eserlerini satma, değiştirme ve bir başkasına bağışlama yetkisi yoktur. Koleksiyondaki eserler, müze müdürlüğünce tasdikli defterlere fotoğraflı envanter bilgileri ile birlikte kaydedilir. Defterlerin bir nüshası müzede saklanır, kontrolleri yapılır. Koleksiyoncular ve varisleri kanuna aykırı davrandıkları takdirde hapis ve para cezasının yanısıra ellerindeki eserler müsadere edilir ve kendilerine yeniden koleksiyon belgesi verilmez.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu' nda " eski eser " tabiri kaldırılmış, yerine " kültür ve tabiat varlığı " kavramı getirilmiştir. 2863 sayılı Kanun, höyük , tümülüs ve ören yeri gibi alanların korunmasını ön plana çıkartmış, iç piyasanın denetimini buna göre ayarlamış ve kaçak kazıdan çıkan eserlerin özel müze ve koleksiyonculara gidişine izin vermemiştir. Büyük benzerlik gösterdiği 1710 sayılı Kanun'dan bu amacı ile ayrılmıştır. 2863 sayılı Kanun' un 26 ncı maddesinde " tabiat varlığı " kelimesine yer verilmemesine karşın, ilgili yönetmeliklerde bu kavrama yer verilmiştir. Bu çerçevesi ile yönetmelikler, kanuna ters düşmüştür. Aynı hata eski eser ticareti ile ilgili yönetmelikte yapılmamış ve " tabiat varlığı " terimine yer verilmemiştir. Yönetmelik, taşınır kültür varlığı ticareti yapanların satmak üzere alacakları kültür varlıklarının tescil dışı olduğuna ve tescile tabi olup da müzelere alınmasına gerek görülmediğine dair ilgili müzece verilmiş olan belgeyi istemek zorunda olduğunu hükme bağlamıştır. Özel müzeler ve koleksiyoncularda envanter defteri tutma sistemine devam edilmiştir.

1710 sayılı Kanun, devlet malı niteliği taşıyan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarını özel müzelerde ve koleksiyoncularda bırakıyordu. 2863 sayılı Kanun, eserlerin belgelendirilmesine izin vermiştir. 1710 sayılı Kanun, özel müzelerin ve koleksiyoncuların devlet müzelerinden başka bir yere eser satışını yasaklamıştı.

tanımıştır.

15.3.1984 tarihli ve 18342 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan “ Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik ”in 14 üncü maddesi 18.5.1998 tarihli ve 23346 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan yönetmelikle değiştirilmiştir. Bu yönetmeliğe göre m zelerce tasnif ve tescil dışı bırakılanlar ile tescile tabi olup da müzelere alınması gerekli görülmeyen taşınır kültür varlıklarına belge düzenleme zorunluluğu getirilmiştir. (Ek 4)

5 . 2. MÜZAYEDE EVLERİYLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1874 Nizamnamesinde ilk kez mezatlardan bahsedilmiştir. Mezatlarda satışı yapılan eserlerden %5 tellallık vergisi alınacağını belirtmiştir. 1884 Nizamnamesinin 27 nci maddesinden, 14 ncü maddeye istinaden yapılan taksimatlarda eserin arazi sahibine de bırakılabildiği, eski eserlerin zapt veya mahkumen müzayedelerde satıldığı anlaşılmaktadır. Bu maddeye göre, tellallık vergisi, taksimattan doğan nakdi bedel, ceza nakdi, ruhsat harcı ve müsdereden meydana gelecek hasılat, 1874 Nizamnamesi' nde olduğu gibi, Müze Sandığı'na aittir. 1906 Nizamnamesi'nde de müzayedelerden, 1884 Nizamnamesi' ndeki gibi tellallık harcı nedeniyle bahsedilmiştir. Ayrıca müzayedelerle ilgil bir hüküm bulunmamaktadır.

Eski eser ticareti 6.5.1973 gün ve 14527 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile sıkı bir denetime alınmıştır. Kanun' un 25 nci maddesi ve ilgili yönetmelikte satışına izin verilen eserler belirtilmiştir. Bunlar, kanunun 1 nci maddesinde belirtilen eski eserler ile sanat tarihine haiz olan etnografik eserlerin dışında kalan eserlerdir. Müzayedelerde de aynı tür eserlerin satışına izin verilmektedir. Kanun' un 25 nci maddesi gereği, yapılacak müzayedelerdeki satışlara konu olan eski eserlerin ve koleksiyonların devlet müzelerine haber verilmesi ve gösterilmesi mecburdur. Bu işlem sırasında, tıpkı ticarete olduğu gibi eserler, kurulacak komisyonun takdit edeceği bedel üzerinden satın alınır, diğerlerinin satışına izin verilir.

23.7.1983 gün ve 18113 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu' nda kamu kurum ve kuruluşları, vakıflar, gerçek ve tüzel kişiler, satacakları eşya ve tereke arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile koleksiyonları önce devlet müzelerine haber vermek ve göstermek zorundadır. Satışa çıkacak eserlerden tescile gerek görülen varsa tescil edilerek satışına izin verilir. Satın alan kişi de tescile tabi tutulur. Böylece eski eserler ticareti denetlenmiş olur. Ayrıca her müzayede evinde en az bir tane sanat tarihi veya arkeoloji bölümü mezunu eleman bulunmalıdır. Müzayedeler belediye yetkililerince takip edilir.

6 . TÜRKİYE' DEKİ MÜZAYEDE EVLERİNİN SANAT ESERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDEKİ YAPTIRIMI

Türkiye'deki müzayede evlerinin satış envanterleri incelenecek olursa, her türden objenin bu kurumlarda satışa sunuldukları görülür. Bu objelerin malzemeleri; cam, porselen, ahşap, gümüş v.b.dir. Satışa sunulan eşyaların, tablolar hariç, hemen hemen hepsi yapıldıkları zamanlarda kullanım amaçlı üretilmişlerdir. Ancak günümüzde üretimleri yapılmadığı için eser olarak değerlendirilmektedirler. Bu yüzden de " antika " kelimesiyle özdeşleşmişlerdir. Fakat tablolar, yapıldıkları zamanlarda da sadece seyir amacı taşıdığı için ve sanat eseri olarak yapıldığından günümüzde de bu özelliği devam etmektedir. Bu bilgilerin ışığında tezin bu bölümünde sanat eserlerinin, sanatçıların ve dolayısıyla Türkiye' deki resim piyasasının durumu değerlendirilecektir.

Ülkemizde resim satışı yapan müzayede evleri ve antikacılar dışındaki sanat galerileri genelde çağdaş ve yaşayan sanatçıların eserlerinin satılmasıyla ilgilenirler. Asıl amaçları günümüz sanatçılarını, koleksiyonculara ve resim alıcılarına tanıtmak ve yeni bir piyasanın oluşmasını sağlamaktır. Bunun yanısıra sıklıkla olmasa da retrospektif sergiler düzenleyen sanat galerileri de vardır. Resim alıcıları, düzenlenen bu retrospektif sergilerden sanatçının eserlerini daha makul fiyata alabilmektedirler. Bunun sebebi de, müzayedelerde kullanılan arttırma metodunun galeri satışlarında kullanılmaması ve galerilerin gerektiğinde fiatları düşürerek, hatta ödemede süre tanıyarak satışları kolaylaştırmalarıdır. Galeriler ve müzayede evleri arasında süren çatışmanın sebeplerinden biri de bu iki kurum arasında fiyatların oransızlığıdır. Aynı şekilde çağdaş bir sanatçının eserinin müzayedede arttırma yoluyla satılması, sanatçının eserlerinde düzensiz ve yapay bir fiyat artışına sebep olmakta bu da galericileri zor duruma sokmaktadır. Bununla beraber galerilerin, müzayedelere katkıları yadsınamayacak düzeydedir. Galerilerin ortaya çıkartıp, koleksiyonculara tanıttığı bir sanatçının eserlerine talep artınca, müzayede evleri de müzayedelerinde bu sanatçının eserlerini daha kolay satabilmektedir. Ayrıca birçok galerici, müzayede evlerinin resim eksperi olarak görev almaktadır.

Bu araştırmada, ülkemizdeki müzayede evlerinin satış sonuçlarını incelemek için, piyasayı önemli ölçüde etkileyen müzayedeleri gerçekleştiren Portakal Kültür ve Sanatevi' nin satış sonuçlarından yararlanılması uygun görülmüştür. Ayrıca Portakal Kültür ve Sanatevi' nin kurucularının Türkiye' deki müzayede tarihinin başlangıcından itibaren konunun içinde yer almaları da bu seçimi destekleyici bir niteliktir. Raffi Portakal' ın müzayede evi satış politikasını oluştururken çağdaş sanatçılarla ilgili tutumu da Portakal Kültür ve Sanatevi' nin satış sonuçlarının kullanılmasında tercih sebebi olmuştur.

Çağdaş sanatçıların eserlerinin, müzayede yoluyla satılmasının yapay bir piyasa oluşturduğu görüşü kabul edilerek, bu çalışmada sadece Türk resim sanatının

dönemlerini yansıtan ve şu anda hayatta olmayan sanatçıların eserleri kullanılarak bir tablo oluşturulmuştur. Bu tabloda, Portakal Kültür ve Sanatevi' nin Şubat 1995 - Mayıs 1999 yılları arasında düzenlemiş olduğu on adet müzayedenin satış sonuçları esas alınmıştır. Düzenlenmiş olan müzayedelerin yıllara göre satış bilgileri şöyledir:

* 19 / Şubat / 1995 tarihli ve " Halife " isimli müzayedede 286 adet eser satışa sunulmuştur. Bu eserlerden 91 adedi tablodur ve tablolardan 12 adedi satılmamıştır,

* 19 / Aralık / 1995 tarihli ve " Kanuni " isimli müzayedede 342 adet eser satışa sunulmuştur. Bu eserlerden 116 adedi tablodur ve tablolardan 11 adedi satılmamıştır,

* 14 / Nisan / 1996 tarihli ve " Zonaro " isimli müzayedede 310 adet eser satışa sunulmuştur. Bu eserlerden 89 adedi tablodur ve bu tablolardan 23 adedi satılmamıştır,

* 10 / Kasım / 1996 tarihli ve " Mevlevi " isimli müzayedede 363 adet eser satışa sunulmuştur. Bu eserlerden 136 adedi tablodur ve tablolardan 36 adedi satılmamıştır,

* 13 / Nisan / 1997 tarihli ve " Saraylı " isimli müzayedede 343 adet eser satışa sunulmuştur. Bu eserlerden 92 adedi tablodur ve tablolardan 20 adedi satılmamıştır,

* 16 / Kasım / 1997 tarihli ve " Zia " isimli müzayedede 304 adet eser satışa sunulmuştur. Bu eserlerden 98 adedi tablodur ve tablolardan 22 adedi satılmamıştır,

* 16 / Aralık / 1997 tarihli ve " Galerî " isimli müzayede, Amelie-Ferit Edgü' nün resim koleksiyonu müzayedesidir. Bu müzayede de satışa sunulan 114 adet tablodan 4 adedi satılmamıştır,

* 10 / Mayıs / 1998 tarihli ve " Menas " isimli müzayedede 360 adet eser satışa sunulmuştur. Bu eserlerden 88 adedi tablodur ve tablolardan 3 adedi satılmamıştır,

* 29 / Aralık / 1998 tarihli ve " Gerome " isimli müzayedede 293 adet eser satışa sunulmuştur. Bu eserlerden 80 adedi tablodur ve tablolardan 18 adedi satılmamıştır,

* 16 / Mayıs / 1999 tarihli ve " Avlonyalı " isimli müzayedede 328 adet eser satışa sunulmuştur. Bu eserlerden 82 adedi tablodur ve tablolardan 27 adedi satılmamıştır.

Yukarıda satış sonuçları açıklanan müzayedelerde bazı sanatçıların eserlerinin satışında artma görülürken, bazılarında ise azalma görülmektedir. Bölümün içine yerleştirilen tablo da bize bu konu hakkında kaynak olacak niteliktedir. Tablodaki Türk Resmi' nin her döneminden sanatçıya yer verilmeye çalışılmıştır. Sanatçıların eserlerinin boyutları ve teknikleri göz önünde bulundurulmamış, sadece satış

fiyatları baz alınmıştır. Bu tablonun oluşturulmasındaki amaç; günümüz resim piyasasında, Türk Resim Sanatı' nın hangi dönemlerinin ve hangi sanatçıların prim yaptığı, hangilerinin değer kaybettiği ile ilgili bir sonuç çıkarmak ve böylece müzayede evlerinin sanat eserlerini değerlendirmesine katkılarını belirlemektir. Ayrıca ülkemizdeki yüksek enflasyon nedeniyle Türk Lirasının her geçen gün değer kaybetmesinden dolayı, satış fiyatlarının o günkü Amerikan Doları üzerinden verilmesi uygun görülmüştür.

ANATÇININ ADI, SOYADI - AKIMI	19.02.85	19.11.95	14.04.96	10.11.96	13.04.97	16.11.97	16.12.97	10.05.98	29.12.98	16.05.99
Şeker Ahmet Paşa - Klasik (1841-1907)				16342					120000	
Osman Hamdi Bey - Klasik (1842-1910)		8550	289319	Satılmadı		48128				
Hoca Ali Rıza - Klasik (1864-1930)	10250	48327	31293	14300	10674	12834		Satılmadı	Satılmadı	
Halil Paşa - Klasik (1852-1939)		55762		11235	48799					Satılmadı
İbrahim Çallı - İzlenimci (1881-1960)	8054	6691		51072	114372	19786	22528		18333	9595
Nazmi Ziya - İzlenimci (1881-1937)	21965		74830	20429	36980	80213		7600	16666	
Feyhaman Duran - İzlenimci (1876-1970)				42900	5718	4010		15000		
Mehmet Ali Laga - İzlenimci (1878-1947)	3417	3717	Satılmadı	459	381	320		4400	5000	
Hayri Çizel - 1917 Şişli Atölyesi (1891-1950)	4148				5718	1711		2000		1813
Sami Yetik - 1917 Şişli Atölyesi (1878-1945)		4832	23129			32085		48000		
Cevat Dereli - Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği (1900-1989)		1488		5107		14705		30000		
Şeref Kamili Akdik - Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği (1849-1972)	2440	6691		24514		Satılmadı	1852	30400	6666	
Ali Avni Çelebi - Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği (1904-1993)	13423	3345		15321	2688	5882				
Bedri Rahmi Eyüboğlu - d Grubu (1911-1957)	903	1115	9523	13278			11013	10400	4166	
Abidin Dino - d Grubu (1913-1993)	3905	3159	748	306	190	267	3879		2500	
İbrahim Safi - Serbest (1893-1983)	10750	1460		2757	2439	6417	3754	2000		10101
Şevket Dağ - Serbest (1876-1944)				38815	19062	30748			43333	
Hamit Görele - Serbest (1900-1990)			2721	6128	4193	3475	1000			27777
Fikret Kuvvetli - Serbest (1903-1957)		1300	9183	1532	11437		23529		3000	13257
Van K. Aivazovski - Serbest (1817-1900)	Satılmadı		19047	102145	3431				25000	
Fausto Zonaro - Serbest (1854-1929)	2928	12081	74829	81716				48000	17500	
Amadeo Preziosi - Serbest (?-?)	Satılmadı	12081	1700	20429		22727		6400	10833	

* Fiyatlar o günkü \$US kuruna göre belirtilmiştir

Oluşturulmuş olan bu tablodaki bilgiler değerlendirildiğinde Türk Resim Sanatı piyasası hakkında şu verilere ulaşılmıştır :

Şeker Ahmet Paşa, Osman Hamdi Bey, Aivazovski ve F. Zonaro tablolarının fiyatları, devamlı yükselme eğilimindedir. Şeker Ahmet Paşa, Aivazovski ve F. Zonaro' nun eserlerinin fiyatlarının yükselme nedeni, koleksiyoncuların klasik eserlere olan ilgilerinin hiçbir dönemde azalmamasıdır. Osman Hamdi Bey' in eserlerinin fiyatlarının yükselmesi ise 20.yy.da Oryantalizme olan ilginin tekrar ortaya çıkmasına ve sanatçının dünyaca tanınmış olmasına bağlanabilir.

Hoca Ali Rıza ve Halil Paşa' nın eserlerine koleksiyoncuların talepleri azalmıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri, bu iki sanatçının eserlerinin özellikle Hoca Ali Rıza' nın eserlerinin piyasada rahatlıkla bulunabilmesidir.

İbrahim Çallı, Nazmi Ziya Güran, Feyhaman Duran, Sami Yetik gibi 1914 Kuşağı İzlenimci ressamlar ve 1914 Kuşağı'na mensup olmayıp serbest olarak izlenimci anlamda çalışan Mehmet Ali Laga, Hayri Çizel' in eserleri 1995 - 1999 yılları arasında düzenlenen satışlarda, kolaylıkla satılmakta ve dönem dönem fiyatları artmaktadır. Bu sanatçıların eserlerinin herkesin anlayabileceği nitelikte olması ve dekoratif kullanıma uygun olmasından dolayı her zaman talep edilen grupta yer almaktadırlar.

İzlenimci Akım' a usluu açısından yakın olan ancak serbest olarak çalışan sanatçılarımızdan İbrahim Safi ve Şevket Dağ' ın eserleri de koleksiyoncular tarafından yoğun olarak talep edilmektedirler. Özellikle İbrahim Safi' nin genelde küçük boyutlu olmalarına rağmen kompozisyonlarında İstanbul görünümelerini ve peysajlarının işlenmiş olması sanatçının yapıtlarının fiyat arttırımına yol açmaktadır. Ayrıca İbrahim Safi' nin eserleri ilk olarak galerilerde tanıtılmıştır ve koleksiyoncular tarafından talep edilmesi sonucu müzayedelerde satışa sunulmuştur.

Cevat Dereli, Şeref Akdik ve Ali Avni Çelebi isimli Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği' ne mensup sanatçıların eserlerinin 1995 - 1999 yılları arasında müzayedelerin satış sonuçlarında belli bir istikrar görülmemektedir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu, Abidin Dino ve Fikret Mualla' nın eserleri modern resim anlayışına sahip olmalarından ve bu sanatçıların Türk Resminde Modernizmin öncüsü sayılmalarından dolayı yoğun taleple karşılaşmaktadırlar. Ayrıca çok sayıda eserlerinin piyasada bulunması, el değiştirmelerine de neden olmaktadır.

Yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere 1995 - 1999 yılları arasında Portakal Kültür ve Sanatevi' nin gerçekleştirdiği müzayedelerde resim piyasası açısından hareketli bir dönem geçirilmiştir. Bu bağlamda birçok sanatçının eserlerinin fiyatları yükselirken bazı sanatçılara talebin azaldığı izlenmektedir. Ancak Kasım 1998 ve

Mayıs 1999 dönemlerindeki müzayedelerde genelde bir düşüş görülmektedir. Bunun sebebi de 18.5.1998 tarihli ve 18342 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan yönetmeliğe bağlı olarak, antikaların dışında da sanat eserlerinin satıcılarının ve alıcılarının tescile tabi zorunluluğudur. Yapılan bu tesciller hem Kültür Bakanlığı hem de Maliye Bakanlığı tarafından incelenmektedir. Hem eseri satanın hem de eseri müzayededen alan kişinin nüfus bilgileri ve adresi Maliye Bakanlığı tarafından istenmektedir. Bu bilgiler ışığında bakanlık görevlileri bu kişilerin kullandıkları paraların nereden geldiğini tespit edebilmektedir. Bu tespitler sayesinde de piyasadaki nereden geldiği belli olmayan paraların kontrolü yapılabilmektedir. Bu yüzden de müzayedelerden uygunsuz yolla kazandıkları parayı piyasaya sürmek için müzayededen mal alan kişiler, müzayedelerden mal almayı bırakmışlardır. Ülke ekonomisinin, son yıllarda dar boğazdan kurtulamaması da satışları olumsuz etkilemiştir. Ayrıca resim piyasasında son yıllarda taklit eserlerin, müzayede ya da antikacılar yoluyla piyasaya sürülmüş olması da koleksiyoncuları ve resim alıcılarını olumsuz etkilemektedir. Bunun sonucunda da satış oranlarında ve fiyatlarda düşüslere rastlamak doğal bir süreçtir.

Sanat eserlerinin değerlendirilmesinde karşımıza çıkan müzayede evleri ve galeriler bu konuda birbirlerine yakın fakat sattıkları sanat eserlerinin dönemleri açısından farklılık gösteren kurumlardır. Çağdaş sanatçıları tanıtan galerilerin yanında müzayede evleri kataloge olmuş, belli dönemlerin sanatçılarının eser satışıyla ilgilenirler. Satış sonuçlarına bakarsak, müzayede evleri kullandıkları açık arttırma metodu yüzünden daha yüksek fiyata eser satabilmektedir. Bu da eserin satıcısının ve müzayede evinin yararına. Galerilerde ise sanat eserlerinin fiyatlarında pazarlık payı olduğundan, alıcılar daha makul bir fiyata eser alabilmektedir. Bununla beraber müzayede evlerinin müşteri potansiyeli düşünülecek olursa, sanat eserlerinin değerlendirilmesinde müzayede evlerinin daha önemli bir rol oynadığı kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak daha öncede belirtildiği gibi galerilerde müzayede evleride komisyonla çalışan aracı kurumlardır ve satmaları gereken sanat eserlerinin dönemleri açısından incelendiğinde, aslında her iki kurumda kendi konularında en iyi satışı yapmaktadırlar. Bölümün başında ele alınan müzayede evleri ve sanat galerileri arasındaki ilişkinin olumsuz yönlerinin ortadan kaldırılabilmesi için, müzayede evlerinin çağdaş sanatçıların eserlerini müzayede de satmamaları ve galerin de satış amaçlı retrospektif sergileri düzenlememeleri gerekmektedir. Bu iki kurumun ilişkilerinin düzenlenmesi ve gelişmesi, koleksiyoncuları ve resim alıcılarını olumlu etkileyeceğinden piyasalarda da bir hareketliliğe sebep olacaktır.

7. SONUÇ

İnsanların birşeyleri toplayıp, biriktirmekten zevk almaları maddi açıdan belli bir düzeye gelmeleriyle ortaya çıkmıştır. İlk başlarda sadece temel ihtiyaçlarını gidermek için toplayıcılık yaparken, bu zamanla yerini dinsel objelere bırakmıştır. Sebebini bilmediği olayları açıklayabilmek için görünmeyen güçlere inanmış böylece çok tanrılı dinler ortaya çıkmıştır. Yapılan adaklar sonucu kutsal yerlerde ve tapınaklarda toplanan objeler insanların izlemeleri için sunulmuştur. Bunun haricinde bir de savaşlar sonucunda toplanan ganimetler de zamanla koleksiyonların oluşmasına ve artmasına sebep olmuştur.

Koleksiyonculuğun başlamasının bize göre en önemli sebebi maddi olarak aynı düzeye gelmiş insanların birbirlerine üstünlüklerini kanıtlamak için kullandıkları bir yöntem olmasıdır. Temel ihtiyaçlarını bile tam anlamıyla karşılayamayan insanların koleksiyon oluşturmalarını düşünmek hayalden öteye gidemez. Günümüzde de koleksiyoncuların profiline bakarsak özellikle ülkemizde genelde prestij amaçlı toplayıcılıktan söz edebiliriz. Bu amaçlarına ulaşabilecekleri en önemli yol ise müzayedelerdir. Ülkemizdeki müzayede evlerinin işleyiş biçiminden yola çıkarak etkenlikleri üzerinde bir değerlendirme yapmak mümkündür.

Müzayede evleri, sanat galerileri ve antikacılarla birlikte koleksiyonculara hizmet eden aracı kurumlardır. Müzayede evlerinin diğer iki kurumdan farklı olarak açık arttırma yoluyla eser satması, prestij amaçlı toplayıcıların tercih sebebidir. İnsanların birbirlerine olan üstünlük gösterme yarışı sayesinde eserlerin fiyatlarının artmasına bağlı olarak, müzayede evinin ve satıcının kazançları da artmaktadır. Ayrıca müzayede evleri sanat eserlerinin değerlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Ortalama ülkemizdeki her müzayedenin toplam eser sayısının

% 40' ını sanat eserleri oluşturmaktadır ve her müzayedede bu oranın ortalama % 85' i satılmıştır. Dünyada ise farklı konularda ayrı ayrı müzayede yapılmaktadır. Sotheby's firmasının 1997 yılında müzayede de satışa çıkardığı toplam eser sayısının %65'i satılmış olup miktarı 180000 adettir. Bu dönemde satılan eserlerin satış fiyatı ortalama 10200 Amerikan dolarıdır. Fakat satılan eserlerin %80'inin satış fiyatı 5000 dolar civarındadır. Yapılan satışların ülkelere göre oranları ise; % 50 Kuzey Amerika, % 36 İngiltere, % 9 Avrupa ve % 5 Asya ülkeleridir. Satışların müzayedelere göre oranları ise; %13 Mücevher, %19 İmpresyonist ve Modern resim, %6 Klasik Dönem resmi, %6 Çağdaş sanat, %17 diğer resimler ve güzel sanatlar %7 mobilya, %25 Dekoratif sanatlar, %7 kitaplar ve diğerleridir. Bu oranlarda göstermektedir ki müzayede evleri, satışa sunmaları gereken sanat eserlerinin değerlendirmesini en iyi şekilde güncelleştirmektedir.

Ülkemizde müzayedeler, ilgilenenleri tarafından hafta sonları katılabilecekleri sosyal bir etkinlik olarak kabul edilmektedir. Bu sebepten dolayı da ülkemizdeki

bütün müzayede evleri müzayedelerini hafta sonu yapmaktadır. Hafta arası yapılan müzayedelere talebin azlığı ve satış oranlarındaki düşüş müzayedeleri hafta sonlarına kaydırmıştır. Ayrıca müzayede evlerinin müzayede öncesi ya da sonrası yemek veya kokteyl düzenlemesi de katılımı artırmanın başka bir yoludur. Halbuki batılı ülkelerde müzayedeler haftanın her hangi bir gününde ve erken saatlerde yapılabilmektedir. Bunun sebebi de gerçek koleksiyoncuların ve gerçek alıcıların saat veya gün nedeniyle müzayedeye katılmamak gibi bir kapris yapmamlarına bağlıdır. Koleksiyonculuk bu ülkelerde çok ciddi bir uğraş olarak süre gelmektedir. Bu sebepten dolayı koleksiyoncu, koleksiyonuna ekleyebileceği eseri bulduğu zaman alabilmek için tüm programını değiştirebilmektedir. Müzayede de satışa çıkacak eserlerin de tanıtımı için düzenlenen kokteylер ülkemizde olduğu gibi müzayede günü değil birkaç gün öncesinde düzenlenmektedir ve sadece gerçek anlamda alıcılar davet edilmektedir.

Bu uygulamaların dışında ülkemizde müzayede evlerinin kendi içlerinde de bazı problemler vardır. En önemli problem ise müzayede evinin tek bir kişinin tekelinde olmasıdır. Müzayede evinin sahibi hem eksper, hem işletmeci, hem de münadidir. Bu da bazı sakıncalar doğurmaktadır. Münadi eser seçiminden, müzayede satışının yönetilmesine kadar olan bütün işleri hemen hemen tekelinde toplamıştır. Yurt dışında ise münadinin özellikle konunun dışından bir kişi olması önemlidir. Bu koleksiyoncuların müzayede evlerine olan güvenini arttıracak bir durumdur ki bizce doğru olan da budur. Bütün sorunların kaynağı şirketlerdeki ast - üst ilişkisinin ülkemizdeki müzayede evlerinde uygulanmamasıdır. Örneğin Sotheby' s ya da Christie' s gibi dünyanın her yanında müzayede yapan müzayede evlerinin sahiplerinin kim olduğu hiçbir zaman ön plana çıkmaz. Bölüm müdürleri, eksperler ve katalogları hazırlayanlar ayrı insanlardır. Danışma, paketleme ve muhasebe bölümlerinin özerk olması müşterilerin güvenini arttırmaktadır. Bu bölümler ülkemizdeki müzayede evlerinde genelde birbirinin içindedir. Bilgisayarın getirdiği kolaylıklardan da tam olarak yararlanılmaması sistemin işleyişini yavaşlatmaktadır.

Müzayede evlerinde karşılaşılan bir başka sorun da eserlerin hakikiliği hakkındadır. Eksper olarak yetişmiş insanların azlığı ve bu kişilerin herşeyden anlayabilme kabiliyetlerinin tahmin edildiği gibi yetersiz olması sorunun sebebidir. Örneğin ; hat sanatından anlayan birisinin mücevherler hakkındaki bilgisinin yeterli olmaması doğaldır. Sanat eserlerinden anlayan birisinin de, günümüze kadar yaşamış bütün sanatçıların imzasını, tekniğini ve işlerini bilip değerlendirmesi ve hakikiliği hakkında kesin doğrular belirtmesi mucizeyle aynı anlamdadır. Tarihi dönemlere, sanatçılara ve malzemelere göre uzmanlaşılması gerektiği artık kabul edilmesi gereken bir sorundur. Bu sorunu sadece müzayede evleri değil, sanat eserlerini satan diğer kurumlar da yaşamaktadır. Bu sebeplerden dolayı da koleksiyoncuların ve alıcı kesimin aracı kurumlara olan güvenleri

zedelenmektedir. Aslında müzelerde bile bu sorun yaşanmaktadır. Aynı müzenin iki elemanın birbirinden bilir kişi olarak taban tabana zıt bilgi vermesi de, bu sorunun ne kadar ciddi boyutlara ulaştığını göstermektedir. Bu sorunun giderilmesi de tamamen eğitim sistemimizin yenilenmesine ve uzmanlaşma alanının öneminin anlaşılmasına bağlıdır.

Müzayede evlerinin sanat eserlerinin değerlendirmesi sırasında karşılaştığı başka bir sorun ise kanunlardaki boşluklardan kaynaklanmaktadır. Asar - 1 Atika Nizamnamelerinden (1864 - 1874 -1884 - 1906) 1710 sayılı yasa ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması yasasına kadar olan tüm düzenlemeler eski eser ticaretini tam olarak kontrol altına alınamamıştır. Ancak 18.05.1998 tarihli ve 23346 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan " Korunması gerekli taşınır kültür varlıkları koleksiyonculuğu ve denetimi hakkında yönetmelikte değişiklik yapılmasına dair yönetmelik " isimli yönetmelikle birlikte eser takibi kolaylaşmıştır. Bu yönetmelikte yer alan belgeler koleksiyonculara ve müzayede evi yetkililerine bazı sorumluluklar yüklemektedir. Bu yönetmeliğe göre ticareti yapılacak olan her eserin müze izni olması şarttır. Eser sahibi eserini, müzeden verilecek olan ve satılmasına hiçbir engel olmadığını belirten izniyle satışa sunabilecektir. Satıcının ve eseri alanın kimlik kayıtları ve adres bilgileri ilgili müzeye ve bakanlığa haber verilecektir. Daha önceleri eserler toplandıktan sonra Kültür Bakanlığına haber verilirdi. Onların görevlendirdiği müze yetkilileri de eserleri inceleyip satışa sunulan eserlerin hangisinin satılıp hangisinin satılamayacağı ile ilgili rapor düzenlerdi. Bu uygulamayla müze yetkililerinin ve aracı kurum olarak nitelendirdiğimiz; antikacılar ve müzayede evlerinin de işleri kolaylaşmış olacaktır. Ancak yönetmeliğin kabul tarihine kadar böyle bir çalışmanın benzerinin bile yapılmamış olması zorlukları da beraberinde getirmektedir. Eser sahiplerinin , aracı kurumların ve koleksiyoncuların çalışmalarının denetlenmesiyle bu zorluk azalabilecektir. Bu sayede eserlerin takibi yapılabilecek ve satış izni olmayan eserler satılamayacaktır. Bunun sonucunda da kaçakçılık ve kaçak kazılar kontrol altına alınacak ve kültür varlıklarımız olması gereken yerde saklanabilecek ve sergilenebilecektir.

İslam Sanatı Türkiye haricinde de beğeni toplayan ve koleksiyoncuları olan bir sanattır. Özellikle Londra' da farklı firmalarda yılda ikişer kez düzenlenen müzayedeler koleksiyoncu sayısının artmasına neden olmuştur. Ancak geçen yıla kadar İslam Sanatı müzayedesini yılda iki kere yapan müzayede evleri geçen yıldan beri bu sayıyı bire indirmiştir. Bunun sebebi, eser sayısının azlığıdır. Müzayedede satışa sunulan eserlerin çoğunluğu yabancı ressamı tarafından yapılmış Oryantalist tablolarıdır. Buna karşılık Hint Sanatı'nın piyasa payı yükselmiştir. Bize göre bun un en önemli sebebi kendi sanatlarını ve kültürlerini konsoloslukları aracılığıyla tanıtabilmeleridir. Bu durum Uzakdoğu Sanatı içinde geçerlidir. Halbuki bizim de yurt dışında sanatımızı tanıtmamız gerekirdi. Bunu da

rastgele düzenlenen sergilerle değil, belli bir program ve düzen çerçevesinde dönüşümlü sergiler ve tanıtımlarla yapmalıyız. Örneğin müzeler arası anlaşmayla kültürümüzü tanıtan eserleri yurtdışında sergileyebilir,  ağda  sanatımızı ve sanatçılarımızı tanıtan sergiler düzenleyebiliriz. Hatta sanatçılarımızı da oralara götürüp kendilerini tanıtabilmeleri için fırsat vermeliyiz. Bunun gibi örnekler daha da çoğaltılabilir.

Sonuç olarak koleksiyoncuların, müzayede evlerinin, sanat galerilerinin ve antikacıların kar ıla tıkları sorunlar çok ve çözümsüz gibi görünse de iyi bir organizasyon ve yasaların desteğiyle kolaylıkla üstesinden gelinebilir. Kültür birikimi çok fazla olan topraklarda yaşayan bir ulus olduğumuz halde bu birikimi anlamadan, kavramadan ve  z msemenden bir hayat geçiriyoruz. Uzman yetişmesine imkan vermeyen bir eğitim sistemine sahip olmamız da bizi olumsuz etkiliyor. Ancak eğitim sisteminde yapılacak değişikliklerle bunların üstesinden gelinebilir. Ayrıca bütün aracı kurumlar da yasalar ve yönetmeliklere uyarak, uzmanları bünyesinde çalıştırmak gereğini duymalıdır. Böylece uzmana olan talep çoğaldıkça, daha çok uzman yeti ip kurumlarda  alı abilecektir. Bize miras kalan sanat eserlerini çoğaltarak gelecek nesillere aktarmayı sorumluluklarımız arasına aldığımız zaman, yukarıda bahsedilen sorunların çözümlerinin aslında ne kadar basit olduğunu görebileceğiz.

EKLER

1. 6 . 05. 1973 gün ve 14527 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan
“ 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ”
2. 23. 07. 1983 gün ve 18113 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan
“ 2863 sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ”
3. 15. 03. 1984 gün ve 18342 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan
“ Korunması Gerekli Taşınır Kùltür ve Tabiat Varlıkları
Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik ”
4. 10. 08. 1984 gün ve 18485 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan
“ Kùltür ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Olarak Yapılacak
Araştırma Sondaj ve Kazılar Hakkında Yönetmelik ”
5. 18. 05. 1998 gün ve 23346 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan
“ Korunması Gerekli Taşınır Kùltür ve Tabiat Varlıkları
Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik
Yapılmasına Dair Yönetmelik ”
6. İstanbul Belediyesi Mezat Talimatnamesi
7. T.C. Kùltür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüđu
tarafından yayınlanan belge

EK 1

T.C. Resmî Gazete

Kuruluş tarihi : 7 Ekim 1336-1920

Yönetim ve yam işleri için
Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat
Genel Müdürlüğüne
bağlıdır

6 MAYIS 1973
PAZAR

Sayı : 14527

KANUN

Eski Eserler Kanunu

Kanun No : 1710

Kabul tarihi : 25/4/1973

1 - Genel hükümler :

MADDE 1. — Tarihten önceki devirlerle tarihî devirlere ait olup, bilim, kültür, din veya güzel sanatlarla ilgili bulunan, yer üstünde, yeraltında veya su içindeki bütün yapılara, taşınır ve taşınmaz mallara ve aynı nitelikteki her türlü belgeye **eski eser** denir.

Bunlardan :

Tarihî mağaralar, kaya sığınakları, yazılı ve kabartmalı kayalar, hüyükler, tümülüsler, ören yerleri; akropol ve nekropoller, surlar, kale ve burğlar, her türlü mimari anıtlar, tiyatrolar, hipodromlar, stadyumlar, anfiteatrlar, agoralar, kütüphaneler, her türlü resmî veya özel yapılar, tarihî yol kalıntıları, köprüler, mesafe taşları, dikili, taşlar, sunaklar, tersaneler, rıhtımlar, su yolları, sarnıklar, kuyular, tarihî saraylar, köşkler, yalılar, camiler, mescitler, namazgâhlar, her türlü hayrat, çeşme, sebîl, imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, şimkeşhane, medrese, tekke ve zaviyeler, mezarlıklar, türbeler, hazireler, lâhîtlr, sandukalar, steller, kümbetler, hanlar, hamamlar, sinogoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar ve benzerleri ile bunların birkaçından meydana gelen bina toplulukları, külliyeler, sitler, diğer taşınmaz mallarla, bunlara ait parçalar, eski anıt ve duvar kalıntıları, taşınmaz halde dağınuk tuğla ve sair yapı malzemesi artıkları taşınmaz eski eserler,

Her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, tarihten önceki devirlerden kalma insan iskeletleri, çakmak taşları (sileks), volkan camları (obsiden), kemik veya madenî her türlü aletler, çini, seramik, benzeri kab ve caklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, koruyucu veya vurucu silahlar, putlar (ikon), cam eşyalar, süs eşyaları (hülliyyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taşlar (diademenler), deri, bez, papirüs, parşömen veya maden üzerine yazılı veya tasvirîl belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerini haiz gravür, yağlı veya suluboya tablolar, muhalledat (relique'ler), nişanlar, madalyalar, çini, toprak, cam, ağaç, kumaş ve benzeri taşınır eşyalar ve bunların parçaları taşınır eski eserleri teşkil ederler.

Eski eserlerden :

Önemli tarihî olaylara sahne olan veya arkeoloji, tarih, sanat bakımından bir önemi ve özelliği bulunan, korunması ve değerlendirilmesi gerekli her türlü taşınmaz mimari eserlere ve aynı nitelikteki heykellere **ANIT**,

Mimarileri, üniteleri ve çevrelere katkıları bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gerekli görülen ayrı veya bir arada olan yapı gruplarına **KÜLLİYE**,

Homojen oluşları ve özellikleri tarihî, estetik, artistik, bilimsel, ekolojik, etnografik, ebedî veya efsanevî önemleri bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gereken, tabiatın veya tabiatla insanların müsterek eseri olan topografik bölgelere **SİT**,

Önemli tarihî olayların geçtiği, bu sebeple korunması gerekli görülen yerlere **TARİHİ SİT**,

Antik bir yerleşmenin veya eski bir medeniyetin kalıntılarının bulunduğu yer veya su altında bilinen veya meydana çıkarılan yerlere **ARKEOLOJİK SİT** (Tarihî şehir kalıntısı) veya **ÖREN YERİ**,

Korunması gerekli tabiat güzelliği ve gariplikleri ile tabii ve jeolojik olayların meydana getirdiği güzel görünümlere, asırlık ağaç ve koruhıklara **TABİİ SİT** (Tabii anıt) demir, bunların tümü ile değerlendirilerek korunması esastır.

MADDE 2. — Halk sanatlarını ve halkın maddî kültürünü temsil eden malzeme ve belgelere etnografya eseri denir.

Bu evsafı haiz olanlardan sanat tarihini ilgilendirenler 1 inci madde gereğince eski eser sayılırlar.

MADDE 3. — Devlete ait arazi ve emlak ile, özel ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan emlak ve arazide, varlığı bilinen veya tahminle meydana çıkacak olan her çeşit anıtlar, bütün taşınır ve taşınmaz eski eserler Devletin malıdır. Bunların kazılarla meydana çıkarılmaları, yerlerinde korunmaları, taşınır eski eserlerin müzelerde toplanmaları bu kanun hükümlerine göre yürütülür.

MADDE 4. — Taşınır ve taşınmaz eski eserleri, yeniden bulanlar, malik oldukları veya işgal ettikleri arazinin içinde eski eser bulunduğunu bilenler veya böyle bir eserin varlığından yeni haberdar olan malik ve zilyedler, bunu en geç 10 gün içinde en yakın müzeye veya köylerde muhtarlara, bucak, ilçe ve illerde en yüksek mülkiye amirlerine bildirmeye mecburdurlar.

Bu gibi eserler, askeri garnizonlar veya yasak bölgeler içinde bulunur veya çıkarsa keza usulü dairesinde üst komutanlara bildirilir.

Böyle bir ihbarı alan muhtarlar, mülkiye amirleri veya komutanlar veya bu gibi eserlerin varlığından doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların korunmaları için gerekli tedbirleri almakla beraber, alınan bu ilk tedbirleri de açıklamak suretiyle keyfiyett en geç 10 gün içinde Millî Eğitim Bakanlığına yazı ile bildirmekle yükümlüdürler. Bu ihbarı alan Millî Eğitim Bakanlığı en geç bir yıl içinde gerekli işlemi yapar.

MADDE 5. — Bu kanunun tarif ve kapsamına giren eski eserleri, tarihî ve tabii anıtları bozmak ve değiştirmek, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun mütalaasına dayanarak kaydıyla, Millî Eğitim Bakanlığının izni olmadan onarmak ve içlerinde veya emniyet sınırları dahilinde, inşaat, tesisat, sondaj ve kazı yapmak, kireç ocağı ve tuğla harmanı tesis etmek, hayvancılıkta, tarımda veya herhangi bir işte kullanmak, yıkılmalarına veya tahriplerinden meydana gelen

İmak, bunları geçici veya devamlı olarak herhangi bir mak-veya işgal etmek, kısmen veya tamamen tahrip etmek, tah-vep olabilecek hizmetlerde kullanmak bunlarda define aramak

serlerin, tarihi ve tabii anıtların, şehir harabelerinin, tarihî kân edilmesi, kullanılması, onarılması, işlerinde veya emniyet ide inşaat, tesisat, sondaj ve kazı yapılması şekli ve şartları hükümlerine ve hazırlanacak yönetmeliğine göre saptamır.

DE 6. — Şahısların mülkiyetinde bulunan taşınmaz eski eser-ve tabii anıtları kullanma gelid Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun mütalaasına istinaden Millî Eğitim Bakanlık-ımadıkça değiştirilemez. Bu durum eski eserin kamulaştırıl-la mal sahibine herhangi bir hak kazandırmaz. Bu gibi eski runması ve onarımı için Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli idi yardımlar hazırlanacak yönetmeliğine göre yapılabilir.

DE 7. — Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa eserlerin, tarihi ve tabii anıtların korunmasını sağlamak için ırları almak veya aldırarak ve bunların her türlü kontrolünü il Eğitim Bakanlığınca aittir.

İavunma Bakanlığının idare ve kontrolünde bulunan eski eser-ve tarihi anıtların korunmasında, Millî Eğitim Bakanlıği ile eket edilir.

İar Genel Müdürlüğünün idaresinde bulunan vakıf eski eser-ılması ve onarımı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yükkunun kararı alındıktan sonra Vakıflar Genel Müdürlüğünce ya-

ıaşınmaz eski eserlerin, tarihi ve tabii Anıtların tespit, tescl, ve onarım işleri ve mülkiyeti :

DE 8. — Taşınmaz eski eserler Millî Eğitim Bakanlığının, tu-ıda uzman kişilerin de içinde bulunduğu uzman tespit kurulları ayrılır ve tasnif ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yükkı tarafından onandıktan sonra tapu kütüğündeki beyanlar ha-di eserler) kaydı yazılarak tescl ve ilan olunur. Bu aşımna ve sında resmî daire ve kurumlara tahsis edilmiş taşınmaz eski sa, daire ve kurumun da görüşü alınır.

DE 9. — 8 inci maddeye göre tescl edilen taşınmaz eski eser-na sahalarının tayini ve bu sahalar içinde inşaat ve tesisat yapı-ıayacağı konusunda karar alma yetkisi Gayrimenkul Eski Eser-lar Yüksek Kuruluna aittir.

DE 10. — Hazineye, özel idarelere, köylere, kurumlara, bele-ktisadî Devlet Teşekküllerine, özel kanunlarla kurulmuş teşek-t olup, Millî Eğitim Bakanlığınca korunmaları lüzumu tespit man her çeşit eski eser, tarihî ve tabii anıtlar ile bunlara ait şımları dahilindeki emlak ve arazi Gayrimenkul Eski Eserler Yüksek Kurulunun mütalaasına istinaden Millî Eğitim Bakan-ı olmadıkça tüzcl ve özel kişilere satılamaz. Bu gibi sahalarda nar ve ihya hakkı tanınmaz ve tapu verilemez.

DE 11. — Taşınmaz eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların, metlerinde kullanılmak üzere Devlet dairelerine, belediyelere, um ve kuruluşlara, genel menfaatlere yararlı millî derneklere darının bırakılması veya kiraya verilmesi; bunlardan esasen ait olan veya 10/9/1957 günlü ve 7044 sayılı Kanunla Vakıflar dütüğüne devredilmiş bulunanları hakkında adı geçen Genel ün, diğerlerinde ise, Millî Eğitim Bakanlığının iznine bağlıdır.

DE 12. — Kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde veya daimî in-ulunan, taşınmaz eski eserlerden kaleler, şehir harabeleri ve tarihî harabelerde bunlara ait teferruat, tarihî ve tabii anıtlar ın toplu olarak bulunduğu alanlardan Hazine adına kayıtlı bu-ları, karşılığında bedel ödenmeksizin Hazine adına tescl ve im Bakanlığının idaresine devredilirler. Şu kadar ki vakıf eser-ıediyelere ait olanlar bu hükme tabi değildirler.

ve surları, şehir harabeleri, taşınmaz eski harabeler ve bu ma-ıger tarihî tabii anıtlardan kısmen veya tamamen tüzel ve özel itikal etmiş veya imar ve ihya hakkı yoluyla kişilerin vadesine lanlar, değer bedelleri üzerinden kamulaştırılma veya değiştirme Devlete mîtkal ettirilirler. Bu kamulaştırma ve değiştirmelerde n üstünde veya altında bulunan ve bulunacak olan eski eserlerin değerleri hesaba katılmaz.

İardar kaynağı vakıf olan ve çeşitli sebeplerle kısmen veya l tüzel ve özel kişilerin eline geçmiş bulunan taşınmaz eski tarihî ve tabii anıtların kamulaştırılmaları, ilgisi dolayısıyla Va-enel Müdürlüğünce yapılır. Belediye sınırları dahilinde bulunan lerin tarihî ve tabii anıtların İmar Kanunu gereğince tespit edi-

lecek koruma sınırları dahilindeki taşınmaz malların, değer bedelleri üzerinde belediyeler tarafından kamulaştırılmalarında bu sahalar çevre-sindeki eski eserlerin meydana çıkarılmasından doğacak değer farkları hesaba katılmaz.

MADDE 13. — Mülkiyetli Hazineye ait bulunan veya vakıf olan eski eserlerden kullanılması kamu tüzel kişilerine veya derneklere bira-kılanların bakım, onarım ve restorasyon işleri için yapılacak harcamala-ra, bu eserleri kullananlar da katılırlar. Bu harcamalara ait esaslar, va-kıf eserler hakkında Vakıflar Genel Müdürlüğünce, diğerlerinde ise Millî Eğitim Bakanlığınca tespit olunur.

Eski eserlerin bulunduğu çevrelerdeki şehir planlarının tanziminde Millî Eğitim Bakanlığının görüşü alınır ve bunların ilgili Bakanlıkça onanması sırasında bu görüş değerlendirilir.

Daha önce tanzim ve tasdik edilmiş imar planlarının, eski eserler, tarihî ve tabii anıtlar bakımından değiştirilmesi gerekli görüldüğü ve bu hususta Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun kararı alındığı takdirde Millî Eğitim Bakanlıği gerekli değişiklik teklifinde bu-lunabilir.

MADDE 14. — Taşınmaz eski eserler mahiyetlerine tesir edecek ge-kil ve surette ifraz edilemezler.

MADDE 15. — Taşınmaz eski eserlerin bu kanunun yayımından önceki malik ve zilyedleri bu eserlerin bakım ve onarımlarını bu kanuna Millî Eğitim Bakanlığının bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimatına uygun olarak yerine getirdikleri sürece bu kanunun eski eser zilyed ve malikleri için tamdığı muafiyet ve haklardan faydalanırlar. Bu eserler üzerindeki mülkiyet ve zilyedlik haklarının tabii icabı olarak ve bu kanun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilir-ler. Bakım ve onarımlarını ilgilendiren sorumluluklarını yerine getirmekte aczi sabit olan maliklerle zilyedlerin mülkleri (vakıf eserler hariç) usulüne göre kamulaştırılırlar. Millî Eğitim Bakanlıği, Turizm ve Tanıtma Bakanlıği, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Özel İdareler ve Belediyeler lüzum gördüğü ahvalde bu gibi taşınmaz eski eserlerle tarihî ve tabii anıtların korunma, bakım ve onarımlarına kendi teknik eleman ve ödeneği ile yar-dımında bulunabilir.

Yapılacak bu yardımın hangi şartlarda faizsiz veya az faizli uzun veya kısa vadeli borç şeklinde olacağı Bakanlar Kurulu kararı ile tespit olunur.

MADDE 16. — Eski eser olmakla beraber, Karayolları, Devlet Demiryolları veya Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce kullanılmakta olan ve kullanılmasında mahzur bulunmayan köprü, menfez, viyadük, sar-nıç, su yolu, kanal, geçme, tünel ve benzerlerinin bakım ve onarımı adı geçen genel müdürlüklerce yapılır.

MADDE 17. — Tüzel ve özel kişilere ait bir yapıda eski eser bu-lunduğu tespit ve bunun kaldırılması Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca uygun görüldürse, gereken emniyet tedbirleri alın-mak ve Millî Eğitim Bakanlığınca teşkil olunacak komisyonlarca takdir edilecek bir tazminat verilmek suretiyle bu eski eser, Millî Eğitim Ba-kanlığınca istenilen yere nakledilebilir. Bu tazminatın hesabında, eski eserin değeri dikkate alınmaz. Ancak yerlerinden kaldırılmaları caiz olma-yanları, sahipleri Millî Eğitim Bakanlıği tarafından kendilerine gösterilecek şekilde korumaya mecburdurlar.

MADDE 18. — Taşınmaz eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların bu-lundukları yeri işgal edenler veya bu eserlerin malikleri, Millî Eğitim Ba-kanlığınca bu işle görevlendirilmiş uzmanlarına gerektiği zaman eserin kontrolü, incelenmesi, harita, plan ve röluvesinin yapılması, fotoğrafla-rının kâğıtların çıkarılması için izin vermeye ve kolaylık göstermeye mecburdurlar.

7 nci maddede yazılı kontrol yetkisiyle, bu maddede gösterilen iş ve görevleri yapma şekli ve şartları, konut dokümanlığı ve alle mahre-miyeti ile bağdaştırılabilecek esaslar dahilinde hazırlanacak yönetme-likte belirtilir.

MADDE 19. — Eski eserlerin ve anıtların bakım, onarım ve resto-rasyon işleri 1050 sayılı Muhasebî Umumiye ve 2490 sayılı Arttırma ve Eksiltme ve İhale Kanunları ile bu kanunların ek ve değişikliklerine bağı kalmaksızın ehliyeti tespit edilenlere yaptırılabilir.

Eski eserlerin ve anıtların bakım, onarım ve restorasyon işlerinde kullanılmak şartı ile Millî Eğitim Bakanlıği veya Vakıflar Genel Müdürlüğünce haricden getirilmesi gereken her türlü makina, teknik malzeme, alat ve edevat bütçümle gümrük resim ve harçlarından muafır.

III - Taşınır eski eserler :

MADDE 20. — 4 üncü maddeye göre Millî Eğitim Bakanlıği Mü-zeler örgütünün emrine verilen taşınır eski eserler, usulüne uygun ola-rak tasnif, tescl olunarak müzelere kaldırılırlar. Eski eser olmadıkları

İçin tasnif ve tescl iş- nurlar. Sahip ve zilyedli gun olarak satılabilirler.

MADDE 21. — H listirilmesi Millî Eğitin Bakanlıklar, kamu husustaki statüler gei kanlığma ait bulunma rının gerçekleştirilmes git eski eserlerden ve dana getirebilirler, mli Özel kişiler, yöne stiyonlar meydana geti eski eserlerden müteş içinde Millî Eğitim Ba kanlıği bunları usulü

MADDE 22. — koleksiyonlarda bulur rette yurt dışına çıka Ancak Türkiye' rinde deklare etmek eski eserleri, çıkışla giriş ve çıkışında diğer hususlar Millî melikte belirtilir.

MADDE 23. — MADDE 24. — taşınır eski eserler iznine bağlıdır. Bu turları bir yönetme sermayesine gelir l

IV - Eski ese

MADDE 25. — gince tasnif ve te: nin 2 nci fıkrası e zelik hiçbir eser olarak, alınıp satı rılamaz.

MADDE 26. — ile yapılır. Eski gundan bir ruhsat teberdir. Süresi lğınca bu husus ruhsatnameleri, s ren eski eserler ruhsatnamesi ve

MADDE 27 — rindeki eski eser dikil envanter d gında bu defterle

MADDE 28 — vakıflar idaresi terekeler arası konu olan esli vermeye ve gö den mürekkep manlardan mü tın almaya yet koleksiyonların lği hükümleri rolunurlar.

MADDE rine giren her dütüklü veya zelere maledil dırtı komisyon

MADDE rını hiçbir za ticarethaneler

MADDE ahvalde Millî halit müze n edilirler.

İçin tasnif ve tescil dışı kalanlar sahiplerine veya zilyedlerine iade olunurlar. Sahip ve zilyedleri tarafından alınmayanlar, Devlete usulüne uygun olarak satılabilirler.

MADDE 21. — Her türlü müzelerin kurulması, yaşatılması ve geliştirilmesi Millî Eğitim Bakanlığının görevidir.

Bakanlıklar, kamu ve tüzel kişiler ile kamuya yarar dernekler, bu husustaki statüler gereğince izin almak ve kontrolleri Millî Eğitim Bakanlığına ait bulunmak şartıyla kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesini ilgilendiren işlerde, taşınır ve taşınmaz her çeşit eski eserlerden ve etnografik eşyadan mürekkep koleksiyonlar meydana getirebilirler, müzeler kurabilirler.

Özel kişiler, yönetmeliğine göre her türlü eşyadan müteekkil koleksiyonlar meydana getirebilirler. Ancak bunlar bu kanun kapsamına giren eski eserlerden müteekkil koleksiyonculuk faaliyetlerini en geç altı ay içinde Millî Eğitim Bakanlığına bildirmek zorundadırlar. Millî Eğitim Bakanlığı bunları usulüne uygun olarak tescil eder.

MADDE 22. — Yurt içindeki eski eserlerle müze ve özel ve resmî koleksiyonlarda bulunan eserler, değiştirme suretiyle dahi olsa hiçbir surette yurt dışına çıkarılamaz.

Ancak Türkiye'deki kordiplomatik mensupları, Türkiye'ye girişlerinde deklare etmek suretiyle beraberlerinde getirdikleri yabancı menşeli eski eserleri, çıkışlarında da beraberlerinde götürebilirler. Bu eserlerin giriş ve çıkışlarında yapılacak muameleler, istenecek belgeler ve ilgili diğer hususlar Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak özel bir yönetmelikle belirlir.

MADDE 23. — Yurt dışından eski eser ithali serbesttir.

MADDE 24. — Öğretim, eğitim ve turizmin geliştirilmesi amacıyla taşınır eski eserlerin kopyalarını yapmak Millî Eğitim Bakanlığının iznine bağlıdır. Bu işin yürütülmesi ile ilgili esaslar, alınacak ücret miktarları bir yönetmelikle tespit olunur ve alınacak ücretler müzeler döner sermayesine gelir kaydedilir.

IV - Eski eser ticareti :

MADDE 25. — Eski eser ticaretinin konusu 20 nci madde gereğince tasnif ve tescil dışı bırakılan taşınır eski eserlerle, 2 nci maddenin 2 nci fıkrası dışında kalan etnografik eserlerdir. Bunun dışında müzeliğe hiçbir eser Millî Eğitim Bakanlığının izni olmadan ticaret metai olarak alınıp satılamaz, yerli ve yabancılar tarafından yurt dışına çıkarılamaz.

MADDE 26. — Eski eser ticareti Millî Eğitim Bakanlığının izni ile yapılır. Eski eser ticareti yapmak isteyenlerin Millî Eğitim Bakanlığından bir ruhsatname almaları şarttır. Ruhsatnameler bir yıl için müteberdir. Süresi dolan ruhsatnameler yenilenebilir. Millî Eğitim Bakanlığınca bu hususta hazırlanacak yönetmeliğe aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresi dolmadan iptal edilir. Bu kanunun kapsamına giren eski eserlerden müteekkil koleksiyon yapanlara eski eser ticareti ruhsatnamesi verilemez.

MADDE 27. — Eski eser ticareti ile meşgul olanlar, ticarethanelerindeki eski eserleri usulüne göre günlük gününe başlı ve noterden tasdikli envanter defterlerine geçirmeye ve görevli memurların her arayışında bu defterleri ilgili eser ile birlikte göstermeye mecburdurlar.

MADDE 28. — Bilûmum Devlet daireleri, kurumlar, belediyeler ve vakıflar idaresi, özel idareler, tüzel ve özel kişiler satacakları esya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan eski eserler ile koleksiyonları ilk önce Devlet müzelerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu eserleri veya müzeliğe eserlerden mürekkep koleksiyonları Millî Eğitim Bakanlığı, teşkil edeceği uzmanlardan mürekkep bir komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satın almaya yetkilidir. Bu eserlerden Hazineye intikal etmiş olup ve müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümleri dairesinde bedelsiz olarak Millî Eğitim Bakanlığına devrolunurlar.

MADDE 29. — Eski eser ticareti ile meşgul olanlar ticarethanelerine giren her yeni eseri satışa çıkarılmadan önce, bölgenin müze müdürlüğü veya memurluklarına göstermeye mecburdurlar. Bunlardan müzelerle maledilmesine lüzum gösterilenler, müzelerde kurulan kıymet takdiri komisyonlarınca müzelerle satın alınurlar.

MADDE 30. — Eski eser ticaretiyle meşgul olanlar ikametgâhlarını hiçbir zaman ticarethane veya depo olarak gösteremezler. Ancak ticarethanelerinin içinde depolar tesis edebilirler.

MADDE 31. — Eski eser ticarethane ve depoları lüzum görülen ahvalde Millî Eğitim Bakanlığı müfettişleri tarafından tetkik ve mahallî müze müdürlüğü veya memurluğu tarafından her zaman kontrol edilirler.

V - Kazılar :

MADDE 32. — Bu kanunun hükümlerine tabi, taşınır ve taşınmaz eski eserleri meydana çıkartmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı sadece Millî Eğitim Bakanlığına aittir.

İlmî ve malî yeterliği Millî Eğitim Bakanlığınca takdir ve kabul olunan Türk ve yabancı heyet ve kurumlara araştırma izni, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, sondaj ve kazı yapma izni bu Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile verilir. Askerî yasak bölgelerde yapılacak araştırma, sondaj ve kazılarda Millî Savunma Bakanlığının da izninin alınması şarttır. Sondaj ve kazı ruhsatnamesi Millî Eğitim Bakanlığınca sözlü geçen heyet ve kurumların göstereceği ilmî yeterliği bulunan uzmanlar adına düzenlenir. Millî Eğitim Bakanlığınca haklı görülebilecek sebep olmadıkça heyet ve kurumlar ruhsatnamedeki temsilcilerini değiştiremezler.

MADDE 33. — Millî Eğitim Bakanlığı elemanları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar bu Bakanlığın iznine bağlıdır. Kazılarda meydana çıkan eserler kazı yapan heyet ve kurumlar tarafından kazı sonunda Millî Eğitim Bakanlığının göstereceği Devlet müzesine nakolunur. Kazıda ve jeolojî araştırmalarında elde edilen insan ve hayvan iskeletleri ile bilûmum fosiller tabiat müzeleri ile üniversitelere veya ilgili diğer Türk bilim kurumlarına verilebilir.

MADDE 34. — Taşınmaz eski eser sahiplerinin kendi mülkleri içinde eski eser aramak maksadıyla kazı, sondaj ve araştırma yapmalarında bu kanunun 32 ve 33 üncü maddeleri hükümlerine ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun iznine tabidir.

MADDE 35. — Aynı kazı heyetine veya şahsa aynı süre içinde birden fazla yerde kazı, sondaj ve araştırma izni verilemez. Araştırma, sondaj ve kazıya izin verilmesi, araştırma, sondaj ve kazının yapılması, elde edilecek eski eserlerin muhafazası şartları bu eserler üzerine araştırma, sondaj ve kazı sahiplerine tanınacak diğer haklar bir yönetmelikle tespit olunur.

MADDE 36. — Türk ve yabancı bilim kurumlarına veya onların adına hareket eden kişilere verilen kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni Millî Eğitim Bakanlığının yazılı izni olmadıkça başkalarına devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

MADDE 37. — Millî Eğitim Bakanlığınca kabul edilecek mühim bir sebep gösterilmeden ruhsatname tarihinden itibaren en çok altı ay içinde başlanılmayan araştırma, kazı ve sondajlara ait izin ve ruhsatnameler hükümsüz sayılır. Araştırma, kazı ve sondaj çalışmalarını makul bir sebep gösterilmeksizin iki aydan fazla tatil edilemez. Bu süreyi geçirenlerin izin ve ruhsatnameleri iptal edilmiş sayılır.

MADDE 38. — Kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni bir yıl için geçerlidir. Ruhsatname ve izin süresinin sonunda kazı başkanı kazıya, sondaj araştırmaya devam edeceğini yazılı olarak bildirdiği takdirde, bu hak, her yıl müracaat şartı ile gelecek yıllarda da müracaatçı için saklı tutulur.

MADDE 39. — Kazı ve sondaj araştırma izni alanlar, kazı sondaj ve araştırma bölgesindeki arazi sahiplerinin zararlarını tazmin ile yükümlüdürler. Arazi sahipleri de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulacak bilhikî heyetince takdir edilecek bir tazminat karşılığında kazı veya sondaj veya araştırmaya izin vermeye mecburdurlar. Bu gibi yerler, Millî Eğitim Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine bedeli kazı sahiplerince ödenmek suretiyle kamulaştırılabilir. Hazine adına tescil edilecek yerin kamulaştırma bedelinin takdirinde, genel kamulaştırma hükümlerine göre hareket edilir. Bu madde gereğince ödenecek tazminat ve kamulaştırma bedellerinin takdirinde, yerin üstünde ve altında bulunan eski eserlerin değeri dikkate alınmaz.

MADDE 40. — Millî Eğitim Bakanlığının izni ile yapılan kazı, sondaj ve araştırmalarda meydana çıkarılan eserlerin yayım hakları, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri dairesinde kazı, sondaj ve araştırma izni alan heyet ve kurumlar adına kazı, sondaj ve araştırmayı fiilen idare edenlere aittir. Kazı sahipleri her kazı mevsimi sonunda Millî Eğitim Bakanlığınca bilimsel bir rapor vermekle yükümlüdürler. Kazının bitiminden itibaren mevsim çalışmalarına ait raporları iki yıl son raporlarını beş yıl zarfında yayımlanmayan kazı sahiplerinin, kazı ve kazıda bulunan eserler üzerindeki her türlü yayım hakları Millî Eğitim Bakanlığınca geçer. Beş yıl içinde kazı son raporlarını yayımlanmamış bulunan heyet ve kişilere ikinci bir kazı ruhsatnamesi verilemez.

MADDE 41. — Kazı, sondaj ve araştırma yapılan saha ile, kazı, sondaj ve araştırmalardan çıkan eserlerin mahallen korunmasını sağlamak için o yerde geçici olarak çalıştırılacak bekçilerin ücret ve masraf

erinin eski hale getirilmesinin gerektirdiği giderler, kazı sırasında bir zarar meydana gelirse tazmini için ilzumlu masraflar, gelecek yönetime göre Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler Genel Müdürlüğü tarafından ruhsat verme veya süre uzatma kazı sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına aralardan ödenir.

DE 42. — Bu kanunda mevcut hükümlere uygun olarak yapılacak, sondaj ve araştırmalar Millî Eğitim Bakanlığının göstereceği üzerine geçici olarak veya tamamen tatil edilir.

DE 43. — Heyet ve kurullar adına kazı, sondaj ve araştırma şahıslar tarafından kazı, sondaj ve araştırmaya başlamak üzere kazı, sondaj ve araştırmanın devamı sırasında muhtelif şekillerde alınan veya inşa olunan depo, lojman ve bunlar gibi tesisler, Millî Eğitim Bakanlığınca bedelsiz olarak devrolunur. Bu tesislerin kullanış şekillerini tayine Millî Eğitim Bakanlığı yetkilidir.

DE 44. — Bu Kanunun 33, 35 ve 42 nci maddeleri gereğince, yabancı heyet ve kurullar tarafından yapılan sondaj ve kazı, Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile uzmanlardan bir veya birkaç temsilci bulundurulur. Bu temsilci, görevi, kazıcılardan tahsil edilip millî bir bankaya emarılacak paradan ödenecek yol masrafı, yevmiye ve gerektiğinde ikametleri için zaruri giderlerin miktarı ve karşılanması şekli Millî Eğitim Bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak bir yönetmeli ile edilir.

madde gereğince verilecek yevmiyenin miktarı, bütçe kanunları ile derece Devlet memuru için verilecek harcırah yevmiyesini ödeme süresi bakımından 6245 sayılı Harcırah Kanununun 42 nci maddesinin son fıkrası uygulanır.

DE 45. — Türkiye'deki elçilikler ve konsolosluklar mensupları, sondaj ve araştırma yapma izni verilemez.

- Define araştırılması :

DE 46. — Define aramak isteyenlere, bu Kanunun 1 nci maddesinde tanımlanan taşınmaz eski eserlerle mezarlıklar dışında, Millî Eğitim Bakanlığınca arama ruhsatnamesi verilebilir. Araştırma, işçileri, ve Millî Eğitim Bakanlığının birer temsilcisinden kurulu komite tarafından yapılır.

Define aramak isteyenlere aynı süre içinde birden fazla yerde arama izni verilemez. Define arama izni başkalarına devredilemez, bu iş başkası tevki olamaz.

Arama ruhsatının verilmesi, define arayıcının istenecek belgeler, n yapılması, çıkan definelerin arayıcıya tanınacak hakları, araştırma görevlilerin yol ve oturma giderleri yevmiyeleri gerektiğinde ikametleri için zaruri sair giderlerin tayini ve ödeme Maliye ve Millî Eğitim Bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak şekilde belirlenir.

Üçüncü maddenin son fıkrası bu madde gereğince verilecek yevmiye hakkında uygulanır.

I - İkramiyeler ve cezalar :

ADDE 47. — Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde, yer üstünde yer altında yeni bulunan taşınmaz eski eserleri 4 üncü maddede nakam ve merclere aynı maddede yazılı süreler içerisinde haber vermez, eserin maddi ve antik kıymeti gözönünde tutularak, Millî Eğitim Bakanlığınca takdir ve tespit olunacak değerinin, Eski eser, haber verenin tapulu mülkü içinde ise % 50 sine

1) Eski eser başkasının mülkü içinde bulunmuş ise, haber verene ve mülk sahibine % 10 u kadar,

2) Eski eser Devlete ait arazide bulunmuş ise, haber verene % 25 kadar ikramiye verilir.

3) Eski eser, haber verenin tapulu mülkü içinde ise, haber verene ve mülk sahibine % 10 u kadar,

4) Eski eser Devlete ait arazide bulunmuş ise, haber verene % 25 kadar ikramiye verilir.

5) Eski eser, haber verenin tapulu mülkü içinde ise, haber verene ve mülk sahibine % 10 u kadar,

6) Eski eser Devlete ait arazide bulunmuş ise, haber verene % 25 kadar ikramiye verilir.

7) Eski eser, haber verenin tapulu mülkü içinde ise, haber verene ve mülk sahibine % 10 u kadar,

8) Eski eser Devlete ait arazide bulunmuş ise, haber verene % 25 kadar ikramiye verilir.

MADDE 48. — Bu Kanunun 24 üncü maddesine aykırı hareket edenler üç aydan bir yıla kadar hapis ve 500 liradan 5.000 liraya kadar ağır para cezasına çarptırılırlar.

Suçu işleyenler eski eserlerin korunmasından görevli kişiler ise cezaları bir misli artırılır.

MADDE 49. — Bu Kanunun 4 üncü ve 5 inci maddelerine aykırı hareket edenler iki yıldan beş yıla kadar hapis ve 5.000 liradan 20.000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Suçu işleyenler eski eserlerin korunmasından görevli kişiler ise verilecek ceza bir misli artırılır.

MADDE 50. — Bu Kanunun 21, 22, 25, 26, 27, 28 ve 29 uncu maddelerine aykırı hareket edenler üç yıldan beş yıla kadar hapis, 5.000 liradan 30.000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Suçu işleyenler eski eserlerin korunmasından görevli kişiler ise cezaları bir misli artırılır.

MADDE 51. — Ruhsatsız sondaj ve kazı yapanlara, eski eser kaçakçılığı yapanlar veya eski eser kaçakçılığını teşvik edenlere üç yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve 5.000 liradan 10.000 liraya kadar ağır para cezası verilir. Bu kişilerin buldukları eski eserler herhangi bir bedel ödenmeksizin ellerinden alınır. Kazı ve sondaj sebebiyle eski eserlere verdikleri zarar ve ziyan kendilerine ödetilir.

Suçu işleyen kişiler eski eserlerin korunmasından görevli ise cezaları bir misli artırılır.

MADDE 52. — İzinsiz define araştıranlara iki yıldan beş yıla kadar hapis, 5.000 liradan 10.000 liraya kadar ağır para cezası verilir. Bunların buldukları eski eser ellerinden alınır. Bu arama ile Devlete verdikleri zarar ve ziyan kendilerine ödetilir. İzinsiz define arayanlar eski eserlerin korunmasından görevli iseler verilecek ceza bir misli artırılır.

VIII - Çeşitli hükümler :

MADDE 53. — Aşağıda tarih ve sayıları yazılı kanun ve nizamnamelerle bu kanuna aykırı bütün hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

1. 10 Nisan 1322 tarihli Asarı Atika Nizamnamesi,
2. 17 Temmuz 1328 tarihli Muhafaza-i Âbidat nizamnamesi,
3. 13 Mart 1330 tarihli Esvar ve Kia-i Atikadan belediyelere, vilâyete terk olunacak yerler hakkında Kanun.

IX - Geçici hükümler :

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde eski eser koleksiyonu yapan kimseler, koleksiyonlarına dahil eski eserlerin bu Kanunun 2 nci maddesinin 2 nci fıkrasında yazılı nâdir eşyanın bir envanterini çıkararak en yakın müze idaresine vermeye mecburdurlar. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyenler hakkında, bu Kanunun 48 inci maddesi hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce eski eser ticareti ruhsatnamesi almış olanlar, bir ay içinde mevcut eski eserlerin envanterlerini Millî Eğitim Bakanlığınca vermeye ve ruhsatnamelerini bu Kanun hükümlerine göre yenilemeye ve altı ay içinde depolarını bu Kanun hükümlerine uydurmaya mecburdurlar. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyenler hakkında bu Kanunun 50 nci maddesi hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ruhsatname veya izin almadan araştırma, sondaj ve kazı yapmaya başlamış olanlar, bir ay içinde Millî Eğitim Bakanlığınca müracaatla bu Kanun hükümlerine göre izin ve ruhsat almaya mecburdurlar. Almayanlar hakkında bu Kanunun cezaya ilişkin hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanun yürürlüğe girmeden evvel sondaj ve kazı için ruhsatname almış olanlar altı ay içinde ruhsatnamelerini bu Kanun hükümlerine göre yenilemek mecburiyetindedirler.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce define araştırma ruhsatnamesi almış olanlardan halen aramaya başlamamış olanların ruhsatnameleri iptal edilmiştir. Bunlardan aramaya başlamış olanların hakları üç ay içinde saklıdır.

X - Yürürlük ve yürütme hükümleri :

MADDE 54. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 55. — Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

3/5/1973

Ankara Levazımı

Kapalı zarf usulü. Keşif bedeli 2.000 TL. İhalesi 28/5/1973 Pazartesi. Keşif ve şartname Amirliğinde görülebilir. Hazırlayacaklar evvelinde kadar makul şarttır. Postada 22/5/1973 günü saat müracaat ederek ye

Ankara Belediyesi

Aşağıda kimliği belirsiz borçlu U. Kanununun 103 nci maddesiyle belirlenen açık adreslerini bildirilecek ve birer bildirim yapılmış

Tahakkuk No.	Ref.
1971/1247	Ref.
1971/1459	Ham
1971/1646	Sade
1971/5891	Ahr
1971/5892	Dur
1971/5893	Has
1971/5895	Ahr
1971/6051	Dur
1971/7098	Ahr
1971/9856	Hal

Kahraman

1971/698
Davacı
10/7/1971 tar
Kahraman
de 603 ada 3
lar Yenisehir
Mehmet Dinc
7 — Nevruz
davası açmış
Bu taş
zin 1971/698

Altında

E. No.
K. No.
Tedbir
vermek suş
6085 sayılı
para cezası
1973/9 say
tempaşa A
Hıdır Gür

EK 2

Resmî Gazete

Kuruluş Tarihî : (7 Teşrinievvel 1336) - 7 Ekim 1920

Yönetim ve Yazı İşleri İçin Baskanlık Nispetiyat Daire Başkanlığına başvurulur	23 Temmuz 1983 CUMARTESİ	Sayı : 18113
---	-----------------------------	--------------

YASAMA BÖLÜMÜ

KANUNLAR

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma
Kanunu

Kanun No. 2863

Kabul Tarihî : 21.7.1983

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amacı

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımlara belirlemek, yapılacak işlemler ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarının alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir.

Kapsamı

MADDE 2.- Bu Kanun; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hususları ve bunlarla ilgili gerçek ve tüzelkişilerin görev ve sorumluluklarını kapsar.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3.- Bu Kanunda geçen tanımlar ve kısaltmalar şunlardır:

a) Tanımlar:

(1) "Kültür varlıkları"; tarih öncesi ve tarih devirlerine ait

Yasama Bölümü Sayfa : 1

Resmî Gazete Kodu : 830783 - Resmî Gazete Tarihî 64. Sayıdadır.

22/7/1983 tarih ve 18112 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de İmar Yönetmelikleri, aynı tarih ve sayılı ikinci mükerrer Resmî Gazete'de 70 sayılı Kanun Hükmünde Kararname yayımlanmıştır.

AYI: 1983/137 Döviz Kurları Bülteni

22 Temmuz 1983 Tarihinde Uygulanacaktır.

II Sayılı Liste (TL Olarak)

Yöresin Cinsi	Döviz Alış	Döviz Satış	Efektif Alış	Efektif Satış
1. ABD doları	222,85	227,31	222,85	229,54
1. Avustralya doları	196,38	200,30	186,56	202,27
1. Avusturya şilini	12,36	12,61	12,36	12,73
1. Batı Alman markı	86,05	88,59	86,05	89,46
1. Belçika frankı	4,34	4,42	4,12	4,47
1. Danimarka kronu	24,10	24,50	24,10	24,82
1. Fransız frankı	28,88	29,46	28,88	29,75
1. Hollanda florini	77,65	79,21	77,65	79,98
1. İsviçre kronu	29,10	29,69	29,10	29,98
1. İtalyan lireti	106,74	108,88	106,74	109,95
1. Japon yeni	14,68	14,97	13,95	15,12
1. Kanada doları	93,34	95,21	88,67	96,14
1. Kuveyt dinarı	180,86	184,47	171,81	186,28
1. Norveç kronu	762,12	777,37	724,02	784,99
1. Sterlin	30,54	31,16	29,02	31,46
1. Suudi Arabistan riyalı	340,69	347,51	340,69	350,91
1. Suudi Arabistan riyalı	64,59	65,89	61,36	66,55

CAPRAZ KURLAR

1. ABD doları	18,0299	Avusturya şilini	2,5659
	2,5659	Batı Alman markı	51,3479
	51,3479	Belçika frankı	9,2468
	9,2468	Danimarka kronu	7,7164
	7,7164	Fransız frankı	2,8699
	2,8699	Hollanda florini	7,6580
	7,6580	İsviçre kronu	2,0877
	2,0877	İtalyan lireti	1518,05
	1518,05	Japon yeni	238,75
	238,75	Kanada doları	1,23216
	1,23216	Norveç kronu	7,2969
	7,2969	Suudi Arabistan riyalı	3,4502
	3,4502	ABD doları	0,8612
	0,8612		3,4199
	3,4199		1,5288
	1,5288		
1. Avustralya doları			
1. Kuveyt dinarı			
1. Sterlin			

1. niteliğindedir.

Özel nitelikleri dolayısıyla ayrı statüye tabi tutulan masbut ve mülhak vakıf malları bu hükmün dışındadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları
MADDE 6.- Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

- a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,
- b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığına korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
- c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz Kültür varlıkları,
- d) Millî tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tesadük süz konusu olmaksızın Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilcek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

Ancak, Yüksek Kurulca mînari, tarihî, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli meşhurlar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve istinkâmlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kerveciler, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler; köprüler, su kemerleri, su yolları, ser-niç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi seraylar, kökler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, meşitler, musallalar, namazgâhları; çeşme ve sebiller; imarethane, derphane, sifhane, arasteler, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, hazineler, baskınlar, kiliseler, manastırlar; külliye, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz Kültür varlığı örneklerindendir.

Tarihî mağaralar, kaya sığınakları; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri; taşınmaz tabiat varlığı örneklerindendir.

Tespit ve tesadük

MADDE 7.- Korunması gerekli taşınmaz Kültür ve tabiat varlıkları-nın tespiti, Kültür ve Turizm Bakanlığına yapılır. Kültür ve Turizm Ba-kanlığı bu tespiti kendi uzmanları ile yapabileceği gibi, varlıkların niteliklerine göre diğer ilgili kurum ve kuruluşların uzmanlarının yardım-larından faydalanarak da yapabilir.

altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

(2) "Tabiat varlıkları"; jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve ta-rihî devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzelliği-ri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altın-da bulunan değerlerdir.

(3) "Sit"; tarih öncesiinden günümüze kadar gelen geçitli medeniyet-lerin ürünü olup, yapıları devirlerin esvayı, ekonojik, mînari ve bea-zeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihî hadi-selerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.

(4) "Koruma" ve "Korunma"; taşınmaz Kültür ve tabiat varlıklarının-da muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır Kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir.

(5) "Koruma alanı"; taşınmaz Kültür ve tabiat varlıklarının mu-hafasaları veya tarihi çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan ko-runması zorunlu olan alandır.

(6) "Değerlendirme"; Kültür ve tabiat varlıklarının tespiti, tan-simi ve bilimsel yöntemlerle tanıtılmasıdır.

b) Kısaltmalar:

- (1) "Yüksek Kurul"; "Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu",
- (2) "Bölge Kurulu"; "Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulu",

ifade eder.

Haber verme sorumluluğu

MADDE 4.- Taşınır ve taşınmaz Kültür ve tabiat varlıklarını bu-lanlar, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde Kültür ve ta-biat varlığı bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan malik ve silyet-ler, bunu en geç üç gün içinde, en yakın müse müdürlüğüne veya böye mühe-tara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bildirmeye mecburdurlar.

Bu gibi varlıklar, askeri garnizonlar ve yasadık bölgeler içinde bu-lunursa, usulüne uygun olarak üst komutanlıklara bildirilir.

Böyle bir ihbarı alan muhtar, mülki amir veya bu gibi varlıklar-dan doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların muhafaza ve güvenliğini için gerekli tedbirleri alırlar. Muhtar, aynı gün alınan ted-birlerle birlikte durumu en yakın mülki amir, mülki amir ve diğer makam-lar ise on gün içinde, yazı ile Kültür ve Turizm Bakanlığına ve en yakını müse müdürlüğüne bildirir.

İhbarı alan Bakanlık ve müse müdürlük bu yazın aldıklarına göre, en kısa zamanda gerekli işlemleri yapar.

Devlet malı niteliği

MADDE 5.- Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile özel mülk mülkülerine tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bu-

liğince yerine getirilir. Bu kurumların sağlanmasında, gerektğinde, Kùltür ve Turizm Bakanlığının teknik yardımı ve işbirliği sağlanır.

Millî Savunma Bakanlığının idare ve denetiminde veya sair bir yer ve yasağ bölgede bulunan Kùltür ve tabiat varlıklarının korunması ve geliştirilmesi, Millî Savunma Bakanlığınca yerine getirilir. Bu kurumların sağlanması, Millî Savunma Bakanlığı ile Kùltür ve Turizm Bakanlığı arasında da düzenlenecek protokol esaslarına göre yürütülür.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün idaresinde veya denetiminde bulunan masbut ve mülhak vakıflara ait Kùltür ve tabiat varlıklarının korunması ve geliştirilmesinde Yüksek Kurul veya Bölge Kurullarının kararı alındıktan sonra Vakıflar Genel Müdürlüğüne göre yürütülür.

Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz Kùltür ve tabiat varlıklarının korunma ve geliştirilmesinde, bu kurum hükümlerine uygun olarak kendileri tarafından sağlanır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz Kùltür ve tabiat varlıklarının korunması, bu kuruluşların bütçelerine her yıl bu maksatla konacak ödeneklerle yapılır.

Bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için, Kùltür ve Turizm Bakanlığı Bütçesine her yıl yeterli kadar ödenek konur.

Kùltür ve Turizm Bakanlığınca Kùltür ve tabiat varlıklarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla, vakıf kurulabilir.

Hak ve sorumluluk

MADDE 11.- Taşınmaz Kùltür ve tabiat varlıklarının malikleri bu varlıkların bakım ve onarımlarını Kùltür ve Turizm Bakanlığının bu Kanun uyarınca bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimata uygun olarak yerine getirdikleridir. Bu Kanun bu konuda maliklere tanıdığı hak ve muafiyetlerden yararlanırlar. Ancak, korunması gerekli Kùltür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanları, silyedilik yoluyla itfaap edilemez. Malikler bu varlıkların üzerindeki mülkiyet haklarının tabii icabı olan ve bu Kanunun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler.

Bu Kanunun belirlediği bakım ve onarım sorumluluklarını yerine getirmekte aczi olanların mülkleri, usulüne göre kamulaştırılır. Masbut veya mülhak vakıf varlıkları bu mükse tabii değildir.

Kùltür ve Turizm Bakanlığının uygun görmesi ile, Vakıflar Genel Müdürlüğü, il özel idareleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, yukarıda sözü geçen emirlerle ilham görülen hallerde, taşınmaz Kùltür ve tabiat varlıklarının korunma, bakım ve onarımlarına, teknik eleman ve ödenekleri ile yardıma bulunabilirler.

Korunması gerekli taşınmaz Kùltür varlıklarının onarımına katkı fonu

MADDE 12.- Özel hukuka tabii sermaye ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli Kùltür ve tabiat varlıklarının korunması, bakım ve onarımı için Kùltür ve Turizm Bakanlığınca ayrı, nakdi ve teknik yardım yapılır ve kredi verilir.

sanatsal, bölgesel ve diğer özellikleri dikkate alınır. Devletin kamuvarı olarak, bölgesel, örnekte tutularak, örnekte tutulmuş olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeterli kadar eser, korunması gerekli Kùltür varlığı olarak belirlenir. Tespit ve tescil ile ilgili usuller, esaslar ve kriterler yönetmelikte gösterilir. Kùltür ve Turizm Bakanlığınca yapılan tespitler, Yüksek Kurul Kararı ile tescil olunur.

Tescil kararı, adresleri bilinen maliklere Kùltür ve Turizm Bakanlığınca tebliğ ve Resmî Gazete ile ilân olunur. Malikleri bilinemeyen veya mahiyetleri icabı mülkiyete konu olmayan taşınmazların tescil kararı, sadece ilân yoluyla duyurulur.

Tesciller mahallin mülki idare Amirliğince tutat vasıtalarıyla en geç üç gün içinde ilân edilir; ilâna dair tutanak, Kùltür ve Turizm Bakanlığının en yakın temsilcisine teslim edilir.

Bu işlemler tamamlandıktan sonra, mahalli müdri amirinin bildirisi üzerine, tapu kütüğünün beyanlar kısmına, korunması gerekli Kùltür veya tabiat varlığı olduğu hususunda kayıt konur.

Korunma alanı ile ilgili karar alma yetkisi

MADDE 8.- Yedinci maddede göre tescil edilen korunması gerekli Kùltür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tespiti ve bu alanların içinde inşaat ve tesisat yapıp yapılmayacağı konusunda karar alma yetkisi Bölge Kurullarına aittir. Bölge Kurullarının kararına 61 inci maddenin ikinci fıkrasına göre itiraz edilebilir.

Korunma alanlarının tespitinde, korunması gerekli Kùltür ve tabiat varlıklarının korunması, görüşmelerinin ve çevreleri ile uyumlarının muhafazası için yeterli kadar korunma alanına sahip olmaları dikkate alınır. Bu hususlarla ilgili esaslar, Kùltür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

İzinsiz müdahale ve kullanma yasası

MADDE 9.- Yüksek Kurul veya Bölge Kurullarının kararlarına dayalı Kùltür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan, korunması gerekli taşınmaz Kùltür ve tabiat varlıklarında her çeşit inşaat ve fiziki müdahalede bulunmak, bunları yeniden kullanma amaçlı veya kullanılmalarını değiştirmek yasaktır. Onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kırım veya tamamen yıkma, kazı veya benzeri işler inşaat ve fiziki müdahale sayılır.

Korunması gerekli taşınmaz Kùltür ve tabiat varlıkları ve bunların korunma alanlarının kullanılması, kullanma şeklinin değiştirilmesi, inşaat ve fiziki müdahalelere ait Yüksek Kurul veya Bölge Kurullarının kararına göre Kùltür ve Turizm Bakanlığınca verilecek her türlü izin verilmesi ve şartları, bu Kanun hükümleri uyarınca Kùltür ve Turizm Bakanlığınca ilân ve işlen Bakanlığının birlikte hazırlayacağı yönetmelikte belirtilir.

Yetki ve yöntem

MADDE 10.- Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz Kùltür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve bunların her türlü denetimini yapmak, Kùltür ve Turizm Bakanlığınca aittir.

Bu amaçla, ...
tür ve Turizm Bakanlığı emrinde "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları"nın Onarımına Katkı "onu" kurulur. Bu fonun ita emiri Kültür ve Turizm Bakanlıdır.

Bu fonun gelirleri, her yıl Devlet Bütçesinden ayrılmak üzere bütçe gelirleri ile bu fonun verilecek kredilerin faizlerinden oluşur.

Kültür ve Turizm Bakanlığına yapılacak ayrı, nakdi ve teknik yardımlar, fonun yapılacak harcamaları ve verilecek kredilerle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Devir yasağı

MADDE 13.- Hazineye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait bütçe, usulüne göre tescil ve iflân olunan, her çeşit korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile bunlara ait koruma sınırları dahilindeki taşınmazlar, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan, gerçek ve tüzel kişilere satılmaz, hibe edilmez.

Kullanım

MADDE 14.- Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının intifa haklarının, belirli sürelerle kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu menfaatine yararlı müesseselere bırakılması veya gerçek ve tüzel kişilere kiraya verilmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine tabidir.

Anılan varlıklardan, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yönetim ve denetiminde bulunan masbut ve mübâh vakıflarla, 7044 sayılı Aslında Vakıf Olan Devrine Dair Kanunla yönetimi Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen ve kâf mallarının kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına ve kamu yararına çalışan millî derneklere, belirli sürelerle, intifa haklarının bırakılması veya gerçek ve tüzel kişilere karaklerine uygun kullanılmak şartı ile kiraya verilmesi, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yetkisindedir.

Yukarıda belirlenen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını kullananlar, bunların bakım, onarım ve restorasyon işlerini bu Kanunda belirlenen esaslara göre yapmak ve bunun için gerekli masrafları karşılamakla yükümlüdürler.

Kamulaştırma

MADDE 15.- Taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanları, aşağıda belirtilen esaslara göre kamulaştırılır:

a) Kişien veya tamamen gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetine geçmiş olan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanları Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak programlara uygun olarak kamulaştırılır. Bu maksat için, Kültür ve Turizm Bakanlığının bütçesine yeterli ödenek konur.

b) Menşei vakıf olup da çeşitli sebeplerle kişien veya tamamen gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetine geçen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve bunların korunma alanlarının kamulaştırılması, Vakıflar Genel Müdürlüğüne yapılır. Bu maksat için Vakıflar Genel Müdürlüğü bütçesine yeterli kadar ödenek konur.

... , ismar planında yola, otoparka, yeşil sahaya rastlıyorsa bunların belediyelerce; sair kamu kurum ve kuruluşlarının bakım ve onarımı ile görevli oldukları veya kullandıkları bu gibi kültür varlıklarının korunma alanlarının ise, bu kurum ve kuruluşlarca, kamulaştırılması esastır.

d) Kamulaştırmalarda bedel takdirinde, taşınmaz kültür varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri dikkate alınmaz.

e) Kamulaştırma işlemleri, bu Kanun hükümleri ile, 6830 sayılı İstisnâ Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre yapılır.

Ruhsatsız yapı yasağı

MADDE 16.- Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak inşaat yapmak yasaktır. Buralarda ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile, koruma amaçlı inşaat planlarında, planda; sitede, sit gartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında inşaat mevzuatına göre işlem yapılır.

Sit geçiş dönemi - koruma amaçlı inşaat planı - kısmi plan değişikliği

MADDE 17.- Bir alanın sit olarak iflânı, bu alandaki inşaat planı uygulamasını durdurur ve koruma amaçlı inşaat planı yapılıncaya kadar, geçiş dönemi yapı şartları, Yüksek Kurul tarafından üç ay içinde kararlaştırılır. Yüksek Kurulca önerilen bu karar Resmî Gazetede yayımlanır. İlgi- li valilikler ve belediyeler anılan koruma amaçlı inşaat planını onaylamak üzere, en geç iki yıl sonunda inşaat ve iskân Bakanlığınca sunmak zorundadırlar. Belediyeler gerekli görürlerse, plan hasırılık safhasında, ilgili be- kanlıklardan teknik yardım da isteyebilirler.

İnşaat Kanunu hükümleri uyarınca düzenlenen ve Yüksek Kurul karara uygun surette inşaat ve iskân Bakanlığınca onaylanan koruma amaçlı inşaat planının yürürlüğe girmesi ile geçiş dönemi yapı şartları, ayrıca karar almaya gerek olmadan kalır.

Koruma amaçlı inşaat planlarının, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları bakımından kişien değiştirilmesi gerekli görülünce ve bu hususta Yüksek Kurul kararı alındığı takdirde, Kültür ve Turizm Bakanlığının durumu, valilik kanalı ile ilgili belediye ve ayrıca ilgili kurum ve kuruluşlara yazı ile bildirir.

Bu tebliğattan sonra belediye meclisinin, varsa inşaat idare heyetinin yapacağı ilk toplantıda, teklif görüşülür ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Bu süre içinde gereken karar alınmadığı takdirde belediye meclisi, varsa inşaat idare heyeti kararına lüzum kalmaksızın Yüksek Kurulca karara bağlanan hususlara uygun olarak inşaat ve iskân Bakanlığının hazırladığı plan veya değişiklik teklifi kesinleşir.

Yapı esasları

MADDE 18.- Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının gruplandırılması, sınıflarının muhtesat tarihinden itibaren üç ay içinde Yüksek Kurulca yapılır. Gruplandırılan taşınmaz kültür varlıkları, tepu kü- tüğünün beyanları hanesine kaydedilir. Yüksek Kurulca gruplandırma yapılmadıkça, Bölge Kurullarınca onarım ve yapı esasları belirlenemez.

lenti suretiyle yapılması veya başka türlü suretlerle de-
rhalma verilen taraflarda veya onaylanmış kültür varlığı projelerinde de-
ğişiklik yapamazlar. Ancak, inşa edilecek yapıların fon ve sağlık şartları-
nın mevzuata uygunluğunu kontrol ederler.

Taşınmaz kültür varlığı parselinde taşınmaz kültür varlığı haricinin
de yapılacak her türlü inşaatla aranacak planlar, inar ve yapı şartları,
İmar ve İstikân Bakanlığınca ile Kültür ve Turizm Bakanlığının müştereken ha-
sırlayacağı yönetmelikle düzenlenir.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı parselleri, taşınmaz
kültür varlıklarının mahiyetine tesir edecek şekli ve surette ayrılmaz
ve birleştirilmez.

Maliklerin izin ve rükhulluğu

MADDE 19.- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri,
Kültür ve Turizm Bakanlığınca görevlendirilmiş uzmanlara, gerektiği zaman,
varlığın kontrolü, incelenmesi, harita, plan ve rölevesinin yapılması, fo-
toğraflarının çekilmesi, kalıplarının çıkarılması için izin vermaye ve ge-
reken kolaylığı göstermeye mecburdurlar. Ancak, görevliler konut dokunul-
mazlığı ve aile mahremiyetini ihlâl etmeyecek tarzda faaliyetlerini yürü-
tülür.

Taşınmaz kültür varlıklarının nakli

MADDE 20.- Taşınmaz kültür varlıkları ve parçalarının, bulundukla-
rı yerlerde korunmaları esastır. Ancak, bu taşınmaz kültür varlıklarının
başka bir yere nakli zorunluluğu varsa veya özelliklerini itibarıyla nakli
gerekli ise, Yüksek Kurul veya ilgili Bölge Kurulunun uygun gördüğü ve ge-
reken emniyet tedbirleri alınmak suretiyle Kültür ve Turizm Bakanlığınca
istenilen yere nakledilebilir. Kültür varlığının nakli dolayısıyla taşınma-
zın maliki bir zarar maruz kalmıyorsa, Kültür ve Turizm Bakanlığınca oluşt-
rulan bir komisyonun tespit edeceği tazminat zarar görene ödenir.

İstisnalar

MADDE 21.- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım,
restorasyon, muhafaza ve nakil işleri ile bu maksatla hazırlanacak proje-
lerin yapılmasına ve arkeolojik kazılarda kullanılacak aletlerin alımı
hakkında 2490 sayılı Artırma/Bıktırma ve İhale Kanunu ile bu Kanunun ek
ve değişiklikleri uygulanmaz.

Kısmiyetler

MADDE 22.- Tapu kütüğüne "korunması gerekli taşınmaz kültür var-
lığıdır" kaydı konmuş olan ve Yüksek Kurulca tescil edilerek 1 inci veya
II nci grup olarak gruplandırılmış bulunan taşınmaz kültür varlığı, her
türlü vergi, resim ve harçtan muafir.

Kültür varlıklarının korunması maksadıyla tespit, proje, bakım,
onarım, restorasyon ve kaza ile müzelerin güvenliği için kullanılmak şer-
tiyle, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milli Savunma Bakanlığınca, Kültür ve
Turizm Bakanlığınca ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce dağıtılan getirilecek her
türlü araç, gereç, makine, teknik malzeme ve kıymetli maddeler ile sadece
sarayların restorasyonunda kullanılmak üzere ithal edilecek altın ve güm-
üş varak gümrük vergisi ile resim ve harçlardan muafir.

Yasama Bölümü Sayfa : 8

lediye vergisi, harçlar ve harcamalara katılmas paylarından muafir. An-
cak, kültür varlığı durumundakiler haricinde yeni yapılan ve taşınmaz kül-
tür varlığına ilave olarak inşa edilen bağımsız binalar, muafiyetten ya-
rılanmazlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları

MADDE 23.- Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları
şunlardır:

a) Jeolojik, tarih öncesi ve tarihî devirlere aiti, jeolojik, antro-
polojik, prehistoyra, protohistoyra, arkeolojik, sanat tarihi ve etnografya
açısından belge değeri taşıyan veya ilgili bulundukları dönemin sosyal,
kültürel, teknik ve bilimsel özellikleri ile seviyesini yansıtan veya en-
der bulunur özelliklere sahip olan her türlü taşınır kültür ve tabiat var-
lıkları,

b) Millî tarihimizdeki önemleri sebebiyle, Millî Mücadele ve Tür-
kiye Cumhuriyetinin kuruluşuna ait tarihî değer taşıyan belge ve eşyalar,
Mustafa Kemal ATATÜRK'e ait zati eşya, evrak, kitap, yazı ve benzeri taşı-
nırlar.

Yönetim ve gözetim

MADDE 24.- Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları,
korunma ve değerlendirilmeleri bakımından, aşağıdaki farked esaslara tabidir-
ler:

a) Devlet malı niteliğini taşıyan korunması gerekli taşınır kül-
tür ve tabiat varlıklarının Devlet elinde ve müzelerde bulundurulması ve
bunların korunup değerlendirilmeleri Devlete aittir. Bu gibi varlıklardan
gerçek ve tüzelkişilerin ellerinde bulunanlar, devleti ödenerek Kültür ve
Turizm Bakanlığınca satın alınabilir. Satın alınmayanlar, sahipli-
rinin mülkiyetinde bırakılır. Yönetimlikte belirlenecek esaslara göre Kül-
tür ve Turizm Bakanlığınca, bu gibi varlıkların kayıt ve bakılarını kontrol
edebilir.

b) Nazar ve mülhak vakıflara ait korunması gerekli taşınır kültür
varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığının gözetim ve denetiminde bulunur.

c) Özel müze ve koleksiyoncuların ellerinde bulunan korunması ge-
rekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile gerçek kişilerin ellerinde
ve kullanımlarında bulunan ata yadigarı korunması gerekli taşınır kültür var-
lıkları Kültür ve Turizm Bakanlığının tescil ve kontrolüne tabi olmak şer-
ti ile maliklerinin mülkiyetinde ve tasarrufundadırlar. Kültür ve Turizm
Bakanlığınca yapılacak kontrolün şekli ve şartları, yönetmelikte belirlen-
ir.

d) 23 üncü maddede tanımlı yapılan millî mücadele ve Türkiye Cumhuri-
yetini tarihi ve ATATÜRK'e ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları,
Kültür ve Turizm Bakanlığınca veya Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Ku-
rultuuna satın alınabilir. Satın alınmayanlar, sahiplerinin mülkiyeti ve

Yasama Bölümü Sayfa : 9

...leri dolayısıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığının tescil ve kontrolüne tabi tutulurlar.

Müzelere alınma

MADDE 25.- Dördüncü maddeye göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca bildirilen taşınır Kültür ve tabiat varlıkları ile 23 üncü maddede belirtilen korunması gerekli taşınır Kültür ve tabiat varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bilimsel esaslara göre tescil ve tescille tabi tutulurlar. Bunlardan Devlet müzelerinde bulunması gerekli görülenler, usulüne uygun olarak müzelere alınır.

Korunması gerekli taşınır Kültür ve tabiat varlıklarının tescili, tescilli ve müzelere alınmaları ile ilgili kısıtlamalar, usuller ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Türk askeri tarihini ilgilendiren her türlü silah ve malsemenin bulundukları veya ihbar ettiklikleri yerde, tarihi niteliklerinin araştırılması, incelenmesi ve değerlendirilmesi Genelkurmay Başkanlığınca yapılır.

Tasnif ve tescil dışı birleştirilen ve müzelere alınması gerekli görülenler, sahiplerine bir belge ile işde olurlar. Belge ile işde bulunan Kültür varlıkları üzerinde, sahipleri her türlü tasarrufts bulunabilirler. Bir yıl içinde sahipleri tarafından alınmayanlar, müzelerde saklanabilir veya usulüne uygun olarak Devletçe satın alınabilir.

Müze, özel müze ve koleksiyonculuk

MADDE 26.- Bu Kanunun kapsamına giren Kültür ve tabiat varlıkları na ait müzelerin kurulması, geliştirilmesi Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlerindendir.

Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığınca izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit Kültür varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve müzeler kurabilirler. Ancak, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları, yapılacak başvuru beyan olunan istekleri değerlendirilerek, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilcek izin belgesinde belirlenir.

Gerçek ve tüzelkişilerce kurulacak müzeler, Kültür ve Turizm Bakanlığının izin belgesinde belirlenen konu alanlarına iktisad etmek şartı ile, taşınır Kültür varlığı bulundurulabilir ve teşhir edebilirler. Bu müzeler de, taşınır Kültür varlıklarının korunması hususunda Devlet müzeleri statüsünde değerlendirilir.

Anılan müzelerin kuruluş amacı, görevi ve yönetim şekli ve şartları ile, gözetim ve denetim yönetmeliikle belirlenir.

Devlet müzeleri içerisinde özel bir ihtisas ve araştırma müzeleri olan askeri müzelerin kurulması, yapılması, malsemenin ve diğer konularının tayin ve tespiti Genelkurmay Başkanlığına aittir. Bu müzelerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma düzenleri, Milli Savunma Bakanlığının, Kültür ve Turizm Bakanlığıyla birlikte hazırlayacağı bir yönetmelikle belirlenir.

...koleksiyonlar meydana getirebilirler.

Koleksiyoncular faaliyetlerini, Kültür ve Turizm Bakanlığınca bildirilmek ve yönetmelik gereğince, taşınır Kültür varlıklarını envanter defterine kaydetmek zorundadırlar.

Koleksiyoncular, ilgili müseye tescil ettirerek, koleksiyonlarındaki her türlü eseri onbeş gün önce Kültür ve Turizm Bakanlığınca haber vermek şartı ile kendi aralarında değiştirebilir veya satabilirler. Satın alma öncelik Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Kültür varlığı ticareti

MADDE 27.- Kırmıbeşinci madde gereğince tasnif ve tescil dışı bir rakıların ve Devlet müzelerine alınması gerekli görülen taşınır Kültür varlıklarının ticareti, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılır.

Bu ticareti yapmak isteyenler, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ruhsatname almak zorundadırlar. Bu ruhsatnameler üç yıl için geçerlidir. Bu sürenin bitiminden bir ay önce ruhsatname yenilenebilir. Bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresine bakılmaksızın iptal edilir.

İkametgâhını ticarethane olarak gösterme yasağı

MADDE 28.- Kültür varlığı ticareti yapanlar belli bir ticaret yeri göstermek mecburiyetindedir. Ancak, ikametgâhlarını hiçbir zaman, ticarethane veya depo olarak gösteremezler.

Ticaretخانه ve depoların kontrolü

MADDE 29.- Kültür varlığı ticareti yapanların işyerleri ve depoları yönetmelikte belirlenen esaslar dahilinde Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkililerince denetlenir.

Haber verme zorunluluğu

MADDE 30.- Kamu kurumu ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idareleri dahil), vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan taşınır Kültür ve tabiat varlıkları ile koleksiyonları, önce Devlet müzelerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür ve tabiat varlıklarından meydana getirilen koleksiyonları kuracağı komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satın alabilir. Bunlardan hazineye intikal etmiş olup da müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler, Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre, Kültür ve Turizm Bakanlığınca devrolunurlar.

Birinci fıkrafta sözü edilen, kamu kurumu ve kuruluşları, vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan askeri tarihimize ait Kültür varlıkları ile silah ve askeri malseme koleksiyonlarını Genelkurmay Başkanlığına haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu Kültür varlıklarından hazineye intikal etmiş olup askeri müzelerin koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Milli Savunma Bakanlığınca devrolunurlar.

sonuçaj ve kazi için gerekli ruhanetname, Genelkurmay Başkanlığının ifasını müteakip, müzû geçen heyet ve kurumların göstereceği usmanlar adına düzenlenir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca haklı görülebilecek sebep olmadıkça heyet ve kurumlar ruhanetnamedeki üyelerini değiştiremezler.

Su altında korunması gerekli kültür ve tabiat varliklarinin bulunduğu bölgeler, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliğı yapılarak Kültür ve Turizm Bakanliğında tespit edilir ve Bakanlar Kurulu kararı ile yayınlanır. Bu bölgelerde, sporlar anasii dalis yapmak yasaktır, ikinci fıkraya hükmüne göre izin almak sartıyla araştırma ve kasi yapılabilir.

Maliklerin mülkleri içinde yapılacak kazılar

MADDE 36.- Tasanmaz kültür varlığı sahiplerinin kendi mülkleri içinde kültür varlığı olarak makeda ile araştırma, sondaj ve kazı yapmaları da bu Kanunun 35 ve 41 inci maddeleri hükümlerine tabiidir.

Kazi Iznindo usul

MADDE 37.- Aynı kazi heyetine veya şahsa, aynı süre içinde kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılan kurtarma kazıları dışında, birden fazla yerde kazi ve sondaj izni verilemez. İzin verilmesi, araştırma, sondaj ve kazının yapılması, elde edilecek kültür ve tabiat varlıklarının muhafaza şartları, bu eserler üzerinde araştırma, sondaj ve kazi faaliyetlerine tanınacak diğer haklar bir yönetmelikle tespit olunur.

Kazi isninin dovredilomeyocagi

MADDE 39.— Türk ve yabancı bilim kurumlarına veya onların adına hareket eden kişilere verilen kazi ve sended ruhstnameleri ile araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan devredilemez. Bu izn için bir beşkesi tevkil olunamaz.

Araştırma, sonday ve kazı işininin hükümsüzlüğü

MADDE 39.- Kültür ve Turizm Bakanlığınca kabul edilen haklı bir sebep gösterilmeden, ruhatnase tarihinden itibaren, en çok altı ay için de başlanılmayan araştırma, kazi ve sondajlara ait işin ve ruhatnaseler, hükümsüz sayılır. Araştırma, sondaj ve kazi çalışmaları, makul bir sebep gösterilmekleisin iki aydan fazla tatil edilemez. Bu süreyi geciktirenlerin işin ve ruhatnaseleri iptal edilmiş sayılır. Ayrıca, bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhatnaseleri iptal edilir ve bu gibiler, daha sonra işin ve ruhatse verilmez.

Arastirna, gondaŝi vo knuzi igando sŝure

MADE: 40. - Kari ve sondej ruhestnameleri ile araştırma izni bir yıl için geçerlidir. Ruhestname ve izin süresinin sonunda hayet başkanı karsı, sondej ve araştırmaıya devam edilidini, yasalı olarak bildiridigi takdirde, bu hak her yıl mürecaat şartı ile gelecek yıllarda da mürecaat-çı için saklı tutulur.

Kazdan çikan eserlerin müzelerə nəqli

MADDE 41.- Kazılarla meydana çıkan bütün taşınır kültür ve tabiat varlıkları, karı yapan heyet ve kurumlar tarafından her yıl yapılan kezi sonunda Kültür ve Turizm Bakanlığının göstereceği Devlet müzesine naklolunur. Kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen insan ve hayvan iskeletleri ile bütün fosiller, Kültür ve Turizm Bakanlığınca uygun görüldüğünde, tabiat tarihi müzeleri ile üniversitelere verilmelidir diğer

Yazama Bölümü Sayfa : 13

MADDE 31.- Osmanlı Padişahlarından Abdülmecit, Abdülhamid II, Abdülhamit, V. Mehmet Reşat ve Vehdettin'e ait sikkelerden sadece İstanbul, Konstantiniye, İslambol derplı olanlar, bu kanuna göre tesçille tabii bul, Konstantiniye, İslambol derplı olabilirler.

olmaksızın alınıp satılabillirler.

tabidir.

MADDE 32.- Yurt içinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının çıkarılmasına yetkili olan bakanlarımız dikkate alınarak yurtdışı taşınır kültür ve tabiat varlıklarının çıkarılmasına yetkili olan bakanlarımız tarafından belirlenir.

varlıkları yurt dışına çıkarılamaz. Ancak, millî kaynaklarımızın her türlü hasar, zarar, tehdit veya tecavüz ihtimaline narak, bunların her türlü hasar, zarar, tehdit veya tecavüz ihtimaline karşı, gideceği ülke makamlarından teminat almak ve sigortalanmak şartı ile, yurt dışına geçici olarak sergilendikten sonra geri getirilmelerine; Kùltür ve Turizm Bakanlığınca teşkil edilecek yükseköğretim kurumlarının Kùltür ve Turizm Bakanlığının başkanlığında oluşan bilim Arkeoloji ve Sanat Tarihi bilim dallarının başkanlarından oluşan bilim Kurulunun kararı ve Kùltür ve Turizm Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunun kararı verilir.

[illegible]

kırlarında bersherlerinde pötürülleri.
ve tabiat varlıkları ve tabiat varlıkları
kültür/günderilmesi

Yurt dışına geçici olarak sevk olunanların beraberlerinde pasaportları ile, Türkiye'deki kordiplomatik temsilatların yapacak işlemler, getirdikleri bu tür varlıkların giriş ve çıkışlarında yapılacak işlemler, istenecek belgeler ve ilgili diğer hususlar Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının birliğinde düzenlenecek.

Yurt dışından getirme

MADDE 33.- Yurt dışından kültür varlığı getirilen eserler

Коды чікагса

MADDE 34.- Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olan kuruluşlardaki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının sığdırılma, eğitim, bilim, araştırma ve koruma işleri ile fotoğraflarının ve filmlerinin çekilmesi, yayılması ve tanıtma amacı ile fotoğraflarının ve filmlerinin izine bağlanmaları ve kopyalarının çıkarılması Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır.

VONSTRECKE

TELEPHONE BOOK

Investigations. Sondaj, Kazi ve Define Arama

sondağı ve kazı işini

MADDE 35.- Bu Kanun hükümlerine tabii, taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının araştırılması, muayene edilmesi, korunması, idare edilmesi, restorasyonu, sergilenmesi, tasarrufu ile bunların değerlendirilmesine ilişkin faaliyetler, bu Kanunla yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından yapılır.

tekrar, sadece Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir. hakki, sadece Kültür ve Turizm Bakanlığına takdir ve Milîîsel ve mâlî yeterliği Kültür ve Turizm Bakanlığına isnâ, Kültür ve kabul olunan Türk ve yabancı heyet ve kurumlar araştırma ismi, Kültür ve Turizm Turizm Bakanlığı tarafından; sondaj ve kazı yapma ismi Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından; sondaj ve kazı yapma ismi Kültür ve Turizm Bakanlığına teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu kararı ile verilir. Kültür ve Turizm Bakanlığı elemanları veya bu Bakanlıkça görevlendirilecek Türk bilim adamları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar, Kültür ve Turizm adamları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar, Kültür ve Turizm

Yasağa Bölümü Sayfa : 12

TÜRK BİLİM KURUMLARININ YAKINLAŞTIRILMASI
da elde edilen akteri tarihle ilgili her türlü taşınır kültür varlığı,
Genelkurmay Başkanlığının uygun görüşü ile, Kültür ve Turizm Bakanlığın-
ca akteri müseleslere devredilir.

Zarar vermeye tasminat yükümlülüğü
MADDE 42.- Kazi ve sondej izni alanlar, bu çalışmayı sahipli ara-
side yaptıkları takdirde, kazi, sondej ve araştırma bölgesindeki arazi
sahiplerinin zararlarını tasmin ile yükümlüdürler. Arazi sahipleri Kültür
ve Turizm Bakanlığının oluşturma komisyonca takdir edilecek tasminat
kararlarında, kazi ve sondej veya araştırma için vermeye mecburdurlar.

Bu gibi yerler, gerektiğinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca kamu-
laştırılabilir. Yabancı bilim kurumlarının yapılan kazılarında, bu kamulaş-
tırmanın bedeli kazi sahipleri tarafından ödenir. Hazine adına teselli edi-
lecek yerin kamulaştırma bedelinin takdirinde Genel Kamulaştırma hükümle-
ri uygulanır. Bu maddede gereğince ödenen tasminat ve kamulaştırma bedel-
lerinin takdirinde, kazi, sondej ve araştırma faaliyetlerinden önce, mev-
cut Kültür ve Tabiat Varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri ile,
bu faaliyetler sonucu bulunan Kültür Varlıklarının değeri, dikkate alınmaz.

Yayın hakkı
MADDE 43.- Kazi, sondej ve araştırmalarda, meydana çıkacak olan
varlıkların yayım hakkı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hüküm-
leri gereğince, kazi, sondej ve araştırma izni alan heyet ve kurumlar adı-
na, kazi, sondej ve araştırma yayım idare edenlere aittir. Kazi başkan-
ları, her kazi dönemi sonunda, Kültür ve Turizm Bakanlığınca bilimsel bir
rapor vermekle yükümlüdürler. Kasının bitiminden itibaren, kazi dönemi ça-
lışmalarını ait bilimsel raporlarını en geç iki yıl, nihai bilimsel rapor-
larını ise beş yıl içinde yayımlamayan kazi heyetlerinin kazi, sondej ve
araştırmalarda buldukları Kültür ve Tabiat Varlıkları üzerindeki her
türü yayım hakkı Kültür ve Turizm Bakanlığına geçer.

Kültür ve Turizm Bakanlığı adına yapılan kazi, sondej ve araştırma-
lara ait bilimsel raporlar, kazi başkanlığınca, yayımlanacak şekilde hazırlanır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bunlardan gerekli görülenleri yayımlar.
Kültür ve Turizm Bakanlığınca uygun görülecek masraflar dışında, yukarıda açıklanan süre içinde son raporlarını yayımlanmış bulunan heyet ve kişilere yeni bir kazi için ruhsatname verilmaz.

Giderler
MADDE 44.-Kazi, sondej ve araştırma yapılan saba ile, kazi, sondej ve araştırma çıkan Kültür varlıklarının yerinde korunmasını sağlamak maksadıyla, kazi yerinde geçici olarak oluşturulacak beklentilerin ücret ve masrafları ile kazi yerinin eski haline getirilmesinin gerektirdiği giderleri karşılamak, kazi sırasında meydana gelebilecek zararları tasmin ve bunlarla ilgili bütün giderler, düşenlencek yönetmeliğe göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ruhsat vermez veya süre uzatma sırasında, kazi sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına yatırılan paralardan ödenir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından finanse edilen konularda, diğer karayollarının mal sandığına yatırılması zorunlu değildir.

MADDE 45.- KÜLTÜR ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılan kazılarda ortaya çıkan taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının bakım, onarım ve çevre düzenlemeleri ile taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının bakım ve onarım ları kazi başkanlığınca yapılır.

Araştırma, kazi ve sondejlerin geçici olarak veya tamamen durdurulması
MADDE 46.- Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak yapılan kazi, sondej ve araştırmalar, Kültür ve Turizm Bakanlığınca geçici olarak veya tamamen durdurulur.

Tesislerin devri
MADDE 47.- Heyet ve kurumlar adına, kazi, sondej ve araştırma yapan şahıslar tarafından, işe başlamak için veya çalışmaların devamı sırasında muhtelif şekillerde satın alınan veya inşa edilen depo, lojman ve benzeri tesisler ve mülkleri, kasının sonunda bedelsiz olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığınca devredilir. Bu tesislerin kullanılacak şekillerinin tayinine Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilidir.

Araştırma, kazi ve sondejde görevlendirilecekler
MADDE 48.- Yabancı heyet ve kurumlar tarafından yapılan araştırma, kazi ve sondejlerde Kültür ve Turizm Bakanlığı Beki Zorlar ve Mülkler Genel Müdürlüğü uzmanlarından bir veya birkaç temsilci bulundurur. Türk heyet ve kurumlarının yapılan araştırma, kazi ve sondejlerde Kültür ve Turizm Bakanlığınca yetkili bir uzman katılır. Temsilci ve uzmanların seçimi ve görevleri, yönetmelikle belirlenir.

Türk heyet ve kurumlarının yapılan kazılara katılacak Kültür ve Turizm Bakanlığı uzmanlarının yol masrafları, yemeyeleri ve saruri giderleri, 6245 sayılı Harortak Kanunu hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir.

Yabancı kurum ve heyetler tarafından yapılan araştırma, kazi ve sondejlerde görevlendirilecek Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcilerine ödenecek olan yol masrafları, yemaye, temsil ödenekleri ve su altı dalgı tasminatı, kazi başkanlığınca Kültür ve Turizm Bakanlığınca peşinen tahsil edilip bir Devlet bankasının yetirilir. Temsil ödeneklerinin miktarı, her yıl Kültür ve Turizm Bakanlığınca tayin edilir.

Araştırma, kazi ve sondej için yasağı
MADDE 49.- Türkiye'deki ölçülükler ve konasolölükler masraflarında, araştırma, kazi ve sondej izni verilmaz.

Define arama
MADDE 50.- Define arama isteyenlere, bu Kanunun 6 nci maddesinde korunması gerekli taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlığı olarak belirtilen yerler ile tespit ve teselli edilen sit alanları ve mesarlıklar dışında, Kültür ve Turizm Bakanlığınca define arama ruhsatname verilebilir.

Define arama isteyenlere ayar süre içinde birden fazla yerde arama izni verilmaz. Define arama izni, başkalarının devredilemez. Bu iz için bir beşgazi tertil olunmaz.

Define aramada, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından temsilci olarak gönderileceklerin yolculuk ve yemayele-

olan Emenek, Bakanlıkça, defne arayışından faydalanarak
Devlet bankasına yatırılır.

Arama Rubhatının verilmesi, define arayışından istenilen sonuçların alınmasını sağlamak için gerekli tedbirlerin alınması, kültür ve turizm bakanlığı ile maliye bakanlığının birlikte düzenleyeceği yonetmelikle belirlenir.

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu ile Bölge Kurulları

Kuruluf
 MADDE 51.- Yurt içinde bulunan ve bu Kanunda tanımlanan koruması
 ile ilgili hizmetlerin bilim-

MADDE 51.- İurt içinde bulunan ve bu Kanuna tabii olan her türlü taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenen Kurumlarca "Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüzekele Kontrol Komisyonu" kurulur. Bu Kurumların görevleri, yetkileri ve çalışma esasları Bakanlıkça tespit edilecek bôlgelerde "Taşınmaz Kültür ve Turizm Bakanlığınca kurulacak Kurullar"la koordineli olarak yürütülür. Bu Kurulların görevleri, yetkileri ve çalışma esasları Bakanlıkça tespit edilecek bôlgelerde "Taşınmaz Kültür ve Turizm Bakanlığınca kurulacak Kurullar"la koordineli olarak yürütülür.

Yüksek Kurulun görevleri

MADDE 52.- Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu

- Görevleri şunlardır:**
- Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyon ile ilgili işlerde kullanılacak ilkeleri belirlemek,
 - Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit olunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının tescilini yapmak,
 - Anılan varlıklarla ilgili olarak Yüksek Kurula intikal edecek veya bizzat bilgi edindiği konu ve konusmasılıklar hakkında Kültür ve Turizm Bakanlığına görüş bildirmek,
 - İlke kararları ve diğer görüşler doğrultusunda yapılacak uygulama, malarda Kültür ve Turizm Bakanlığına yardımcı olacak ve sonuçlarını izlemek, malarda Kültür ve Turizm Bakanlığının diğer görevleri yapmak.

Yüksek Kurul Üyeliği. Yüksek Kurul üyesi ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu üyesi.

MADDE 53.- Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu ile tabii taşınmaz kültür üzerine onbeş üyeden oluşur.

a) Tabii Üyeler:

- (1) KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI MÜDÜRLÜĞÜ,
- (2) KÜLTÜR VE TURİZM Bakanlığının ilgili müdöres yardımcı,
- (3) KÜLTÜR VE TURİZM Bakanlığının Eski Seerler ve Múseer Genel Müdürü,
- (4) KÜLTÜR VE TURİZM Bakanlığının Turizm Genel Müdürü,
- (5) İaar ve İskân Bakanlığının Planlama ve İmar Genel Müdürü,
- (6) Tarım ve Orman Bakanlığının Orman Genel Müdürü,
- (7) Vekâletler Genel Müdürü,

b) Temsilci Üyeler:

Facilitate.

Yasame Bolomd Sayfa: 17

Öğretim üveligi sıfatları sona eren veya herhangi bir sebeple yük-
seköğretim kurumlarından ayrılanların üyelikleri düşer.

Yüksek Kurul toplantılarına, gerekliğinde Kültür ve Turizm Bakanlığının Başhukuk Müşaviri ile çağrılacak başka uzmanlar, oy hakkı olmaksızın katılabilir.

Yüksek Kurulun Başkanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarıdır. Başkan bulunmadığı zaman Müsteşar Yardımcısı kendisine vakâlet eder.

Tensilci üyelerin nitelikleri

MADDE 54.- Yüksek Kurulun temsilci Üyelerinin, yükseköğrenim görmüş olmaları ve 55 üncü maddede belirtilen bilim dallarından biri veya birkaçında tanınmış ve bu alanlarda çalışmalar yapmış, tercihen yurt içinde ve veya yurt dışında yayımlanmış eserler vermiş olmaları şarttır.

Yüksek kurul üyelik süresi - üyeliğin sona ermesi

MADDE 55.- Tabii Üyelerin kurul üyelikleri, kurumlarındaki görevleri süresince devam eder. Temsilci Üyelerin üyelikleri ise yedi yıl sürer. Bu üyeler iki dönemi aşanarak parti ile yeniden seçilebilirler.

Üyelikleri sonsuz olan, Bilen, istifa eden; hastalık ve görev gereği emariç, yıllık toplantıların düdüğüne katılmayan ve bir yılın fazla süre ile yurt dışına giden temsilci üyelerin yerine 53 üncü maddeye göre aynı teminatta bulunan en seç iki ay içinde yeni üye seçilir.

Yüksek Kurulun Çalişma Sekli

MADDE 56.- Yüksek Kurul ayda en az bir defa toplanır. Gerektiğinde, Kültür ve Turizm Bakanının çağırısı üzerine, olağanüstü toplanabilir.

Kurulun çalışma gündemi Kurul Başkanlığınca hazırlanır ve toplantıdan bir hafta önce üyelere duyurulur.

Kurul salt çoğunlukla toplanır, toplantıya katılan üyelerin en az üçte ikisinin oyları ile karar verilir.

Yüksek Kurulun idari hizmetlerini yürütmek üzere Kültür ve Turizm Bakanlığınca bünyesinde bir büro kurulur.

Bölge Kurullarının Görevi

MADDE 57.- Bölgce Kurulları, Yüksek Kurulun verdiği ilke kararlarına
Yüksek Kurultayla, uygulamaya yönelik kararlar almakla görevlidir.

Bölge Kurullarının oluşumu

MADDE 53.- Bülge Kurulları dört tabif, beş temsilci olmak üzere do-
rus üyeden oluşur.

a) Tabiiyyeler:

- (1) KÜLTÜR ve Turizm Bakanlığının bölgedeki Teknik Müdüğü,
- (2) KÜLTÜR ve Turizm Bakanlığınca tesbit edilecek bölgedeki Devlet Misesi Müdüğü,
- (3) İmar ve İskân Bakanlığının bölge müdüğü, bulunmadığı yerlerde il İmar müdüğü,
- (4) Vekâliyat Genel Müdürlüğünün o bölgedeki en üst görevlisi.

b) Temsilci üyeler, Yürürlükte bulunan Kurullarda, Bölgedeki Yükseköğretim Kurumlarının ara-
Yükseköğretim Kurulunca, Bölgedeki Yükseköğretim Kurumlarının ara-
oileji, misanlık, sanat terbihi, şehircilik, peyzaj mimarisi bilim dalların-
dan seçilecek birer öğretim üyesinden oluşur.

Bölge Kurullarının toplantılarına, ihtiyac duyulduğu takdirde, gün-
demde konulan bulunan kamu kurum ve kuruluşları (belediyeler dahil) temsil-
cileri, oy hakkı olmaksızın davet edilebilir.

Bölge Kurul üyelerinin nitelikleri ve gelişme şekli
MADDE 59.- Bölge Kurullarının temsilci üyelerinin nitelikleri Yür-
sek Kurulum temsilci üyelerinin nitelikleri aynıdır.

Bölge Kurulları, beşten ve beşten fazla yardımcılarını kendi aralarından
seçerler, başkan bulunmadığı zaman yerine başkan yardımcısı vazifet eder.

Toplantı gündemleri başkanlıkçe basırlanır. Toplantılar Üçte iki ka-
çoğunlukla yapılır ve toplantıya katılanların Üçte iki çoğunluğu ile ka-
rar verilir.

Bölge Kurulları ayda en az iki defa toplanır. Gerektiğinde, Başka-
nın çağırısı Üslerine olağanüstü toplantılar da yapılabilir.

Bölge Kurullarının idari hizmetlerini yürütmek Üsere, yeteri kadar
elemanlı olan büroler kurulur.

Kurul üyelerinin sons emsisi ve üyelik süresi
MADDE 60.- Bölge dışına atanmış üyelerin üyelik sıfatları sons erer.

Boğalen üyeliklere 50 inci maddede gereğince yenileri seçilir. Bölge Kurul-
larının seçime gelen temsilci üyelerinin üyelik süresi beş yıldır. Süresi
dolan üye yeniden seçilebilir.

Kararlara uyum sorumluluğu
MADDE 61.- Kamu kurum ve kuruluşları (belediyeler dahil) ile gerçek
ve tüzel kişiler, kendilerini ilgilendiren hususlarda, Yüksek Kurul ile Böl-
ge Kurullarının kararlarına uyum sorumludur.

Bölge Kurullarının kararlarına tebliğ veya ilân tarihinden itibaren
otuz gün içinde yapılacak itirazlar, Yüksek Kurulca incelenir ve sonucu
başlanır.

Kurul üyelerinin yolluk ve gündelikleri
MADDE 62.- Yüksek Kurul ve Bölge Kurulları üyelerinden umumî harcı-
rah hükümlerine tabi bulunmaların kurul toplantıları için memuriyet mahal-

leri dışındaki seyahatlerinde yol giderleri ve gündelik, tabii üyeler
mensup oldukları kurumlarının, diğer üyeler, Kültür ve Turizm Bakanlığın-
ca 8denir.

Kurullarla ilgili yönetsellik
MADDE 63.- Yüksek Kurul ile Bölge Kurullarının görev, yetki ve
sorumlulukları ile bu Kurulların kendi aralarındaki ve Kültür ve Turizm
Bakanlığıyla olan ilişkileri bir yönetsellikle düzenlenir.

ALTINCI BÖLÜM

İktisadi ve Sosyal

Kültür varlıklarını bulamlara verilecek iktisadi

MADDE 64.- Milliye Omburıyeti sınırları içinde yer üstünde, yer
altında ve su altında bulunan taşınır Kültür varlıklarının 4 üncü maddede
yasalî maksat ve merullere, aynı maddede yasallı sùreler içerisinde haber
vermelere:

25 inci maddeleri uygulanır. Ayrıca iktisadi verilecek

b) Bulunan varlık bakımının mülki içinde ise Kültür ve Turizm Ba-
kanlığının varlığın değeri dikkate alınarak, takdir olunsak bedelin %50'i
iktisadi olarak bulın ile mülk sahibi arasında yarı yarıya paylaşılır.

c) Kültür varlığı Devlete ait arsada bulunmuş ise, takdir olunsak
bedelin %40'ı bulama iktisadi olarak verilir.

d) Herede bulunursa bulumsun haber verilen Kültür varlığı korunması
gerekli nitelikte olmadı takdirde haber verenele bu Kanunun 25 inci mad-
desindeki işlem uygulanır. Ayrıca iktisadi verilecek.

e) Herede olursa olumsun yeni bulumsun da 4 üncü maddede yasallı sùre-
ler içinde haber verilemediğinden dolayı gislenmiş sayılan Kültür varlıkla-
rını haber verenele ile, bunları yakalayan kamu görevlilerine, 1905 sayılı
"Mevkul ve Gayrimenkul Emsal ile Zamların İntifa Haklarının ve Daimi Vergi-
lerin Maktulalarını Haber Verenele Verilecek İktisadiyelere Dair Kanun'da
taşınır mallar için gösterilen oranlar dahilinde tespit edilen bedel iktis-
adi olarak verilir.

f) Yukarıdaki fıkralardan herhangi biri uyarınca Kültür varlıkları-
nı bulan, haber veren veya yakalayan kişiler birden fazla ise verilecek
iktisadiyeler bunlar arasında eşit olarak paylaşılır.

g) Yukarıda belirtilen iktisadiyelerin tahakkuk ve tediyesine ait iş-
lemler Maliye ve Kültür ve Turizm Bakanlıklarında birlikte basırlanacak
yönetmelik esaslarını göre yapılır.

Ceseler

MADDE 65.- Bu Kanunun 9 uncu maddesine atfı hareket edenler:

a) Korunması gerekli taşınmas Kültür ve tabiat varlıklarının yıkıl-
masına, basılmasına, tahribine, yok olmasına veya hazine suretle olursa
olunsun sarara uğramalarına kasten sebebiyet verenele iki yıldan beş yıla
kadar ağır hapis ve ellibin liradan ikiyüzbün liraya kadar ağır para ce-
zasıyla cezalandırılır.

Bu fiiller korunması gerekli Kültür ve tabiat varlığını yurt dışına
kaçırarak maksadıyla işlenmiş ise yukarıda belirtilen ceseler bir kat artı-
rılır.

b) Bit şartlarına ve korunma planlarında, Taşınmas Kültür ve Tabiat
Varlıkları Yüksek Kurulunca belirlenen alanlarda öngörülen şartlara atfı
işlenmiş inşaat yapan veya yaptıranlar bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis
ve ellibin liradan ikiyüzbün liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırıl-
lırlar.

c) Bu Kanunda belirli usuller dışında usulsüz yıkma veya inar işni
verenele iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası, ayrıca ellibin lira-
dan ikiyüzbün liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Usulsüz belge verenele, ilân ve tebligat yapanlar

MADDE 66.- Bu Kanunun 16 noı maddesinde yer alan yasaklara atfı

olarak belge verenele, suç diğer kanunlarda daha ağır bir cesayı gerektir-
mediği hallerde, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirtebeşbin liradan
yüzbün liraya kadar ağır para cezası ile; bu Kanunun 7 noı maddesinde yer
alan ilân veya tebligatı bilerek, süresinde usulsüz uyum yapayanlar ise,
üç aydan bir yıla kadar hapis, beşbin liradan otuzbin liraya kadar ağır
para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 75.- Türk Ceza Kanununun ikinci kitap, onuncu babının 1 inci ve 2 nci fıkralarında yazılı suçların konusu bu Kanunun kapsamına giren kültür varlıkları ise, muayyen olan oca üçte birinden az olmak üzere, iki katına kadar artırılarak hükümlenir.

YEDİNCİ BÖLÜM
Diğer Hükümler

Türürlükten kaldırılan kanunlar

MADDE 76.- 28.2.1960 tarih ve 7463 sayılı "Hususî Şahıslara Ait Eski Eserlerle Tarihî Abidelerin İstimlakı Hakkında Kanun"; 25.4.1973 tarih ve 1710 sayılı "Eski Eserler Kanunu"; 2.7.1951 tarih ve 5805 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkilatı ve Vazifelerine Dair Kanun" ile 18.6.1973 tarih ve 1741 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkilatı ve Vazifelerine Dair 2 Temmuz 1951 tarihli ve 5805 sayılı Kanunda Bazı Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun" yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1.- Bu Kanunun 7 nci maddesine göre tespit ve tesvî işlemleri yapıldıktan, 19 uncu fıkra sonuna kadar olan döneme ait taşınmaz kültür varlıklarının malikleri, bunların korunmalarına gerek olmadığına tasdiğini Kültür ve Turizm Bakanlığında isteyebilirler. Kültür ve Turizm Bakanlığı yönetmeliğe uygun bilgileri içeren bu başvuruları, görevlendirildiği uzmanlara incelettikten, en geç üç ay içinde, Yüksek Kurula iletir. Yüksek Kurul en geç altı ay içinde konuyu inceleyip karara bağlar.

GEÇİCİ MADDE 2.- Gerçek ve tüzel kişiler, koleksiyoncular, bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, ellerinde bulunan korunması gerekli taşınır Kültür ve Tabiat varlıklarını, menşe göstermekle, 24 ve 25 inci maddelere göre Devlet müzelerine satılabilir veya envanter defterlerine kayıt ederek en yakın müzeye onaylatmaları şartıyla Kanunun 24 üncü maddesi hükümlerinden yararlanabilirler.

GEÇİCİ MADDE 3.- Bu Kanunla kurulması öngörülen Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu oluşuncaya kadar, 5805 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu görevine devam eder.

GEÇİCİ MADDE 4.- Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunun seçile gelen temsilci üyeleri, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren iki ay içinde seçilir.

GEÇİCİ MADDE 5.- Bu Kanunda belirtilen yönetmelikler, Kanunun yayımlanmasından itibaren en geç altı ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konur. Bu yönetmelikler Hasmî Gazetede yayımlanır.

GEÇİCİ MADDE 6.- Genel Kadro Kanunu çıkıncaya kadar, bölge kurulları için bu Kanuna ekli bulunan kadro cetveli uygulanır.

MADDE 57.- Bu Kanunun 4, 27, 28 inci maddelerine aykırı hareket edenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi beş bin liradan yûsbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 58.- Bu Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına aykırı davranışlara, beş yıldan on yıla kadar ağır hapis, yûsbin liradan üçyûsbîn liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Ayrıca Kültür ve Tabiat Varlığına el konularak müseye teslim edilir. Bu fiillerin işlenmesi sırasında kullanılan her türlü aya ve araçlara el konulur. Kamu kuruluşlarına ait aya ve araçlar bu hükümler dışında dır.

Tetik ve kontrole muhalefet
MADDE 59.- Bu Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan tetik ve kontrole muhalefet edenler ile 41 inci maddede yer alan makûl işlerine aykırı hareket edenler altı aydan bir yıla kadar hapis ve yirmi beş bin liradan yûsbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Özel mülkiyete konu olanlar
MADDE 70.- Bu Kanunun 24 üncü maddesine aykırı hareket edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi beş bin liradan yûsbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Kasi, sondaj ve araştırma ile ilgili hükümlere aykırı hareket
MADDE 71.- Bu Kanunun 38, 42 ve 43 üncü maddelerine aykırı hareket edenler ellibin liradan üçyûsbîn liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Kamu personeline ilişkin kararlar
MADDE 72.- Bu Kanunun uygulamasında, görevli kamu personeli hakkında yapılacak iş ve işlemler ve alınacak her türlü kararlar ve bu kararlara karşı yapılacak itirazlar, baccellikle incelenir ve sonuçlandırılır.

Özel müse ve koleksiyonculara ilişkin hükümlere aykırı hareket
MADDE 73.- Bu Kanunun 26, 30 ve 31 inci maddelerine aykırı davranışlara, suç daha ağır bir ceza gerektiriyorsa, üç aydan bir yıla kadar hapis ve yirmi beş bin liradan yûsbin liraya kadar ağır para cezası verilir.

İstinis araştırma, kasi ve sondaj yapanlar
MADDE 74.- Rubastis sondaj ve kasi yapanlar, iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve ellibin liradan üçyûsbîn liraya kadar ağır para cezası; istinisi define araştıranlara da bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve yirmi beş bin liradan yûsbin liraya kadar ağır para cezası; istinisi araştıran yapanlara ellibin liradan üçyûsbîn liraya kadar ağır para cezası verilir. Bu fiilleri yurt dışında Kültür Varlıklarını Kaçırma amacıyla yaptıkları anlaşılanlar ve bu fiili işlemler Kültür Varlıklarının korunmasında görevli kişiler ise bu maddede yazılı cezanın iki katı verilir. Bu kişiler ellerinde bulunan Kültür Varlıkları, bedel baccaksinin alınıp, ilgili müselere teslim edilir.

MADDE 77.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 78.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

22/7/1983

BÖLGE KURULLARININ KADROLARINA İLİŞKİN ÖZGEL

Unvan	Sınıfı	Derece	Kvöt	Kr. Göstergesi
Bölge Kurulu Büro Müdürü	GİH	2	8	+ 200
Müdür Yardımcısı	GİH	3	16	+ 100
Uzman	GİH	3	16	+ 100
Y. Mimar - Mimar	THS	3	16	
Y. Mimar - Mimar	THS	8	24	
Şehir Plancısı	THS	8	24	
Resam	THS	10	8	
Memur	GİH	13	40	
Daktilo	GİH	14	32	
Şoför	GİH	14	8	
Ödacı	YHS	14	24	

18.12.1982 Tarihli ve 2761 Sayılı 1983 Mali Yılı Bütçe Kanununa Bağlı Cetvellerde Değişiklik

Yapılması Hakkında Kanun

Kanun No: 2864

Kabul Tarihi: 21.7.1983

MADDE 1.- 2761 sayılı 1983 Mali Yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) iş-reteli cetvelin ilişik (1) sayılı cetvelde yasılı tertiplerine (330 000 - 000 000) liralık ek ödenek verilmektedir.

MADDE 2.- 2761 Sayılı 1983 Mali Yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) iş-reteli cetvelin Disiplinleri Baskınlığı kısmının sonunda bulunan "237 sayılı Kanuna göre 1983 yılında satın alınacak taşıtlar" listesinin 3 - Diğ Temsilcilik, hissetimde kullanılmak üzere, güvenlik önlemleri servisi araçları listesi ilişik (2) sayılı cetvelde yasılı şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 3.- 2761 sayılı 1983 Mali Yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) iş-reteli cetvelin Kültür ve Turizm Bakanlığı kısmının sonunda bulunan "237 sayılı Taahhüt Kanununa göre 1983 yılında satın alınacak taşıtlar" listesinin dem ilişik (3) sayılı cetvelde yasılı taahhüt eklenmiştir, ilişik (4) sayılı cetvelde yasılı taahhüt eklenmiştir.

Yasama Bölümü Sayfa : 22

reteli cetvelin Maliye, Ticaret ve Enerji ve Tabii Kaynaklar bakanlıklarının sonuna (5) sayılı cetvelde yasılı taşıtlar eklenmiştir.

MADDE 5.- 2761 sayılı 1983 Mali Yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) iş-reteli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmında yer alan 111-02-2-001-710 tertibinin altına aşağıdaki ibare eklenmiştir.

Öğretmen konutları 775 sayılı Gecekondu Kanunu, 1164 sayılı Arsa Ofisi Kanunu ve 4947 sayılı T.Emlak Kredi Bankası Kanunu gereğince elde edilen arsalar üzerine de inşa ettirilebilirler.

MADDE 6.- 2761 sayılı 1983 Mali Yılı Bütçe Kanununun 22 nci maddesine bağlı (1) iş-reteli cetvelin (a) fıkrasındaki açıklama kısmına aşağıdaki ibare eklenmiştir.

İl özel idarelerine ve belediyelere yapılacak satışlarda üst sınır (10 000 000 000) liralıdır.

Yürürlük

MADDE 7.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 8.- Bu Kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

22/7/1983

Program	Alt Program	Ödenek Türü	Faaliyet/Proje	Harcama Kalemi	(A) MALİYE BAKANLIĞI	Eklenen Lira
940					MALİ TRANSFERLER	45 000 000 000
					DİĞER MALİ TRANSFERLERLE İLGİLİ ÖDEMELER	
303					Yatırımları bulundurma fonu	13 500 000 000
309					Yönelik ödenek	
					(Bu miktardan 10 000 000 000 liranın belediyelere yardım olarak kullanılır)	
940					Mali transferler	31 500 000 000
940					SOSYAL TRANSFERLER	44 000 000 000
					TC EMEKLİ SANDIĞINA ÖDEMELER	
402					3434, 1425 ve 1301 sayılı kanunlar gereğince TC Emeklili Sandığına yapılacak ödemeler	8 000 000 000
404					950 Sosyal transferler	
					2022 sayılı Kanuna göre ödenen aylıklar	
405					950 Sosyal transferler	
					TC Emeklili Sandığına ilgili kanun, tüzük, yönetmelik ve kararname hükümlerine göre yapılacak diğer ödemeler	8 000 000 000

Yasama Bölümü Sayfa : 23

EK 3

Devlet Müzelerine Bağışlama :

Madde 10 — Bu yönetmeliğin 9 uncu maddesine göre yurt da getirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ülke içinde satılamaz, başkalarına devredilemez. Ülke dışına çıkarılmak istenmediği takdirde ancak devlet müzelerine bağışlanabilir.

Yurt İçinde Kültür Varlığı Edinme :

Madde 11 — 2863 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre yurt içinde korunması gerekli kültür ve tabiat varlığı edinen elçilikler ve uluslararası kuruluşlar ile konsolosluklar mensubu diplomatik statüye sahip kişiler yurt dışına çıkışlarında bunları beraberlerinde götüremezler. Bunların yurt içinde değerlendirilmesi 10 ncu madde hükümlerine tabidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yürürlük ve Yürütme

Madde 122 — Bu yönetmelik yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Madde 13 — Bu yönetmeliği Kültür ve Turizm Bakanı. Dış İşleri Bakanı ve Milli Savunma Bakanı yürütür.

Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik (*)

Amaç :

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarına sahip olanlar ile koleksiyoncuların uymaları zorunlu esasları ve bunların gözetim ve denetim ilkelerini belirlemektir.

(*) Bu Yönetmelik 15.3.1984 gün ve 18342 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Kapsam :

Madde 2 — Bu yönetmelik, korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarına sahip olanlar ile koleksiyoncuların uyması gerekli işlemlerin esaslarına ve bunların hak ve sorumluluklarını kapsar.

Dayanak :

Madde 3 — Bu yönetmelik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Korunma Kanununun 24, 26, 30 ve 53 üncü maddeleri ile geçici 2 nci maddesi gereğince hazırlanmıştır.

Tanımlar ve Kısaltmalar :

Madde 4 — Bu yönetmelikte geçen :

«Bakanlık»; Kültür ve Turizm Bakanlığı,

«Müze»; Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı müzeleri,

«Koleksiyon»; Belirli bir sistem içinde sınıflandırılarak belirli şartlarda, belirli bir yerde saklanan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarından oluşan gruba,

«Koleksiyoncu»; Koruma, değerlendirme, varar sağlama ve merakı tatmin amacıyla korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının koleksiyonuna yapan veya yapacak olan kişi veya kuruluşları,

ifade eder.

Başvuru :

Madde 5 — Taşınır kültür ve tabiat varlıkları koleksiyonculuğu yapmak isteyenler en yakın müze müdürlüğüne yazılı olarak başvururlar. Bu başvuruya aşağıdaki belgeler eklenir.

(a) Nüfus hüviyet cüzdanı örneği,

(b) İkametgâh belgesi,

(c) Eski eser kaçakçılığı, kaçak kazı veya gizli define arayışlığı gibi suçlardan hükümlü olmadığına dair Cumhuriyet Savcılığından alınacak belge,

(e) Koleksiyonun bulundurulacağı yerin adresi.

(f) Varsa ellerinde bulunan eserlerin adını ve cinsini belirtir bir liste.

g) Tüzel kişilerden ise, e ve f fıkralarında belirtilen belgeler ile yetkili kurullarından alınan karar veya onay.

Bu başvuru üzerine müze müdürlüğü ihtisas elemanlarına koleksiyonun bulunduğu veya bulundurulacağı yerin eserlerin sağlıklı bir şekilde muhafazasına uygun olup olmadığı ve hertürlü güvenlik tedbirlerinin alınıp alınmadığı hususlarını inceletir. İnceleme sonucu olumlu bulunduğu takdirde Müze Müdürlüğüne izin belgesi verilir. Verilen belgenin bir nüshası Bakanlığa gönderilir.

Yer Değiştirme :

Madde 6 — Koleksiyoncuların eserlerini belgelerinde gösterilen verin dışında bulunduramaz veya depo meydana getiremezler. Koleksiyonların yerini değiştirmek isteyenler yeni yerlerini bağlı oldukları müze müdürlüğüne yazı ile bildirerek izin isterler. Müze müdürlüğünün izni olmadan yer değiştirmesi yapılamaz.

Sergileme.

Madde 7 — Koleksiyoncular koleksiyonlarını müze müdürlüğünün izni ile yurt içinde belgelerde belirtilen yer dışındaki yerlerde sergileyebilirler. Sergileme süresi müze müdürlüğünce belirlenir. Serginin her türlü güvenliğinden koleksiyoncu sorumludur.

Yurt Dışından Koleksiyon Getirme :

Madde 8 — Yurt dışından koleksiyon getirmek serbesttir. Kültür ve tabiat varlıklarından oluşan koleksiyon getirenler, varlıkların her birinin niteliklerini belirten fotoğraflı envanter listesini girişlerinde beyan etmek ve bu listenin bir nüshasını Bakanlığa vermek zorundadırlar. Bu şekilde giren varlıklar beyan listesine uygun olarak yurt dışına çıkarılabilir.

۷۷۷

Türkiye'de 2000 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle göre korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları edinenler bunları yurt dışına çıkaramazlar.

Yurt dışından getirilen koleksiyonlar yalnız devlet müzelerine veya amacına uygun bir müze varsa bu müzeye satılabilir veya devlet müzelerine bağlanabilir. Başka türlü satışlar yasaktır.

Koleksiyonculuktan Vazgeçme :

Madde 9 — Bu yönetmelik hükümlerine göre, koleksiyonculuktan vazgeçmek isteyenler, kontrol yönünden bağlı oldukları müze müdürlüğüne yazı ile başvurarak müzelik değerdeki kültür varlıklarının bağış veya satış yoluyla devlet müzelerine mal edilmesini istevebilirler. Satın alınması uygun görülenler usulüne göre takdir edilecek bedel karşılığında müzelere alınır.

Müzelerce satın alınanayan taşınır ve tabiat varlıkları başka koleksiyonculara satılabilir veya devredilebilir.

Envanter Kaydı :

Madde 10 — Koleksiyoncular, koleksiyonlarına dahil eserleri müze müdürlüğüne verilecek iki nüsha envanter defterine müze uzmanlarının gözetimi altında kaydederler. Eserlerin sahiplerince usulüne uygun şekilde çektikleri fotoğraflarını da ihtiva eden bu envanter defterinin bir nüshası müzede saklanır. Koleksiyona sonradan ilave edilen eserler engeç bir ay içinde her iki nüshaya usulüne uygun olarak kaydedilir.

Veraset Yoluyla İntikal :

Madde 11 — Koleksiyonculuk yapan şahsın ölümü halinde koleksiyon varislerine intikal eder. Varisler koleksiyonculuğa devam etmek istedikleri takdirde bu yönetmelik esaslarına göre yeniden izin almak zorundadırlar. Koleksiyon varisler arasında taksim edilebilir. Taksim sırasında eserlerin bütünlüğü bozulmaz, birbirini tamamlayan eserlerden oluşan takımlar bölünmez.

Koleksiyonculuğa devam etmek istemiyen varislerin el-
lindeki varlıkların satış veya devirleri bu yönetmelik hükümle-
rine göre yapılır.

(((

Madde 12 — Koleksiyoncular, ilgili müzeye tescil ettirecek koleksiyonlarındaki her türlü eseri onbeş gün önce en yakın Müze Müdürlüğüne haber vermek şartı ile kendi aralarında de-
ğiştirebilir veya satabilirler. Satınalmada öncelik Bakanlığa ait-
tir.

Kamu kurumu ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idarele-
ri dahil), vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve te-
rekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki sa-
tıslara konu olan koleksiyonları, önce Devlet müzelerine haber
vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Kültür ve Turizm Bakan-
lığı koleksiyonları kuracağı komisyonun takdir edeceği bedel üze-
rinden satın alabilir. Bunlardan hazineye intikal etmiş olup da
müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler, Devlet Ayni
yat Yönetmeliği hükümlerine göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı-
na devrolunurlar.

İkinci fıkrada sözü edilen, kamu kurumu ve kuruluşları, va-
kıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler ara-
sında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu
olan askeri tarihimize ait silah ve askeri malzeme koleksiyonla-
rını Genelkurmay Başkanlığına haber vermeye ve göstermeye
mecburdurlar. Bu kültür varlıklarından hazineye intikal etmiş
olup askeri müzelerin koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülen-
ler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Milli Savun-
ma Bakanlığına devrolunurlar.

Denetim ve Gözetim :

Madde 13 — Koleksiyonlar, Bakanlıkça görevlendirilecek
elemanlar ile ilgili müze yöneticisi veya görevlendireceği uzman-
lar tarafından, yılda bir defadan az olmamak üzere denetlenir.
Bu denetlemelerde, eserlerin sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbir-
lerin alınıp alınmadığı, envanter defterine kaydedilmeyen eser
bulunup bulunmadığı ve koleksiyonda noksanlık olup olmadığı
gibi hususlar incelenir. Denetleme raporunun bir nüshası kolek-
siyoncuya verilir, bir nüshası ilgili müzede saklanır. Bir nüshası
Bakanlığa gönderilir.

Sahiplerinde Bırakılan Kültür Varlıkları :

Madde 14 — 2863 sayılı Konunun 24 üncü maddesinin a, c,

yıp sahiplerinin mülkiyet ve tasarruflarında bırakılanlar Bakan-
lığın tescil ve kontroluna tabidirler.

Malikler eserlerini adı, cinsi, ölçüsü ve fotoğraflarını içeren
bir liste ile en yakın müzeye başvurarak tescil ettirirler. Müze
idaresi eserlerin envanter listesini usulüne uygun olarak düzen-
ler, bir nüshasını ilgiliye verir. Tescil edilen kültür varlıklarının
el değiştirmesi, ilgili müzenin izni ile yapılır.

Kaldırılan Hükümler :

Madde 15 — 10 Temmuz 1973 gün ve 14590 sayılı Resmi Ga-
zete'de yayımlanan «Eski Eser Koleksiyonu Yapanlara Ait Yö-
netmelik» ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1. — Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden
önce alınmış olan koleksiyoncu izin belgeleri geçerlidir.

Geçici Madde 2 — 2863 sayılı Kanun'un Geçici 2 nci madde-
sinde anılan üç aylık süre, bu yönetmeliğin yürürlük tarihinden
itibaren başlar.

Yürürlük Yürütme :

Madde 16 — Bu yönetmelik yayımlandığı tarihte yürürlüğe
girer.

Madde 17—Bu yönetmeliği Kültür ve Turizm Bakanı yürü-
tür.

Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Olarak Yapılacak Araştırma Sondaj ve Kazılar Hakkında Yönetmelik (*)

Amaç ve Kapsam :

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı 2863 sayılı Kültür ve Ta-
biat Varlıklarını Koruma Kanunu'na tabi taşınır ve taşınmaz
kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere araştırma
sondaj ve kazı yapılması için izin verilmesine, elde edilecek var-

(*) Bu Yönetmelik 10.8.1984 gün ve 18485 sayılı Resmi Gazete de yayımlan-
mıştır.

EK 4

Madde 12 — Koleksiyoncular, ilgili müzeye tescil ettirecek koleksiyonlarındaki her türlü eseri onbeş gün önce en yakın Müze Müdürlüğüne haber vermek şartı ile kendi aralarında de-
ğiştirebilir veya satabilirler. Satınalmada öncelik Bakanlığa aittir.

Kamu kurumu ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idareleri dahil), vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan koleksiyonları, önce Devlet müzelerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyonları kuracağı komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satın alabilir. Bunlardan hazineye intikal etmiş olup da müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler, Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre, Kültür ve Turizm Bakanlığına devrolunurlar.

İkinci fıkrada sözü edilen, kamu kurumu ve kuruluşları, vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan askeri tarihimize ait silah ve askeri malzeme koleksiyonlarını Genelkurmay Başkanlığına haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu kültür varlıklarından hazineye intikal etmiş olup askeri müzelerin koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Milli Savunma Bakanlığına devrolunurlar.

Denetim ve Gözetim :

Madde 13 — Koleksiyonlar, Bakanlıkça görevlendirilecek elemanlar ile ilgili müze yöneticisi veya görevlendireceği uzmanlar tarafından, yılda bir defadan az olmamak üzere denetlenir. Bu denetimelerde eserlerin sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınıp alınmadığı, envanter defterine kaydedilmeyen eser bulunup bulunmadığı ve koleksiyonda noksanlık olup olmadığı gibi hususlar incelenir. Denetleme raporunun bir nüshası koleksiyoncuya verilir, bir nüshası ilgili müzede saklanır. Bir nüshası Bakanlığa gönderilir.

Sahiplerinde Bırakılan Kültür Varlıkları :

Madde 14 — 2863 sayılı Konunun 24 üncü maddesinin a, c,

yıp sahiplerinin mülkiyet ve tasarruflarında bırakılanlar Bakanlığın tescil ve kontroluna tabidirler.

Malikler eserlerini adı, cinsi, ölçüsü ve fotoğraflarını içeren bir liste ile en yakın müzeye başvurarak tescil ettirirler. Müze idaresi eserlerin envanter listesini usulüne uygun olarak düzenler, bir nüshasını ilgiliye verir. Tescil edilen kültür varlıklarının el değiştirmesi ilgili müzenin izni ile yapılır.

Kaldırılan Hükümler :

Madde 15 — 10 Temmuz 1973 gün ve 14590 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan «Eski Eser Koleksiyonu Yapanlara Ait Yönetmelik» ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1. — Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce alınmış olan koleksiyoncu izin belgeleri geçerlidir.

Geçici Madde 2 — 2863 sayılı Kanun'un Geçici 2 nci maddesinde anılan üç aylık süre, bu yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren başlar.

Yürürlük Yürütme :

Madde 16 — Bu yönetmelik yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Madde 17—Bu yönetmeliği Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.

Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Olarak Yapılacak Araştırma Sondaj ve Kazılar Hakkında Yönetmelik (*)

Amaç ve Kapsam :

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na tabi taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere araştırma sondaj ve kazı yapılması için izin verilmesine, elde edilecek var-

(*) Bu Yönetmelik 10.8.1984 gün ve 18485 sayılı Resmi Gazete de yayımlanmıştır.

se yakalayan kamu görevlilerinin birden fazla olmaları halinde hesap edilen ikramiye aralarında eşit olarak paylaştırılır.

İkramiye Ödenmeyecek Haller :

Madde 5 — Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile, nerede bulunursa bulunsun varlığı Bakanlıkça daha önceden bilinen taşınır kültür ve tabiat varlıkları için ihbar ikramiyesi ödenmez.

Değere İtiraz :

Madde 6 — Tesbit edilen değere itiraz halinde, ilgili yönetmelik hükümlerine göre yeniden değer tesbiti yapılır.

Ödeme Esasları :

Madde 7 — Ödenecek ikramiyeler bu amaçla Kültür ve Turizm Bakanlığının bütçesine konulan ödenekten karşılanır.

Ödenegin tahakkuk ve tediyesinde Devlet Muhasebesi ve Muameleat Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Kaldırılan Hükümler :

Madde 8 — Bu yönetmelikle, 18 Nisan 1976 gün ve 15563 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan «Eski Eser İkramesi Ödenmesi Hakkında Yönetmelik» yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük :

Madde 9 — 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 4, 24, 25 ve 64 üncü maddeleri hükümlerine göre hazırlanan ve 832 Sayılı Kanunun 105 inci maddesi hükmüne göre Sayıştay'ın olumlu görüşü alınmış bulunan bu yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 10 — Bu yönetmeliği Kültür ve Turizm Bakanı ve Maliye ve Gümrük Bakanı yürütür.

KORUNMASI GEREKİTİLEN TAŞINIR VE TAŞINMAZ VARLIKLARININ TESCİLİ VE MÜZELERE ALINMALARI HAKKINDA YÖNETMELİK (*)

Amaç :

Madde 1 — Bu yönetmeliğin amacı, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamına giren korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının tasnif, tescil, müzelerle alınması ve değer takdiri esaslarını tesbit etmektir.

Kapsam :

Madde 2 — Bu yönetmelik, korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının tasnif, tescil, müzelerle alınması ve değer takdirini yapacak komisyonların çalışma esasları ile ilgililerin görev ve sorumluluklarını ihtiva eder.

Kısaltmalar :

Madde 3— Bu yönetmelikte geçen :

«Bakanlık»; Kültür ve Turizm Bakanlığını,

«Müze»; Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı müzeleri,

ifade eder.

Tabirler :

Madde 4 — Bu yönetmelikte geçen tabirler :

Tasnif : 2863 Sayılı Kanunun 23 üncü maddesinde belirtilen taşınır kültür ve tabiat varlıklarından; korunması gerekli olanlarla olmayanların, müzelerle alınacaklarla alınmayacakların ayrımıdır.

Tescil Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarından, müzelerle alınanların müze envanter defterine kaydı ile mü-

(*) Bu Yönetmelik 13.8.1984 gün ve 18488 sayılı Resmi Gazeteye yayımlanmıştır.

hasının müze dosyalarında muhafaza edilmesidir.

Arkeolojik Eser : Jeolojik devirlerden itibaren zamanımıza kadar intikal eden ve genellikle kazı ve benzeri çalışmalarla bulunan, sanat ve estetik değerleri veya eskilik ölçüleri bakımından korunması gerekli olan insan yapısı taşınırlardır.

Etnografik Eser : «Halkın hayat tarzını, kültürünü temsil eden araç ve gereçler dahil bilim, kültür, din ve mihaniki sanatlarla ilgili, belge değeri bakımından korunması gerekli insan yapısı taşınırlardır.

Güzel Sanat Eserleri : Bedii vasfı haiz olan yağlı ve sulu boya tablolar, resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma kakma eserler, heykeller, karyatimlar, mimarlık eserleri, elişleri ve küçük sanat eserleri ve fotoğraf eserleridir.

Emanete Alma :

Madde 5 — Müze idarelerine getirilen varlıkların, öncelikle kültür ve tabiat varlığı olup olmadığuna müze yetkililerince karar verilir. Bu karar derhal ilgisine bildirilir; kültür ve tabiat varlığı olmayanlar iade edilir.

Müze yetkililerince kültür ve tabiat varlığı olduğuna karar verilen varlıklar karşılığında, müze idaresince getirenlere emanete alma belgesi verilir.

Değerlendirme Komisyonları :

Madde 6 — Varlıkların tasnifi, tescili, müzelerle alınmalarını bilimsel esaslara göre yapmak ve müzelerle alınacak kültür ve tabiat varlıklarının değerlerini takdir etmek üzere Değerlendirme Komisyonları kurulur.

Komisyonların Teşkil :

Madde 7 — Değerlendirme Komisyonları; müze müdürünün veya müdür yardımcısının başkanlığında üç kişiden az olmak üzere ihtisas elemanlarından teşekkül eder.

çevre müzelerden eleman ister.

Komisyon Kararları :

Madde 8 — Komisyonlarda kararlar çoğunlukla alınır, eşitlik halinde başkanın bulunduğu tarafın oyu esas alınır.

Yetkili Komisyon :

Madde 89 — Varlıkların tasnif veya değerlerinin takdirinde komisyon kendini yeterli görmezse, durum Bakanlığa bildirilir. Bakanlıkca yeni bir komisyon teşkil edilir.

Değer Takdirine İtiraz :

Madde 10 — Takdir edilen değere itiraz edildiğinde, her türlü masrafi itiraz edene ait olmak üzere, Bakanlıkca teşkil edilecek üst komisyon tarafından yeniden değerlendirme yapılır. Bu komisyonun kararı kesindir.

Tasnif ve Tescil Dışı Bırakılan Kültür Varlıkları :

Madde 11 — Komisyonca tasnif ve tescil dışı bırakılarak korunması gerekli olmadığuna karar verilen kültür ve tabiat varlıkları sahiplerine bir belge ile iade edilir. Belgede varlıkların tarifi yapılır ve sahibinin kimliği belirtilir.

Bir yıl içinde sahiplerince geri alınmayan varlıklar müzelerde saklanabilir veya usulüne uygun olarak Devlete satılabilir.

Kaldırılan Hükümler :

Madde 12 — 8 Kasım 1976 gün ve 15757 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan «Müzelerdeki Kıymet Takdir Komisyonları Hakkında Yönetmelik», 19 Mart 1978 gün ve 16233 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan «Müzelerdeki Kıymet Takdir Komisyonları Hakkındaki Yönetmeliğin 7 nci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik» ile 16 Haziran 1979 gün ve 16668 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan «Müzelerdeki Kıymet Takdir Komisyonları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci Maddesine 1 Fıkra Eklennesine İlişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Kuruluş, Yetki ve Sorumluluklar

Kuruluş :

Madde 4 — Askeri Müzeler, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin sosyal, tarihi ve teknik gelişimini dönemlere göre yansıtmak, dünya tarihindeki etkinliğini, kahramanlığını, yerine getirdiği görevlerini sergileyerek; Türk Milletinin Milli Birlik ve Beraberlik duygularını geliştirmek, kendi sahasındaki tarih ve askerlik ile ilgili bilimsel araştırmalar ve incelemeler için bir ortam hazırlamak, bu hususları belgeleyen kültür varlıklarının korunmasını, saklanması, sergilenmesini sağlamak amacı ile kurulur.

Kuruluş Bağlantıları :

Madde 5 — Kurulmuş ve kurularak Askeri Müzelerin yerleri ve kuruluş bağlantıları Genelkurmay Başkanlığınca tesbit edilir.

Askeri Müzelerin İşletilmesi :

Madde 6 — Türk Silâhlı Kuvvetleri bünyesindeki Askeri Müzelerin işletilmesi ile personel ve kadro durumları, bağlantı durumuna göre Genelkurmay Başkanlığı ve ilgili Kuvvet Komutanlıklarınca özel kadro ve yönergelerle belirlenir.

Askeri Kültür Varlıklarının Tesbiti :

Madde 7 — Türk Askeri Tarihini ilgilendiren her türlü malzemenin (6136 Sayılı Kanun kapsamına giren silâh, mermi ve bıçaklar hariç); bulundukları veya ihbar edildikleri yerler ile getirildikleri takdirde tarihi niteliklerinin araştırılması, incelenmesi veya değerlendirilmesi ilgili Askeri Müzelerce yapılır.

Emanet Alma :

Madde 8 — 7 nci madde kapsamına giren Askeri Kültür Varlıkları bulundukları veya ihbar edildikleri yerlerde, Askeri Müze elemanları inceleyinceye kadar bölgedeki Garnizon Komutanlıklarınca usulüne uygun olarak belge ile emanete alınır.

Madde 13 — 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 4, 23, 24, 25 ve 30 uncu maddelerine göre hazırlanan ve 832 Sayılı Kanunun 105'inci maddesi hükmüne göre Sayıştay'ın olumlu görüşü alınmış bulunan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 14 — Bu Yönetmeliği Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.

ASKERİ MÜZELER YÖNETMELİĞİ (*)

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Dayanak

Amaç :

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, Askeri Müzelerin, kurulması, yaşatılması, malzemenin ve uğraş konularının tesbiti, bu müzelerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma düzenlerini belirlemektir.

Kapsam :

Madde 2 — Bu Yönetmelik, Silâhlı Kuvvetler bünyesinde kurulmuş ve kurulacak müzelerin işletilmesi ve geliştirilmesi ile gerçek ve tüzel kişilerin bu Yönetmelik uyarınca verilen görev ve sorumluluklarına ilişkin hususları kapsar.

Dayanak :

Madde 3 — Bu Yönetmelik, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 26 nci maddesi gereğince hazırlanmıştır.

(*) Bu Yönetmelik 30.9.1984 gün ve 18531 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

EK 5

KORUNMASI GEREKLİ TAŞINIR KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI KOLEKSİYONCULUĞU VE DENETİMİ HAKKINDA YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

Madde 1- 15/3/1984 tarihli ve 18342 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Korunması gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik" in 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 14- 2863 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesine göre Bakanlığa bildirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile Kanunun değişik 23 üncü maddesinde belirlenen korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları, Kanunun 25 üncü maddesine istinaden Bakanlığca bilimsel işlara göre tasnif ve tescile tabi tutulurlar. Bunlardan Devlet müzelerinde bulunması gerekli rümler 13/8/1984 tarihli ve 18488 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Korunması Gerekli taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre müzelere alınırlar.

Müzelerce tasnif ve tescil dışı bırakılanlar ile tescile tabi olup da müzelere alınması reklı görülmeyen taşınır kültür varlıkları, örneği Ek-1 ve Ek-2'de yer alan belgelerin zenlenmesini müteakip sahiplerine iade edilirler. Bu iş ve işlemlerle ilgili masraflar sahibine tir. Bu tür kültür varlıklarından tescile tabi olanlar Bakanlığca kontrol edilir ve müzelerin izni nadan el değişikliği yapılamaz.

Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürk'e ait korunması gerekli taşınır kültür varlıklarından Bakanlık, Milli Savunma Bakanlığı veya Atatürk Kültür Dil ve irih Yüksek Kurumunca satın alınmayanlar Bakanlığın tescil ve kontrolüne tabidirler."

Madde 2- Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki ek madde 1 ilave edilmiştir.

"Ek Madde 1- Koleksiyonculuk izin belgesi aşağıdaki hallerde iptal edilir.

- a) Koleksiyonda belgesiz kültür ve tabiat varlığının bulunduğunun tespit edilmesi.
- b) Koleksiyonda yer alan kültür ve tabiat varlığının tahribi, kaybı ve alınması ile ilgili elge ibraz edilmemesi ve en geç bir ay içinde ilgili müze müdürlüğüne bildirilmemesi,

f) Denetimler sonunda koleksiyonun sağlığı ve güvenliği konusunda önerilen önlemlerin verilen süre içinde yapılması,

g) Koleksiyonunun haber verildiği halde ikametgah adresinde bulunmaması, tekrar denetimin yapılacağı tarihin kendisine bildirilmesine rağmen, ikinci kez ikametgahında bulunmayıp kasıtlı olarak denetim ve gözetime engel olması,

hallerinde koleksiyon izin belgesi Bakanlık makamınca iptal edilir ve bir ay içinde ilgili müze müdürlüğüne ve emniyet müdürlüğüne bildirilir. Koleksiyon izin belgesi iptal edilenler Bakanlığca müzelere bildirilir.

Koleksiyon izin belgesinin iptali sonucu gerekli kanuni işlemler yapılır. Müze müdürlüğünce alınması uygun görülen kültür ve tabiat varlıkları usulüne göre taktir edilecek bedel üzerinden satın alınır.

Koleksiyon izin belgesi iptal edilenler, belgeli de olsa yeni bir kültür varlığı satın alamazlar. Müracaatları halinde bunlara yeniden koleksiyon izin belgesi verilmez.

Koleksiyoncu hakkında herhangi bir nedenle idari veya adli takibata başlanması halinde koleksiyonculuk faaliyetleri tahkikat sonuna kadar geçici olarak durdurulur. Tahkikat sonucuna göre işlem yapılır."

Madde 3- Aynı Yönetmeliğe "Tescil Dışı Taşınır Kültür Varlığı Belgesi" Ek-1, "Tescile Tabi Taşınır Kültür Varlığı Belgesi" Ek-2 eklenmiştir.

Madde 4- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 5- Bu Yönetmelik hükümlerini Kültür Bakanı yürütür.

Adı Soyadı
Adresi
Eseri Aldığı Tarih
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer
Hane No
Cilt No
Sıra No

Adı Soyadı
Adresi
Eseri Aldığı Tarih
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer
Hane No
Cilt No
Sıra No

Adı Soyadı
Adresi
Eseri Aldığı Tarih
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer
Hane No
Cilt No
Sıra No

Adı Soyadı
Adresi
Eseri Aldığı Tarih
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer
Hane No
Cilt No
Sıra No

Adı Soyadı
Adresi
Eseri Aldığı Tarih
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer
Hane No
Cilt No
Sıra No

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 6

Müze Müdürü
Adı Soyadı
İmza
Mühür

Müze Müdürü
Adı Soyadı
İmza
Mühür

Müze Müdürü
Adı Soyadı
İmza
Mühür

Müze Müdürü
Adı Soyadı
İmza
Mühür

Müze Müdürü
Adı Soyadı
İmza
Mühür

Ek-2/b

Bu belgeyi kültür varlığına sahip olanlar aşağıda belirtilen koşullara uymak zorundadır.

- 1- Bu belgeyi kültür varlığının, - Bakımından, korunmasından ve güvenliğinin sağlanmasından sahibi sorumludur. - Bakım ve onarımı müze müdürlüğünün gözetiminde yetkili uzman kişilere yapılır. Onarımında meydana gelecek fiziki değişiklikler müze uzmanlarınca belgesine işlenir. - Sahibi denetim için müze müdürlüğü veya Bakanlıkça görevlendirilecek uzmanlara gerekli kolaylığı göstermek zorundadır. - Alım-satım ve el değiştirme işlemleri mahalline en yakın müze müdürlüğünde yapılır, yeni durum belgenin verildiği müzeye yazılı beyan edilir. - Yasa dışı yollarla başkalarına devredilmesi, satılması ve yurt dışına çıkarılması yasaktır. - Kırılması veya tahribi halinde yedi gün içinde en yakın müze müdürlüğüne, kaybol halinde ise derhal emniyet ve asayiş makamlarına haber vermekle yükümlüdür. Bu gibi durumlarda tanzim edilecek belgeler ilgili müze müdürlüğüne bir dilekçe ile bildirilir. - Sahibinin ölümü halinde varisleri tarafından durum veraset ilanı ile birlikte dört ay içinde en yakın müze müdürlüğüne haber verilir.
- 2- Belgenin kaybı halinde, yedi gün içinde ilgili müze müdürlüğüne başvurularak müzedeki kaydına göre tasdikli örneği çıkarılır ve kaçınıcı kez düzenlendiği belirtilir. Belgenin el değiştirme bölümlerinin dolması halinde sahibince en yakın müzeye eski belge ile başvurularak yeni belge alınır, eski belge başvuru da bulunulan müze müdürlüğü tarafından ilgili müzeye iptali için gönderilir ve sonucundan Bakanlığa bilgi verilir.
- 3- Bu kültür varlığı üzerinde Devletin rüçhan hakkı saklıdır.

Not: Bu belge üç nüsha düzenlenir, bir nüshası sahibine verilir, bir nüshası Bakanlığa gönderilir, son nüsha belgeyi veren müzenin arşivinde saklanır.

Ek-2/c

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 7

KÜLTÜR BAKANLIĞI
.....MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ
TESCİL DIŞI TAŞINIR KÜLTÜR VARLIĞI BELGESİ

Tarih :
Sayı :
Sahibinin Adı Soyadı :
Adresi :
Varlığın Adı :
Devri :
Cinsi :
Ölçüleri :
Adedi :
Geldiği Yer :
Tanımı :

BELGE NO:

Yukarıda tanımı yapılan kültür varlığı, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun değişik 23 üncü maddesi kapsamında olup, alımı ve satımı serbesttir.
Bu belge 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 25 inci maddesine göre düzenlenmiştir.

Başkan

Üye

Üye

Tarih
Müze Müdürü
Adı ve Soyadı
İmza
Mühür

Not: Bu belge iki nüsha düzenlenir, belgenin bir nüshası sahibine verilir, diğer nüshası Müze Müdürlüğü'nün arşivinde saklanır.

KÜLTÜR BAKANLIĞI
.....MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ
TESCİLE TABİ TAŞINIR KÜLTÜR VARLIĞI BELGESİ

BELGE NO:
TARİH:
SAYI :
Eserin Adı :
Devri :
Cinsi :
Ölçüleri :
Bulunduğu veya geldiği yer :
Tanımı :

ESERİN
FOTOĞRAFI

Yukarıda tanımı yapılan kültür varlığı tescile tabi olup, yurt içinde alımı ve satımı serbesttir. Yurt dışına çıkarılması yasaktır.

Bu kültür varlığı 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 25 inci maddesine göre belgelendirilmiştir.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

Tarih
Müze Müdürü
Adı ve Soyadı
İmza
Mühür

Ek-2/a

EK 6

İstanbul Belediyesi
MEZAT TALİMATNAMESİ
Birinci Kısım
umumi hükümler

Açık arttırma ve eksiltmeye konulacak mallar:

1. Alınıp satılması kanunen yasak olmayan menkul ve gayri menkul malların açık arttırma ve eksiltmeleri Belediye kanun hükümlerine tevfikân İstanbul Belediyesi Mezat İdaresince yapılır.

Açık arttırmanın çeşitleri:

2. Menkul gayri menkul malların açık arttırmaları biri (Adliyen) diğeri (hükmen) olmak üzere iki şittir. Adliyen açık arttırmalar sahibinin hükmen açık arttırmalarda mahkemelerin icra dairelerinin ve aliye ve Belediye tahsil şubeleri ile resmi dairelerin müracaat ve istekleri ile yapışır.

Mahallinde yapılacak açık arttırmalar:

3. Mahkemelere, İcra dairelerine tahsil şubeleri ile sair resmi dairelere ait açık arttırma ve eksiltmeler mezat idaresi şubelerinde veyahut sözü geçen idarelerin kararlarına göre malların bulunduğu yerlerde yapılır. Mezat idaresine getirilmesi kabil olmayan halka ait ev eşyasının açık arttırma satışının yerinde yapılması için o yerin Mezat yapılmağa müsait olması ve sahibinin bir dilekçe ile izin alması lazımdır. İnceleme ve araştırmada satılmak istenilen eşyanın başkalarına ait olduğu ve idare sıtası ile halkı aldatmak gibi bir yolsuzluk bulunduğu anlaşılırsa açık arttırma satışı yapılmaz. Bir ihzur görülmediği takdirde Mezat talimatnamesindeki hükümlere göre açık arttırma satışı yapılır. İhali satmak isteginde bulunanların kanuni cvsafı haiz olmaları ve işlerini bizzat takip etmeleri esastır.

İzinsiz yapılan açık arttırma ve eksiltmeler:

4. Mezat idaresinden izin almaksızın dışarda yapılan açık arttırma ve eksiltmeler zabıtaca men edilir. Bu suretle bir şey satılmış ise tahakkuk ettirilecek resim mükelleflerden tahsil edilmekle beraber sanıklar hakkında Belediye kanununun 113 üncü maddesinin hükümlerine tevfikân para cezası hüküm olur.

Fenni temizlik :

5. Tephire tabi olup ta açık arttırma ile satılacak eşyanın tephirsiz satılması yasaktır.

Mallara yapılacak muamele :

6. Mezat idaresine satılmak üzere getirilen mallara ait olduğu şube tarafından evvela sıra numaralı ve kurşunlu birer etiket konulur. Ve bunlardan Altın ve Gümüş olanlarının ayar tayin ettirildikten sonra muhamminlerine verilmek suretile değerleri biçtirilir. Malın cinsi ve nevi ve adedi ile krat ve kıymet, vezni ve muhammen kıymeti ve varsa ayıh ve kusuru ve etikete ve mezat pusulasına yazılır. Bu iş bittikten sonra mal sahiplerinden muvafakatname alınarak kayıt yapılır. Mal sahiplerinin muhamminlerle temas etmeleri yasaktır.

Mahallinde yapılacak arttırmalar :

7. Mezat idaresi dışında yapılacak açık arttırmalara izin verildiği takdirde mezat kontrolörlerinin irakabesi altında ve bu talimatname hükümlerine göre malların kurşunlu etiket konulmak suretile açık arttırması yapılır.

8. Dava ir ve eşhas tarafından istenildiği zaman tahmini ücreti verilmek şartı ile malların bulunduğu yere muhammin gönderilir.

9. Mahkemelerle icra daireleri tarafından açık arttırma ile satılmak üzere getirilen malların bu daireler tarafından kıymet konulmuş ise o kıymet üzcrinden satışa çıkarılır.

10. Açık arttırma satışı yapıldığı sırada sahipleri satış yerinde bulunmazsa mallar muhammen kıymetlerini bulduğu ve geçtiği takdirde alınan muvafakatname mucibince satılır. Bundan dolayı mal sahiplerinin hiç bir suretle itiraz hakkı yoktur.

Eski eserlere değer biçilmesi

11. Hakiki kıymetleri ancak mutahassısları tarafından tayin edilebilecek mallar ücreti mal sahiplerine ait olmak üzere getirilecek mutahassıslara tahmin ettirilir.

Teshir ve neşriyat ve ardiye ve ücretleri:

12. Mal sahibi istediği takdirde yedi günü geçmemek şartı ile malını teşhir edebilir. Teşhir müddetine lın kaydedildiği çıkardığı günlerle tatil günleri ithal edilmez. Bu müddet için tarife mucibince teşhir eti alınır. Müddet sonunda mal açık arttırmaya çıkarılmadan evvel sahiplerinin isteği ile idarece hsur görülmediği takdirde birinci teşhir parası alınarak teşhir müddeti yedi gün daha uzatılır. Ardiye eti malın girip çıktığı günlerin her ikisi bir gün sayılır. Tatil günleri için dahi ardiye ücreti alın

Açık arttırma gün ve saatleri:

13. Şubelerde Cumartesi ve pazardan başka günlerde öğleye kadar mal kaydettirilir. Ve öğleden sonra lların satışı bitinceye kadar açık arttırmaya devam olunur. Satış muamelesi bitinceye kadar memurlar ifesinden ayrılmaz. Dışarıda yapılacak her çeşit açık arttırmalar her gün yapılır.

Açık arttırmaya çıkarılan malların hacizleri ve açık arttırmanın geri bırakılması:

14. Ait olduğu makamdan tebliğ olunan haciz ve mümanaat kararı satılacak mala taalluk ettiği dirde açık arttırma geri bırakılır. Haciz satış parasına taalluk ettikçe açık arttırma tamamlanarak lan mal alıcıya teslim ve parası için sonuna kadar saklanır. Açık arttırma tamamlandıktan sonra tebliğ nan haciz ve geri bırakma kararı satılan malın alıcıya teslimine mani teşkil ediniz . Şu kadar ki satış ası henüz verilmemiş ise işin sonuna kadar emanet hesabına alınarak saklanır, ve her hal ve şekilde iz koyan daireye hemen malumat verilir.

Arttırma yerlerine inzibat ve düzgünlük :

15. Arttırma yerlerine işi olmayanlar giremez. Hal ve tavri şüpheli olan kimseler dışarı çıkarılır. un ve intizamı ve temizliği bozacak ahvalde bulunmak ve eşyayı karıştırmak diğerlerinin görmesine ni olmak gibi arttırmayı işkal edecek hareketlerde bulunmak yasaktır.

16. Açık arttırmayı her ne suretle olursa olsun işkale teşebbüs edenlerle arttırmaya fesat karıştıranlar kında Zabıt varakası tutularak takibat yapılmak üzere Müddei umumiliğe verilir.

17. Mezat memur ve müstahdemleri alıcı ve satıcılarla ziyaretçilere karşı nezaketle muamele etmeğe solgularına cevap vermeğe mecburdurlar.

Para alıp vermek :

18. Satılan eşyanın şube baş memurlarının mühür ve imzasını taşıyan irat ve masraf kağıtları hasebeye gönderilir. Muhasip bu kağıtlarının yekdiğerine mutabakatını ve resim teşhir ve ardiye etleri hesaplarını tetkik etmeğe mecburdur .

Paranın vezneden alınması:

Mal sahibi şubesince imzası tasdik edilmiş baş kağıdı ile muhasebeye müracaat eder muhasebece sraf kağıdı muhteviyatını kamilen aldığına dair imzası alındıktan ve musaddak imzası alındıktan ra satış parası veznece verilir.

Paranın vezneye yatması :

Yukarda sözü geçen ve iki parçadan ibaret olan irat kağıdının üst kısmı muhasebede saklanır . Alıcı esinden aldığı numaraları pey kağıdı ile muhasebeye müracaat eder . Veznedar malın parasını ıktan ve irat kağıdının alt kısmına mühür ve imzasını koyduktan sonra alıcıya verir . Alıcıda bu ıtlıla tesellüm memurundan eşyasını alır.

Parası vezneye yatmamış malı vermek yasaktır. Satış parası alınmadan malı alana veren tesellüm murları (Malın parasını alıcıdan tahsil hakkı bakı kalmak üzere) veznenin verdiği parayı ödemeye cburdur.

19. Tellallar hariçte tahsil ettikleri rusumu nihayet 24 saat için de yatırmağa mecburdurlar.

20. Mezat idaresinin memur ve mütahdelerden hiç birisi arttırmaya konulan mallara müşteri olamaz.

21. Veznedardan mağda alıcı ve satıcı parasına el sürmek mezat memurlarına yasaktır

İkinci kısım

Satıcıya ait hükümler

22. Açık arttırmaya çıkarılan bir malın arttırılmasına muhammen değerinin yüzde yirmi ve lüzumu inde daha eksigi ile başlanır Mezat idaresi dahilindeki arttırmalarda bir mal arttırmaya çıkarılarak hiç verilmediği ve sahibi tarafından geri alınmadığı taktirde ikinci defasında eksik kıymetle arttırmaya arılır. Sürülen son pey muhammen değeri bulduğu veya geçtiği taktirde sahibi malın değerini madığına sahip olursa müşteri gibi male pey sürebilir. Ancak mal sahibinin pey sürdüğü tellal

afından hazır bulunanlara ilan edilir. Bu suretle arttırma neticesinde mal sahibinin üzerinde kalırsa ndisinden resim alınmak suretiyle mali geri verilir.

Takrir muamelesi : 23. Muhammen değerini bulmayan ve sahibine resim alınmaksızın geri verilmesi lazım gelen bir malı sahibi kaldırmayarak tekrar açık arttırma satışına çıkarılmasını isterse 22 inci madde hükmüne göre 3 günü geçmemek üzere arttırmaya çıkarılır. Yine muhammen değerini bulmaz ve satılmazsa geçen günler için muhammen değeri üzerinden tellaliye resmi teşhir ücreti ve eğer varsa ardiye ücreti alınarak malı geri verilir.

- **Arttırmaya çıkarmaktan vazgeçme :**

24. Satış salonlarında arttırmaya çıkarılmadan evvel sahibi kaydettirdiği malını geri almak isterse hir ve tahmin ücreti alınarak malı geri verilir. Bu mal dışarda muhammen değeri bulunur ise llaliye resmi dahi alınır.

Mezat idaresi dışında hususi yerlerde yapılan arttırmalarda tahmin ve kaydedilen malların ırmasından vaz geçildiği takdirde yukarda yazıldığı gibi tahmin ve teşhir ücreti alınır (Arttırmaya mış ve çıkmamış olup ta kaldırılmayan mallar)

25. Talimatnamenin 22 ve 23 üncü maddeleri mucibince Resim alınmadan sahibine geri verilmesi im gelen bir malı sahibi kaldırmamış veya hiç kayıt ettirmeden bırakmış olursa 30 gün beklenir. Bu gün içinde mal kaldırılmadığı takdirde idarece gazete ile ilan edilir. Ve 15 gün daha beklenir. Yine übi gelip kaldırmayacak olursa mal arttırmaya çıkarılarak satılır ve parasından tellaliye resmi ve iye eğer varsa teşhir ücretleri ilan masrafı çıkarıldıktan sonra kalan para sahibinin müracaatına kadar anet hesabına alınarak vezne de saklanır.

Malın eksik para ile satılmasından ve değerine hanel gelmesinden dolayı sahibinin itiraz hakkı naz. Arttırma maksadı ile almayıp başka bir sebep ile efrat veya resmi daireler de mu hakim ve icra releri tarafından bırakılan ve ardiyeye konulan bütün eşya ve mallar dahi bu madde hükümlerine idir.

- **Kefil gösterilmesi:**

26. Adiyen yapılan arttırmalarda mal sahipleri malları arttırmaya çıkarılmadan evvel kefil ıtermeye mecburdurlar. Ancak Şube Baş memurları tereddüt edecek zarar ve ziyana kabul eylediği dirde satış yapılabilir.

Üçüncü Kısım **Alıcıya ait hükümler**

- **Pey sürülmesi**

27. Açık arttırmaya çıkarılan bir mala alıcının süreceği peyin en aşağısı şunlardır.

1 Liraya kadar	5 Kuruş
10 Liraya kadar	10 Kuruş
100 “ “	50 “
1000 “ “	100 “

lası için 500 Kuruştur.

Bunlardan eksik pey sürülmez Alıcıları arttırma esnasında pey sürdüklerine dair olan işaretle u nispetler üzerinden muteber olacaktır. En Aşağı peyden fazla sürüldüğü takdirde alıcının miktarı lemesi lazımdır.

Açık eksiltmeler hususi şartlara tabidir.

- **İhale nasıl yapılır:**

28. Arttırmaya çıkarılan mal son pey üzerinden alıcıya katiyen ihale edilir. İhale zil ile katileşir. Zil duktan sonra hiç bir suretle pey sürülmeyeceği gibi satıştan da dönülmez.

29. Bir malın arttırılmasına başlanırken etiketinde yazılı mal sahipleri ve malın evsaf ve eksiklikleri lal tarafından birer birer sayılır alıcıların almak istedikleri bir malı incelemek veya beraberlerinde unan mutemetlere inceletmek, kusur ve noksanları sormak haklarıdır. Bunun için bir mal ihale nduktan ve alıcı tarafından tesellüm edildikten sonra etikette yazılı olanlardan başka kusur ve eksik uğu iddiası kabul ve muteber olmaz.

ıcıların malın muayene esnasında vukua getirdiği zarar kendilerine ödettirilir

- **peyden dönmek:**

30.Son pey üzerinde bulunan alıcının peyden cayması halinde aşağıdaki hüküm-
e göre muamele yapılır.

A)- Alıcının ihaleden evvel peyden cayması o malın etiketine yazılmamış görülebilen ayı ve kusur ya noksandan ileri gelmiş ise peyden cayabilir. Ve arttırma yeniden yapılır.

B)- Kusur ihaleden sonra ve malı tesellümden evvel anlaşılırsa mal tekrar arttırmaya çıkarılır. Ve le arasındaki fark resim dikkatsizliği görülene ödetilir.

C)- Alıcının ihaleden evvel veya sonra peyden cayması o malın etiketine işaret ve tellal tarafından 1 edilmiş ayıp ve kusur veya noksandan ileri gelirse tekrar arttırma yapılarak iki arttırma arasındaki sıklık ve resim cayanın teminat parasından ödetilir.

Tediyat ve teslimat:

31- Alıcılar aldıkları malın parasını ihalenin ertesi günü akşamına kadar vezneye yatırmağa ve ıllarını kaldırmağa mecburdurlar.

A)- Alıcı arttırma ile aldığı malın parasını ihalenin ertesi günü akşamına kadar vermediği ve lımda kaldırmadığı takdirde ihale tarihinden itibaren nihayet yedi gün beklenir. Bu yedi gün sonunda güne ihtar ve ilana hacet kalmaksızın eşya arttırmaya konularak her kaç kuruş ederse satılır. Ve asından resim ve yedi günlük iki kat ardiye ücreti ve iki ihale arasında bedel farkı varsa o fark ile mal lıncaya kadar yedi günden başka geçen günler için hesap edilecek birer kat ardiye ücreti çıkarıldıktan raki artan para teminat ve pey akçesi ile birlikte sahibi gelinceye kadar Emanet hesabına alınarak nede saklanır.

B)- Alıcı arttırma ile aldığı malın parasını tamamen yatırmış ve ertesi günü akşamına kadar malını dırmamış olursa 30 gün beklenir. Bu 30 günün sonunda malın satılacağı gazetelere ilan edilmek eti ile 15 gün daha beklenir. Yine müracaat edilmediği takdirde mal arttırmaya çıkarılarak her kaç uş ederse satılır ve parasından geçen günler için ardiye,tellaliye ve ilan parası çıkarıldıktan sonra geri an para sahibi gelinceye kadar emanet sahibine alınarak veznede saklanır.

C)- Yukarıda yazılı maddenin icap ettirdiği ikinci arttırmalarda malın eksik para satılmasından ve hangi bir sebeple kıymetine hanel ve zarar gelmesinden dolayı idare hiç bir suliyet kabul etmez ve sahibinin hiç bir suretle itiraza hakkı olamaz.

Teminat parası:

32.Tellallar pey süren alıcılardan biçilmiş değerin yüzde yirmi beşini teminat parası olarak alacağı arttırmada biçilmiş değeri geçen miktarda ayrıca alacaktır. Teminat parası alınmamış veya eksik mış olmasından dolayı meydana çıkacak zarar ve mesuliyet malı satışa çıkaran tellala aittir.

Dördüncü kısım

Ayarcılık,Muhammenlik,Tellallık

33. Mezat idaresine getirilecek malların ayarını tayin etmek üzere mükeffell bir ayar memuru ile erini biçmek üzere her şubenin ihtiyacına kafi muhamminleri bulunur. Ücret ve aidatla vazife ırlar.

34- Ayar memuru altın ve gümüş ve emsalinin eksik veya fazla ayar ve tartısından doğacak farklı meye mecburdur. Bu fark muhamminler tarafından husule getirilmiş ise kendilerine ödetilir.

35- Muhamminler değer biçilmesinde veya muayene esnasında bir mala verecekleri zararı ödemeğe bur olmakla beraber makbul bir sebebe müstenide olmayarak göze çarpacak bir surette aşağı ve anı değer biçtikleri takdirde haklarında inzibati ve kanuni muamele yapılır.

• Tellallar:

36.Mezat idaresince açık arttırma eksiltme satışına çıkarılacak menkul ve gayrimenkul malları lmak üzere lüzumu kadar ücret ve aidatlı tellal bulunur. Tellallar ancak hariç ve dahilde Mezat esine kaydı olan malları satabilirler. Tellallar talimatname hükümlerine göre vazife görmeğe burdurlar.

i takdirde inzibati ve kanuni muamele yapılır.

EK 7

T. C.

KÜLTÜR BAKANLIĞI

Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü

AQ-IST-8b.684.1(Miz.)

21.12.90 8748

ANKARA

Mizayede.

D.G.Y.Y.S

Ülkemizde özel müzayede firmalarının düzenlediği müzayedelerle ilgili olarak Müze Müdürlüklerince yürütülen işlemlerde bazı aksaklıkların olduğu görülmüştür.

Bu sebeple, ilinizdeki müzayedelerle ilgili konuların, ekte gönderilen "Müzayede ve Ekspertiz İşlerinde Uygulanacak Esaslar" çerçevesinde yapılması ve bu esasların ilgililere duyurulması hususunda gereğini rica ederim.

BAKAN ADINA

M. Akif IŞIK
Genel Müdür

EK: 1

DAĞITIMI

-Valiliklere

MÜZAYEDE VE EKSPERTİZ İŞLERİNDE UYGULANACAK ESASLAR

Müzayede yapacak gerçek ve tüzel kişiler müzayede tarihinden en az 10 gün önce ilgili Müze Müdürlüğü'ne bir dilekçe ile müracaat ederler.

Gerçek ve tüzel kişiler, dilekçelerinde müzayede tarihini ve yerini belirterek, satıya sunacağı eşyaların listesini eklerler.

"Korunması Gerekli Tanınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescilli ve Muzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik" in 7.maddesi doğrultusunda Müze Müdürlüğüne kurulan Değerlendirme Komisyonu müzayedeye çıkacak kültür varlıklarını inceler.

Kültür Varlıklarının Değerlendirme Komisyonu'na incelenmesi mesai saatleri içinde Müze'de yapılır. Ancak eserlerin Müze'ye getirilmesi mümkün olmuyor ise, Değerlendirme Komisyonu, eserleri yerinde inceler. Bu takdirde, ekspertiz ücretine yol ve oturma giderleri eklenir. Yol ve oturma giderlerinin hesaplanmasında Birinci Derece Devlet Memuru Harcazama esas alınır.

Yol ve oturma giderleri ile ekspertiz ücretlerinin hak sahiplerine ödemesi için Müze Müdürlüğü Devlet Bankalarının birinde hesap açtırır. Gerçek ve tüzel kişiler, bu ücretleri ilgili bankaya yatırır ve çekontunu Müze Müdürlüğü'ne teslim eder. Çekont, Müze Müdürlüğü'ne dosyasında muhafaza edilir. Müze Müdürlüğü'ne hak sahiplerine bankaya yatırılan bu paradan ödeme yapılır. Komisyon üyeleri hiçbir şekilde gerçek ve tüzel kişilerden elden para alamazlar.

Komisyonca tasnif ve tescil dışı bırakılarak korunması gerekli olmadığına karar verilen kültür ve tabiat varlıkları için varlığın özelliklerini belirten belge düzenlenir. Bu belgelerin bir örneği Müzedeki dosyasında saklanır.

Komisyonca 2863 sayılı Kanun'un 23.maddesi kapsamında görülen... Muzelik değerde kültür varlıklarının Müze'ye kazandırılmasına çalışılır. Müze'ye kazandırılmayan eserler, yurtdışına çıkarılmama gerhi konularak eserin tescimi ve sahibinin kimliğini belirtir bir belge ile sahibine iade edilir. Bu tür eserler koleksiyoncular tarafından satın alınarak, koleksiyonları sahipli edilebilir.

Belgenin bir örneği Mükedeki dosyasında saklanır.

Mizayede Mize Mühürlüğü'ne görevlendirilen en az bir uzmanca izlenir. Uzmanların yol ve oturma giderleri 4.maddede belirtilen şekilde karşılanır.

Mizayede ve diğer ekspertiz işlemlerinde hakedenlere ödenecek, mahalli Sanayi ve Ticaret Odası'ndan alınacak raiflere göre belirlenir ve hakeden Mize uzmanlarına ödenir.

Yurtdışına çıkarmakları eşyalar için gerçek ve tüzel kişiler, eşyaları ambalajlamadan önce, Değerlendirme Komisyonu'na göstermek zorundadır. Eşyalar Mize uzmanlarının gözetiminde ambalajlanır ve Mize Mühürü ile mühürlenir.

Ambalajlama ve mühürleme işlemleri bittikten sonra, yurtdışına çıkabilecek kine ilişkin yasa, 6.maddedeki belgelerle birlikte ilgililere elden verilir.

RESİMLER

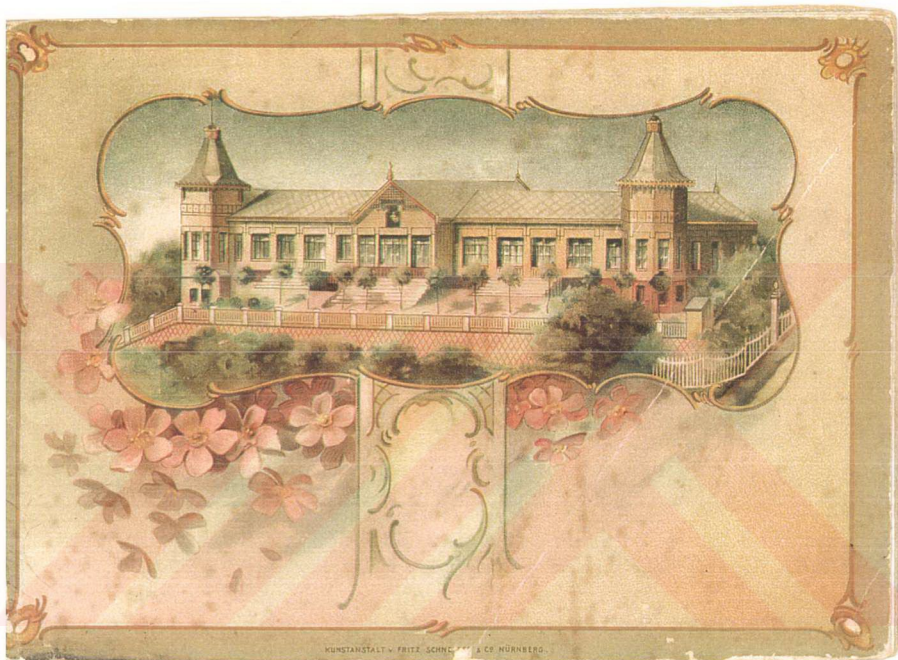

Resim 1

Resim 2

KUNSTANSTALT V. FRITZ SCHNEIDER & CO. NÜRNBERG.

Resim 4

- no. 32. Une assiette provenant de la Fabrique Royale de Berlin avec les armes de L. I. M. M. l'Empereur et l'Impératrice d'Allemagne en relief or; donnée par Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne.
- no. 33. Groupe en biscuit de Sèvres; donné par S. E. Monsieur Hanotaux, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.
- no. 34. Service à café en or émaillé, travail indigène; donné par S. A. le Grand-Vizir, Hallil Rifat Pacha.
- no. 35. Service à thé en porcelaine avec ornements en argent, travail indigène, représentant des vues du pays; donné par S. E. Riza Pacha, Ministre de la Guerre.
- no. 36. Vase en porcelaine de Sèvres avec ornements en bronze doré; donné par la femme de S. E. Tahsin Bey, Premier Secrétaire de Sa Majesté Impériale le Sultan.
- no. 37. Vase ancien de Chine; donné par S. E. Zuhdi Pacha, Ministre de l'Instruction Publique.

نوروز
۴۶
برایه نمازخانه خانیسی محمودیه در بریتانیا آلمان با امپراتور و امپراتریس
عصر آنک است. درسی بخوری تبار نه آلتور در آن به طبعیه
عمر آلمان با امپراتور و امپراتریس در آن به طبعیه
نوروز
۴۷
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۴۸
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۴۹
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۵۰
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۵۱
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۵۲
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۵۳
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۵۴
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۵۵
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۵۶
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۵۷
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۵۸
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۵۹
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۶۰
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۶۱
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۶۲
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۶۳
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۶۴
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۶۵
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۶۶
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۶۷
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۶۸
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۶۹
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۷۰
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۷۱
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۷۲
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۷۳
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۷۴
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۷۵
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۷۶
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۷۷
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۷۸
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۷۹
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۸۰
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۸۱
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۸۲
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۸۳
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۸۴
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۸۵
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۸۶
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۸۷
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۸۸
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۸۹
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۹۰
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۹۱
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۹۲
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۹۳
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۹۴
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۹۵
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۹۶
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۹۷
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۹۸
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۹۹
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه
نوروز
۱۰۰
در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه در آن به طبعیه

Resim 6

Resim 7

Resim 8

Resim 9

Resim 10

Resim 11

KAYNAKÇA

AKYÜREK, Engin. **Ortaçağ' dan Yeniçağa Felsefe ve Sanat.** İstanbul: Kabalcı Yayınevi,1994.

ATAGÖK, Tomur. “ Çağdaş Müzecilik Kavramı Doğrultusunda Türk Sanat Müzelerinin Kültürel Etkinliklerinin Saptanması ”. (Sanatta Yeterlilik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, 1982).

BENTON, William. **Consumption and The World of Goods.** London: Routledge,1993.

BREWER, John. **Encyclopadia Britannica,** London, 1970.

BRUCKHART, Jacob. **İtalya' da Rönesans Kültürü.** 2cilt. çev. Prof. Bekir Sıtkı Baykal. İstanbul: Maarif Basımevi, 1957.

CASSADY, Ralph. **Auction & Auctioneering.** London, 1967.

COOMBS, David. **Antique Collecting for Pleasure.** Woolwich, 1981.

CUMMING, Robert. **Christie's Guide to Collecting.** Oxford: Phaidon, 1984.

EYİCE, Semavi. “ Müzeciliğimizin Başlangıcı ve Türk İslam Eserleri Müzeleri ”, **Müze / Museum,** Temmuz 1989.

GİRAY, Kıymet. **Osman Hamdi Bey.** Akbank Kültür ve Sanat Kitapları : 64. İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1997.

GOMBRICH, E.H.. **Sanatın Öyküsü.** çev. Bedrettin Cömert. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1992.

GÖREN, Ahmet Kamil. **50. Yılında Akbank Resim Koleksiyonu.** Akbank Kültür ve Sanat Kitapları : 66. İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1998.

HAUSER, Arnold. **The Social History of Art.** London: Routledge&Kegan Paul, 1972.

HILDESLEY, Hugh. The Complete Guide to Buying and Selling at Auction. N. W. Norton, 1997.

İNCİCYAN, P.Ğ.. 18 Asırda İstanbul. İstanbul: Baha Matbaası, 1976.

KARAGÖZOĞLU, Fevzi. Taşınır – Taşımaz Eski Eserler Hukuku. İstanbul: Seçkin Yayınevi, 1995.

KETCHUM, William C.. Auction. London: Blandford Press, 1980-82.

LACEY, Robert. Sotheby's Bidding for Class. Newyork: Little Brown and Company, 1998.

MANTRAN, Robert. 17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul. 2 cilt. Ankara: V Yayınları, 1986.

MUENSTERBERG, Werner. Collecting : An Untruly Passion, Psychological Perspectives. Princeton: Princeton University Press, 1993.

PORTER, Roy. London : A Social History. London: Penguin Press, 1996.

REITLENGER, Gerald. Economics of Taste. London: Barrie & Jenkins, 1960.

RENDİ, Günel. Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı, 1700-1850. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1977.

TANINDI, Zeren. Türk Minyatür Sanatı. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1996.

TANILLI, Server. Uygarlık Tarihi. İstanbul: Say Yayınları, 1981.

TANILLI, Server. Yüzyılların Gerçeği ve Mirası. 3 cilt. İstanbul: Say Yayınları, 1984.

TANSUĞ, Sezer. Resim Sanatının Tarihi. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1992.

VANDAL, A..Les Voyages du Marquies de Nointel (1670 – 80). 2 cilt. Paris, 1900.